

800

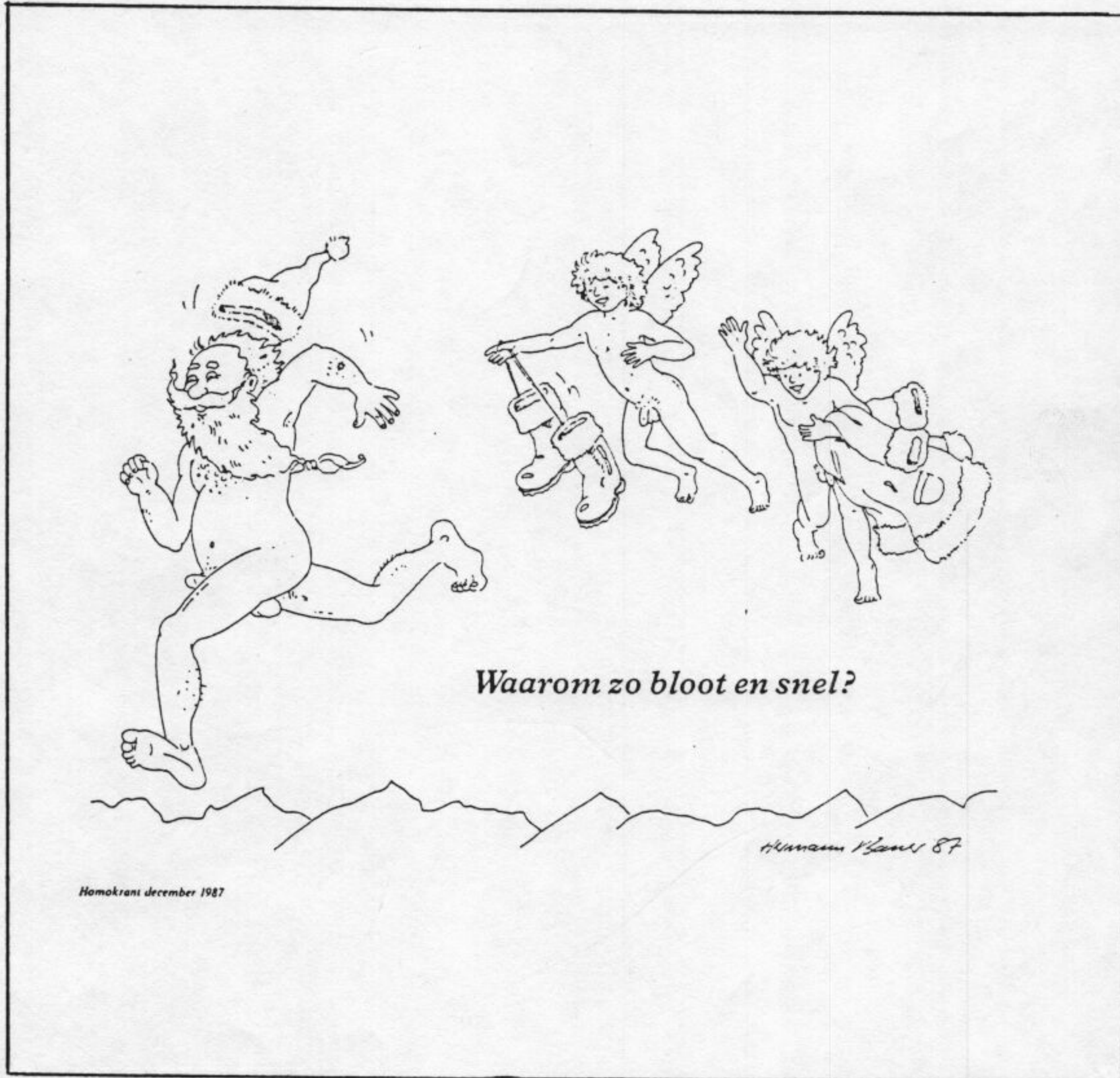
24 DEC. 1988

89-1

PERSFOCUS

VIERDE JAARGANG NUMMER 11 - NOVEMBER 1988

knipselkrant van vereniging martijn
over kinderen, volwassenen en seksualiteit

In dit nummer:

Rechtstaat aangerand	pag. 2
Roethof in playboy	pag. 8
Ontucht van de maand	pag. 12
Ontucht in Spijkenisse	pag. 16
Steeds meer signalen	pag. 19
Achtergrond	pag. 30
Documentatielijst	pag. 35

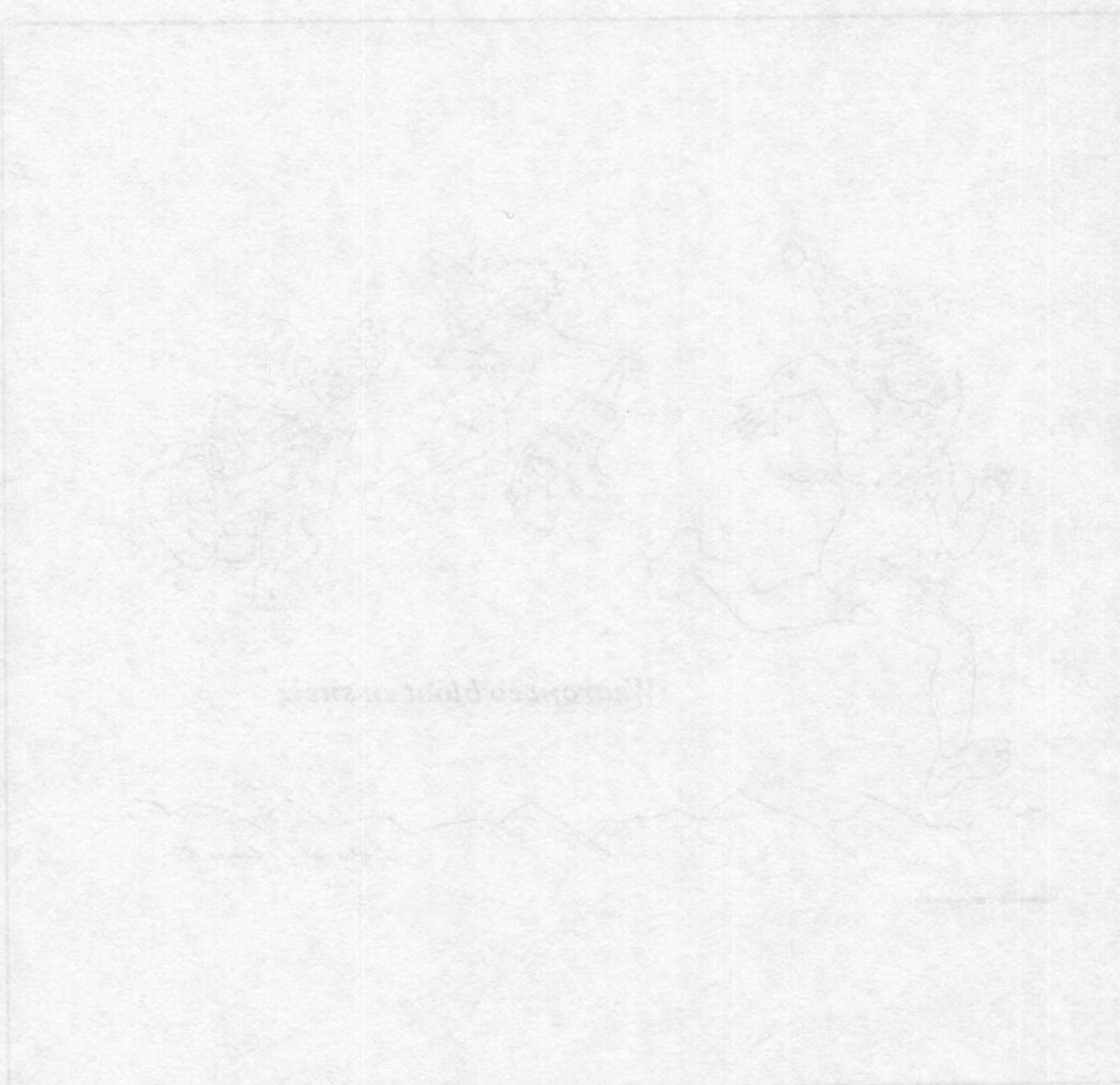
1-99

24 DEC 1951

REPORT

WORLD WAR II - NOVEMBER 1945

Report of the Commission on the Administration of the War Relocation Authority

Map of the United States

in the United States

1. Introduction
 2. Background
 3. Objectives
 4. Methods
 5. Results
 6. Conclusions
 7. Recommendations
 8. Appendix
 9. Bibliography
 10. Index

1. Introduction
 2. Background
 3. Objectives
 4. Methods
 5. Results
 6. Conclusions
 7. Recommendations
 8. Appendix
 9. Bibliography
 10. Index

PERSFOCUS, vierde jaargang, nummer 11, nov.1988

Knipsels uit:

De Volkskrant	Vk
Trouw	Tw
NRC Handelsblad	NRC
Algemeen Dagblad	AD
Het Parool	Par
Telegraaf	Tel
Utrechts Nieuwsblad	UN
Leids Dagblad	LD
Zutphens Dagblad	ZD
Binnenhof	Bh
Tubantia	Tub
De Gelderlander	Gel
Stem van Dordt	SvD
De Tijd	DT
Panorama	PAN
Elsevier Weekblad	Els
Het Beste (Readers Digest)	HB
Opzij	Opzij
Homologie	Hom
Ned. Juristen Blad	NJB
Uitleg	Uitleg
Bravo	Bravo
Playboy	Playb
Intern. Harold Tribune	IHT
HUMO	HUMO
Fritt Fram	FF

Abonnementen op Persfocus zullen per 1 Jan. 1989 f 65,- gaan kosten. Bezorging als brief is f 15,- duurder een komt op f 80,-.

Losse nummers: f 8,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn

Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam.

VERKRACHTING IN HUWELIJK STRAFBAAR

Kabinet scherpt wetten over zedendelicten aan

Van onze verslaggever VK 23

DEN HAAG — Het kabinet ziet af van een algehele herziening van de zedelijkwetswetgeving. In plaats daarvan heeft minister Korthals Altes van Justitie bij de Tweede Kamer een wetsvoorstel ingediend waarin hij zich beperkt tot het aanscherpen van de bestaande bepalingen over zware zedendelicten, met de bedoeling slachtoffers meer bescherming te bieden. De eind 1985 aangekondigde herziening acht Korthals Altes op dit moment niet opportuun.

Verkrachting in het huwelijk wordt volgens het voorstel strafbaar. De maximum straf voor ernstige vormen van aanranding wordt verhoogd van acht tot twaalf jaar. Dat is ook de maximum straf voor verkrachting.

Door het schrappen van „buiten echt” uit het artikel wordt, aldus de toelichting van minister Korthals Altes, „nog eens duidelijk gesteld dat de regering van mening is dat het bestaan van een relatie de man niet het recht geeft de vrouw te dwingen tot het hebben van vleselijke gemeenschap.”

De noodzaak van het aanpassen van het verkrachtingsartikel blijkt volgens de bewindsman uit de onrust die is ontstaan na uitspraken van de Hoge Raad. Volgens Korthals Altes wordt het door de aanpassing bovendien mogelijk vrouwen te beschermen tegen afgedwongen seksueel contact als echtgenoten tijdens een echtscheidingsprocedure niet meer samenwonen.

WIJZIGING BEPALINGEN ZWARE ZEDENDELICTEN

NED. JURISTENBLAD DEC 88

Het kabinet acht een algehele wijziging van de bepalingen waarin de zware zedendelicten zijn strafbaar gesteld op dit moment niet opportuun. De minister van Justitie volstaat ermee bestaande strafbepalingen aan te scherpen. Met het oog daarop is op 22 nov. 1988 een wetsvoorstel ingediend tot wijziging van de artikelen over verkrachting binnen het huwelijk, gemeenschap met personen die door een psychische stoornis niet in staat zijn hun wil te bepalen en ernstige vormen van aanranding.

Commissie Melai

In 1985 werd een wetsvoorstel naar de Raad van State gezonden op basis van het in 1980 uitgebrachte advies van de Adviescommissie Zedelijkheidswetgeving (zie NJB 1980, p. 696 e.v.). Uitgangspunt van dat advies was de wilsvrijheid van de burger bij het aangaan van haar of zijn seksuele relaties en een aanvullende bescherming van de in het maatschappelijk verkeer kwetsbare personen.

In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat een aantal vormen van — wat sinds de nota 'Bestrijding seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes' wordt aangeduid als 'seksueel geweld' — veel vaker en in veel ernstiger vorm voorkomen dan men tot nu toe dacht. De minister van Justitie begon er — aldus de MvT — dan ook aan te twifelen of de aanvullende bescherming van in het maatschappelijk verkeer kwetsbare personen in het wetsvoorstel op de juiste manier was uitgewerkt: 'Bij nader inzien ben ik tot de slotsom gekomen dat de bestaande zedelijkheidswetgeving slechts op de in dit wetsvoorstel vervatte onderdelen aanvulling behoeft en voor het overige de normen op dit punt duidelijk en op voor het Openbaar Ministerie' en de rechter goed toepasbare wijze markeert. Dat mag wellicht zijn geschied in termen die hier en daar verouderd aandoen, zij hebben met betrekking tot de hier aan de orde zijnde misdrijven het voordeel van onderscheidend vermogen, iets wat van het begrip 'seksuele handelingen' als algemene aanduiding niet kan worden gezegd. Daarom heeft de ministerraad op mijn voorstel ervan afgezien tijdens deze kabinetsperiode de indiening van een meeromvattend wetsvoorstel te bevorderen.'

Het argument om de maximum straf van aanranding op te trekken is dat bepaalde vormen, zoals gedwongen orale of anale sex, even kwetsend en ondraaglijk zijn als verkrachting. De categorie personen die in de wet worden beschermd omdat zij zich niet kunnen verzetten, wordt uitgebreid. Naast lichamelijk onmachtigen gaat het in het voorstel nu ook om mensen met een psychische stoornis die niet of in mindere mate kunnen laten blijken dat zij geen seksueel contact wensen.

Bovendien wordt in het voorstel de bepaling waarin een aantal functies in de gezondheidszorg of maatschappelijke zorg worden genoemd aangevuld. Iedereen die op dit terrein werkzaam is en ontucht pleegt met een patiënt of cliënt, is volgens het voorstel strafbaar.

Nadat de ministerraad eind 1985 akkoord was gegaan met een wetsvoorstel, waarin de zedelijkheidswetgeving ingrijpend werd herzien, barstte een storm van kritiek los. Met name doordat werd voorgesteld seksuele handelingen met jongeren boven de twaalf jaar niet langer strafbaar te stellen als er geen dwang was uitgeoefend.

Toen al liet de minister van Justitie weten van dit onderdeel geen halszaak te willen maken. Nadat de Raad van State in juni 1986 een blanco advies (geen op- of aanmerkingen) had uitgebracht, begon de bewindsman over het gehele wetsontwerp te twifelen. Hij stelde vast dat seksueel geweld tegen meisjes en vrouwen veel vaker en in veel ernstiger vorm voorkomt dan men had gedacht. Het wetsontwerp waarover advies aan de Raad van State was gevraagd, zou daartegen onvoldoende bescherming bieden.

Door de aanscherping van de strafbepalingen in het juist ingediende wetsvoorstel denkt de bewindsman te kunnen voldoen aan een aantal wezenlijk bestaande maatschappelijke behoeften. Ook de onrust die is ontstaan door een aantal uitspraken van de HR over verkrachting binnen het huwelijk (HR 9 febr. 1988, zie NJB 88, p. 841) of vleselijke gemeenschap gepaard gaande met geweld buiten echt (HR 16 juni 1987, NJ 88, 156, zie NJB 88, p. 819 e.v.) maakte het volgens de M.v.T. urgent om buiten twijfel te stellen dat het bestaan van een al of niet huwelijkse relatie verkrachting niet straffeloos maakt.

'Buiten echt'

Men ging er bij de totstandkoming van het Wetboek van Strafrecht van uit dat de man binnen echt het recht zou hebben op natuurlijke gemeenschap. In het wetsvoorstel worden uit art. 242 (verkrachting) de woorden 'buiten echt' geschrapt. De minister van Justitie kan zich op dit punt geheel verenigen met de in 1980 aangevoerde argumenten van de Commissie Melai. Met de commissie beseft de minister dat justitieel ingrijpen in dergelijke situaties een delicate aangelegenheid kan zijn. De bewindsman geeft drie redenen waarom het toch zinvol is tot wetswijziging over te gaan:

'De laatste tijd is steeds meer gebleken dat zich binnen het gezin vormen van seksueel geweld voordoen waarbij alleen door snel en adequaat ingrijpen kan worden voorkomen dat individuen binnen dat gezin ernstige geestelijke of lichamelijke schade oplopen. Bovendien zie ik niet in waarom het geweld dat leidt tot verkrachting binnen een huwelijk niet strafbaar en dus vatbaar voor justitieel ingrijpen zou zijn, terwijl in geval van mishandeling het feit dat het de echtgeno(o)t(e) betreft een strafverzwarende omstandigheid is (art. 304 Sr)

Korthals Altes besloot zich te beperken tot de aanvulling van de bepalingen over zware zedendelicten. Met de nu gepresenteerde aanscherpingen meent de bewindsman te voldoen aan „een aantal wezenlijk bestaande maatschappelijke behoeften.” Aan alle voorgestelde wijzigingen ligt de gedachte ten grondslag dat de strafwet bescherming moet bieden aan potentiële slachtoffers van seksuele handelingen, die met geweld of door overwicht worden afgedwongen.

Terminologie

De keus van Korthals Altes betekent dat de verouderde terminologie in de zedelijkwetswetgeving blijft bestaan. In het oorspronkelijke wetsvoorstel was bijvoorbeeld gekozen voor „seksuele handelingen” in plaats van „ontuchtige handelingen”. Inmiddels meent Korthals Altes dat de oude termen het voordeel hebben dat daarmee duidelijk wordt aangegeven om welk misdrijf het gaat.

Een meeromvattend wetsontwerp, waarop de commissie-Melai al in 1980 heeft aangedrongen, valt in deze kabinetsperiode niet te verwachten, laat Korthals Altes weten. Het kabinet ziet daarvoor geen „dringende reden”. Wel valt er nog een voorstel te verwachten waarin de bepalingen over vrouwenhandel worden aangescherpt.

Een extra argument om 'buiten echt' uit het verkrachtingsartikel te schrappen is nog dat het mogelijk zal worden vrouwen te beschermen tegen afgedwongen seksueel contact tijdens de echtscheidingsprocedure, wanneer de samenleving is beëindigd. Dat dit van belang is blijkt uit het arrest van de HR van 9 febr. 1988, waarbij het arrest van het Hof waarbij een man die zijn vrouw nadat de echtscheiding was uitgesproken maar nog niet was ingeschreven, dwong tot vleselijke gemeenschap werd veroordeeld wegens aanranding, werd vernietigd omdat art. 242 (verkrachting) als een bijzondere strafbepaling ten opzichte van art. 246 (aanranding) werd beschouwd.

'Dwingen' in art. 242

Naar aanleiding van het verkrachtingsarrest (NJ 88, 156) suggereerde Van Maarseveen in dit blad om in art. 242 'dwingt' te vervangen door 'er toe brengt' (NJB 1988, p. 819 e.v.). De minister van Justitie is van oordeel dat dit niet nodig is als men maar uitgaat van de betekenis die in Noyon-Langemeijer-Remmelink aan 'dwang' wordt gegeven en niet — zoals de Hoge Raad deed — aan dwingen de uitleg geeft die in Duitsland aan het woord 'nötigen' wordt gegeven. De Memorie van Toelichting citeert hier Noyon-Langemeijer-Remmelink bij de bespreking van de situatie dat een vrouw het verzet maar opgeeft omdat anders de man nog agressiever wordt:

'Het is overigens duidelijk, dat een dergelijke meer tactische tegenstand van de vrouw hoe begrijpelijk en juist ook het bewijs van de onvrijwilligheid er niet gemakkelijker op maakt. Bovendien komt dan de vraag op, of de man zich in beginsel niet op dwaling kan beroepen, stellende: Ik wilde de vrouw op onstuimige wijze veroveren. Aanvankelijk bood zij tegenstand; spoedig gaf ze die, naar ik begreep, op. Toen ben ik doorgeslagen. Zo'n situatie zou ten onzent getoetst moeten worden aan de rechtsfiguur error facti, welke resulteert in een avas-oordeel (afwezigheid van alle schuld). Het is duidelijk, dat de rechter niet gauw hiertoe zal besluiten. Enigszins anders wordt het, wanneer men, zoals in Duitsland, het in 'dwingen' (in Duitsland 'nötigen') ingeblikte opzet aldus interpreteert, dat de man heeft geweten, (althans willens en wetens het desbetreffende risico heeft aanvaard: voorwaardelijke opzet), dat de vrouw serieus tegenstand bood. In dat geval kan men

eerder tot straffeloosheid — in casu vrij-spraak wegens afwezigheid van opzet — komen.'

De Hoge Raad geeft — aldus de memorie van Toelichting — blijkbaar de uitleg aan 'dwingen' die in Duitsland aan het begrip 'nötigen' wordt gegeven. In deze interpretatie van de HR zullen de signalen van de vrouw dat zij geen gemeenschap wil sterker moeten zijn dan wanneer men 'dwingen' interpreteert op de wijze die door Noyon-Langemeijer-Remmelink in het commentaar op art. 179 Sr wordt gegeven nl. 'dwingen onderstelt dat iemand zonder het dwangmiddel dat op hem is toegepast niet zou hebben gehandeld of nagelaten, althans niet op het ogenblik waarop en in de omstandigheden waarin hij thans gehandeld of niet gehandeld heeft.'

Psychische stoornis: art. 243

In het huidige art. 243 is strafbaar gesteld het buiten echt hebben van vleselijke gemeenschap met personen die niet in staat zijn om zich te verzetten omdat zij in staat van bewusteloosheid of onmacht verkeren. Voorgesteld wordt om ook uit dit artikel 'buiten echt' te schrappen. Tevens wordt voorgesteld in dit artikel ook te noemen degenen die aan een zodanige gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van hun geestesvermogens lijden, dat zij niet of onvolkomen in staat zijn hun wil daaromtrent te bepalen of kenbaar te maken of daartegen weerstand te bieden. Inmers niet alleen de lichamelijk onmachtigen dienen door het strafrecht te worden beschermd, maar ook degenen die door een psychische stoornis niet of in mindere mate in staat zijn aan te geven dat zij de gemeenschap niet wensen. Verder wordt voorgesteld om, naar analogie van art. 243, ook ontuchtige handelingen met personen die psychisch niet of onvol-

komen in staat zijn hun wil te bepalen, strafbaar te stellen (art. 247). De strafmaxima bij overtreding van de art. 243 en 247, resp. acht en zes jaar, blijven ongewijzigd.

Ernstige vormen van aanranding: art. 246

Art. 242, verkrachting, moet volgens de Hoge Raad blijkens het hiervoor genoemde arrest van 9 febr. 1988 (zie NJB 88, p. 841) worden beschouwd als een speciale bepaling ten opzichte van art. 246 (aanranding). Art. 242 heeft betrekking op vleselijke (geslachts)gemeenschap met een vrouw. Op het afdwingen van deze vorm van ontucht is een zwaardere straf gesteld dan op aanranding. De Memorie van Toelichting noemt echter verschillende andere vormen van seksueel contact voor het slachtoffer even kwetsend als geslachtsgemeenschap, zoals het oraal of anaal binnendringen van het lichaam (zo ook het Eindrapport van de Commissie-Melai). De Commissie stelde dan ook voor het afdwingen van deze vormen van seksueel contact gelijk te stellen met verkrachting. In het systeem van de huidige wet past dit volgens Korthals Altes minder goed. Met de Commissie-Melai is hij echter van oordeel dat het dwingen tot deze handelingen even ernstig kan zijn als het dwingen tot vleselijke gemeenschap. Ten einde de zwaardere strafbedreiging voor deze handelingen binnen de systematiek van de huidige wet in te passen wordt voorgesteld om aan art. 246 een lid toe te voegen, waar op deze handelingen een hoger strafmaximum wordt gesteld dan op het dwingen tot ontuchtige handelingen in het algemeen. Deze handelingen vormen daarmee een specifieke vorm van aanranding. Om aan te geven dat deze handelingen, die zowel ten aanzien van mannen als vrouwen kunnen worden gepleegd, als even ernstig worden beschouwd als verkrachting, wordt voorgesteld voor deze feiten ook een strafmaximum van twaalf jaren op te nemen. Ook ten aanzien van deze feiten blijft het dwingen van een vrouw tot vleselijke gemeenschap, verkrachting, een bijzondere bepaling als bedoeld in art. 55 tweede lid Sr.

VERVOLG NLF

Hulpverleners: art. 249

De laatste tijd worden steeds meer geluiden gehoord van patiënten die te lijden hebben gehad van enigerlei vorm van ongewenste seksuele benadering van de zijde van hulpverleners. Daarom wordt voorgesteld om aan art. 249 tweede lid een bepaling toe te voegen waarin degenen, werkzaam in de gezondheidszorg of maatschappelijke zorg, strafbaar wordt gesteld, indien hij of zij ontucht pleegt met iemand die zich als patiënt of cliënt aan zijn of haar zorg heeft toevertrouwd. De maximale strafbedreiging bij overtreding hiervan is zes jaar.

Zedenwet: vrouwen winnen slechts achterhoedegevecht

Lb 24

Het huwelijk is tot dusver een vrijplaats voor gedwongen seks. Dat gaat nu veranderen, maar niet tot ieders vreugde.

"Wie wil een leger politiemannen in de slaapkamer?", vroeg de Haarlemse advocaat F. J. van Velsen zich af, toen bekend werd dat het wetsvoorstel klaar lag om verkrachting voortaan ook binnen het huwelijk strafbaar te stellen. Volgens hem schendt de voorgenomen wijziging de privacy, want wat verdient meer bescherming dan de hoogst persoonlijke sfeer van de slaapkamer? Hij kreeg de nachtmerrie van lompe politiemannen, die na de eerste de beste echtelijke ruzie de meest intieme details van iemands geslachtsleven komen uitpluizen. Vrouwen die nu klagen over mishandeling, zouden straks hun man aangeven wegens verkrachting.

helemaal geen leger politiemannen in de slaapkamer, maar ook geen wettekst meer waarin te lezen valt dat een vrouw binnen het huwelijk tot ongewenste seksuele handelingen mag worden gedwongen. De suggestie dat de wetgever verkrachting door een echtgenoot niet afkeurenswaardig vindt, vormt immers een voortdurende belediging van gehuwde vrouwen, alsof deze geen vrije wil zouden hebben.

Zulke aanstootgevende vrijspaken behoren voortaan tot het verleden. Maar terwijl de vrouwenbeweging dit achterhoedegevecht tegen een versleten huwelijksmoraal wint, blijft er in de voorstellen van de regering weinig over van de ambitieuze plannen tot een algehele herziening van de zedelijkheidswetgeving. Er komt wel een zwaardere straf op aanranding (dat is gedwongen seks zonder dat sprake is van geslachtsgemeenschap). Voorts introduceert de regering een betere bescherming van patiënten en cliënten tegen onoirbare toenaderingen door hulpverleners.

Geen bewijs

Het bewijs van verkrachting binnen een intieme relatie zal maar zelden geleverd kunnen worden. Als argument tegen de wetswijziging is dit niet van belang. Verkrachttingszaken zijn hoe dan ook moeilijk te bewijzen, zij spelen zich vaak af in beslotenheid (de meeste verkrachters zijn bekenden van hun slachtoffers), maar ook als het vreemden betreft is de uitgeoefende dwang niet eenvoudig aantoonbaar. Wat de bescherming van de gezinsprivacy betreft: niemand twijfelt aan het nut van de strafbaarstelling van incest. Wie in dat verband seksueel machtsmisbruik toedekt uit vrees voor een leger politiemannen in de kinderkamer, zal terecht worden weggehoord.

De strafbaarstelling van verkrachting in het huwelijk heeft in de praktijk gevolgen in situaties, waarin het bewijs toch al was geleverd, maar de dader zich een "recht op verkrachting" kon aanmeten. Een recent voorbeeld betrof een verkrachter die met zijn slachtoffer getrouwd was geweest. Zes maanden voor hij zich aan zijn ex-vrouw vergreep had de rechter de verplichting tot samenwonen al opgeheven, drie maanden voor de gedwongen seks plaats had, was het echtscheidingsvonnis uitgesproken. Maar de scheiding was nog niet ingeschreven in het register van de burgerlijke stand en de man ging dus vrijuit. Vers in het geheugen ligt ook nog een beruchte uitspraak van de Hoge Raad, waarin een man werd vrijgesproken die zijn vriendin had verkracht nadat de relatie inmiddels was beëindigd. De Hoge Raad stelde de relatie (en 'het recht op seks') gelijk aan het huwelijk, een soort emancipatie van de verkrachting.

door
Gijs Schreuders

Ook het PvdA-kamerlid H. J. Roethof moet weinig hebben van het nu door de minister van justitie bij de Kamer ingediende voorstel om uit het verkrachttingsartikel de woorden "buiten echt" te schrappen, zodat gedwongen geslachtsverkeer tussen echtelieden binnen het bereik van de strafrechter komt. Een gehuwde man die toegeeft aan zijn driften, ook als zijn echtgenote daar niet van gediend is, kun je toch niet vergelijken met een man in de bosjes die een passende vrouwelijke fietser verkracht, stelt hij.

Het nu door minister Korthals-Altes ingediende wijzigingsvoorstel dateert overigens al uit 1980. De Adviescommissie Zedelijkheidswetgeving adviseerde toen om uit de delictomschrijving van verkrachting het bestanddeel "buiten echt" te laten vervallen wegens "strijd met het algemene karakter van het beginsel van de wilsvrijheid van de burgers bij het aangaan van hun meest intieme relaties".

De commissie maakte al direct de kanttekening, dat de wijziging weinig consequenties zou hebben voor opsporing en vervolging. Dus

dit verschijnsel als geheel verwerpen, omdat wij het zien als één van de ontwikkelingen die juist de zedelijke ondermijning van onze samenleving bevorderen.

De oud-voorzitter van de landelijke werkgroep kinderpornografie, officier van justitie De Wit, beklagde zich er onlangs over dat politie en justitie onvoldoende vrijheid van handelen hebben om een goed inzicht te krijgen in de totale markt van kinderporno. Wat is de reactie van de minister daarop?

Minister Korthals Altes: Omdat hierover het vorige jaar een misverstand was, deel ik mee dat wij een groot aantal van de gestelde vragen in de loop van morgenochtend schriftelijk beantwoorden.

COMMISSARIS WIARDA
IN HOLLANDS OORDEEL
NAC 19-11

17.00 uur: Werkoverleg chef Kinder- en Zedenpolitie en zijn vervanger. Het gaat hoofdzakelijk over de stand van zaken met betrekking tot de geruchtmakende kinderpornozaak. Mij blijkt, dat ook ik de fout maak, dat ik bij kinderporno vooral af ga op het 'plaatje' en mij onvoldoende realiseer in welke uiterst ongezonde dwangsituatie kinderen gebracht worden op het moment dat dergelijke beelden worden gemaakt. Technisch probleem is dat wij bij kinderporno niet tot aanhouding en invezekeringstelling kunnen overgaan; we spreken af dat we zullen proberen bestuur en politiek duidelijk te maken, dat het wenselijk is dat daar verandering in gebracht wordt.

Onderzoek kinderporno op sexlijnen

03/11 R3F
(Van onze politieke redactie)
DEN HAAG - Minister Korthals Altes van justitie zal het Openbaar Ministerie vragen een onderzoek in te stellen naar deelneming van minderjarigen beneden de zestien jaar aan seksuele gedragingen via de 06-sextelefoonlijnen.

Als er inderdaad kinderen aan sexlijnen meewerken, wil de minister van het OM weten of er aanleiding is voor strafrechtelijk optreden. Korthals Altes reageert daarmee op opmerkingen van de SGP bij de behandeling van zijn begroting.

De minister ontkent dat de officieren van justitie onvoldoende belang hechten aan het onderzoek naar kinderporno. Hij verwijst daarbij naar een recente zaak, waarbij arrestaties werden verricht in Utrecht nadat uit Engeland aanwijzingen waren gekomen.

Het vertonen van kinderpornografie of het in bezit hebben daarvan is geen strafbaar feit waarvoor voorlopige hechtenis is toegestaan. Maar als er strafbare feiten in het spel zijn, zoals ontucht met personen beneden de zestien jaar, is niet alleen voorlopige hechtenis toegelaten maar ook inbeslagneming en het af luisteren van telefoongesprekken. Dat biedt voldoende houvast om inzicht te krijgen in strafzaken met een kinderpornografisch karakter, aldus de minister.

DEBAT OVER JUSTITIE BEGROTING
1 en 3 - 11 - 88 1989

VAN DER BURG CDA

Voorzitter! Mede door schriftelijke vragen van de CDA-fractie zijn in 1987 richtlijnen tot stand gekomen inzake de opsporing van kinderporno. Begin 1988 heb ik namens de CDA-fractie in schriftelijke vragen op de naleving door Nederland van internationale verdragen ter bestrijding van de pornografie gewezen. De recente pornozaak te Utrecht en Huizen, met vertakkingen naar Engeland en Verenigde Staten, toont de goede internationale samenwerking in de opsporing aan en is tevens het tastbare bewijs van de rol die de Nederlandse onderwereld speelt in de internationale handel in kinderpornografie. Dit bewijs kwam verrassend snel na de artikelenreeks over de pornomaffia deze zomer in de Nieuwe Revu. De CDA-fractie vraagt de minister, extra attent te zijn. Ouders en jonge kinderen hebben recht op een adequate strafrechtelijke aanpak van de kinderporno. Wie de Nederlandse rol ter zake ontkent, doet aan struisvogelpolitiek.

LEERLING RPF

Opnieuw heeft de minister aangekondigd, verkrachting binnen het huwelijk strafbaar te stellen. Het kabinet gaat hiermee naar de opvatting van mijn fractie een stap te ver. Natuurlijk is verkrachting te veroordelen. In een relatie tussen echtgenoten kan veel mis zijn, maar naar onze visie kan er binnen het huwelijk geen sprake zijn van verkrachting in de terminologie die wij hiervoor hebben. Bovendien treedt de overheid met mogelijke strafrechtelijke gevolgen in de huwelijksrelatie zelf. Het delict is alleen bij aangifte na de klacht te vervolgen. Wanneer dit gebeurt, is er veel meer mis in de relatie tussen man en vrouw. Kan het strafrecht een oplossing hiervoor geven of wordt hierdoor nog veel meer stuk gemaakt? Het komt mijn fractie voor dat de wetgever met de desbetreffende voorstellen op een ongeoorloofd terrein komt.

Zelfs al deelt men onze visie op de overheidsverantwoordelijkheid niet, dan nog zou de regering niet blind mogen zijn voor de ontwrichtende gevolgen van de wijze waarop vele vrijheden worden misbruikt. Hoe denkt de regering daar paal en perk aan te kunnen stellen, opdat een dam wordt opgeworpen tegen de zedelijke ondermijning? Ik denk in dit verband ook aan pornografie en aan het misbruik van de 06-lijnen, de zogenaamde "sexlijnen". Over dit laatste is mijn fractie meermalen met de minister van Verkeer en Waterstaat in discussie geweest. Wat de justitiële aspecten van dat verschijnsel betreft, verwijst zij dan steevast naar de minister van Justitie. Vandaar nu de vraag, of Justitie aan dit verwerpelijke verschijnsel wel voldoende aandacht besteedt. Wordt nauwlettend gewaakt, of zich daarbij strafbare feiten voordoen?

Ik denk in dit verband ook aan de kinderpornografie. Wie enerzijds ernst wil maken met de aanpak van dit soort ergerlijke praktijken, is volstrekt ongeloofwaardig als anderzijds ruim baan wordt gegeven aan de sexlijnen. Recent is overigens gebleken, dat er wat de kinderpornografie betreft in ons land

meer aan de hand is dan de minister eerder veronderstelde. Kan de minister medelen of en zo ja, welke maatregelen zijn getroffen teneinde het beleid aan te scherpen?

De heer Van den Berg (SGP): Mijnheer de voorzitter! Ik dank de bewindslieden gaarne voor de uitvoerige mondelinge en schriftelijke beantwoording. Het accent in de discussie lag ook vanmorgen sterk op de rechtshandhaving, en terecht. Ik heb de minister echter niet gehoord over de onderliggende problematiek waarvoor ik gisteren aandacht heb gevraagd, namelijk de ondermijning van de zedelijke normen en waarden in onze samenleving. Ik heb in het antwoord van de regering helaas zelfs geen spoor van verontrusting over de ontwikkelingen op dat punt vernomen. De minister zal waarschijnlijk antwoorden dat de Staat geen zedenmeester is, want dat hebben we al vaker gehoord. Wij blijven niettemin de overheid als diens dienaar Gods erop aanspreken dat zij geroepen is, de ongebondenheid in onze samenleving te bestrijden.

Voor één punt is onze fractie de minister erkentelijk, namelijk voor zijn toezegging dat het openbaar ministerie de mogelijkheid zal onderzoeken om strafrechtelijk op te treden tegen het verschijnsel van de 06-lijnen, voor zover het daarbij de betrokkenheid van kinderen betreft. Graag horen wij waar dit toe leidt. Overigens zal het duidelijk zijn dat wij

SCHUTTE GPV

Advies: misdaad beramen moet strafbaar worden

Van onze redactie samenleving
DEN HAAG - De vereniging voor strafrechtshervorming, de Coornhertliga, heeft geschokt gereageerd op het advies van een commissie om het beramen van misdaden voortaan strafbaar te stellen. „Zeer vergaand“ noemt voorzitter J. Hes de nieuwe voorstellen. De commissie-Van Veen, onder voorzitterschap van de gelijknamige hoogleraar, heeft minister Korthals Altes (justitie) geadviseerd het beramen van misdaden als moord, doodslag, bankovervallen en gijzelingen strafbaar te stellen. Dat zou het voor de politie eenvoudiger maken in te grijpen bij een ophanden zijnde overval of gijzeling. De commissie

werd ingesteld naar aanleiding van de ontvoering van Gerrit Jan Heijn. De commissie vindt dat de voorbereidingen bestraft moeten worden met tweederde van de straf die voor het uitvoeren van de misdaad staat. Prof. Van Veen wees er gisteren voor de radio op dat het wel om zeer ernstige misdrijven moet gaan. Bovendien moeten er tastbare bewijzen zijn voor het beramen van een aanslag. Als iemand in bezit is van een voorwerp dat onmiskenbaar bestemd is om een overval te plegen dan is dat al een strafbaar feit, zei hij. De politie hoeft dan niet te wachten tot de overval daadwerkelijk wordt gepleegd.

HOGES RAAD KEURT OPTREDEN IN PRAKTIJK GOED

Rechter-commissaris mag weggaan bij huiszoeking

Van onze verslaggever VJK 12
DEN HAAG - Materiaal dat door de politie bij een huiszoeking is vergaard, kan bijdragen tot het bewijs in strafzaken, ook als de rechter-commissaris bij die huiszoeking niet lijdzaam aanwezig was. Dit heeft de Hoge Raad beslist in een zaak die handelde over de uitleg van een artikel in het Wetboek van Strafvordering. Met het arrest heeft de Hoge Raad zijn goedkeuring gegeven aan het instituut van de „reizende rechter-commissaris“.

Huiszoeking door de politie wordt beschouwd als een diep ingrijpend dwangmiddel en is daarom in de wet met strikte waarborgen omgeven. Zoals in artikel 112 van het Wetboek van Strafvordering, dat luidt: „Huiszoeking geschiedt door de rechter-commissaris in tegenwoordigheid van de officier van justitie.“

De rechtbank in Haarlem bleek in een strafzaak tegen een van valsheid in geschrifte verdachte 45-jarige man uit Heemskerk niet zo zwaar te tillen aan

de letterlijke tekst van het artikel. De rechtbank accepteerde het bewijs dat door de politie bijeen werd geraapt tijdens een huiszoeking waarbij de rechter-commissaris niet van begin tot eind aanwezig was. In hoger beroep sprak het hof in Amsterdam de man vrij. Het oordeelde dat het bij de huiszoeking in beslag genomen bewijsmateriaal onrechtmatig was verkregen. De procureur-generaal (PG) bij de Hoge Raad vorderde cassatie in het belang der wet.

De PG bestreed de opvatting van het hof dat de wettekst ertoe dwingt dat huiszoeking slechts mag gebeuren in de voortdurende aanwezigheid van de rechter-commissaris. Het gaat er volgens de PG om dat de rechter-commissaris leiding geeft aan en toezicht houdt op de huiszoeking. Dat kan zeer wel gebeuren buiten aanwezigheid van de rechter.

In de praktijk komt het regelmatig voor dat een huiszoeking slechts begint in tegenwoordigheid van de rechter-commissaris. Als de politie dan eenmaal aan het werk is, „reist“ de rechter door

naar een volgende werkzaamheid. Bij huiszoeking in grotere gebouwen door meerdere politie-agenten is het feitelijk onmogelijk dat de rechter elke bij het onderzoek betrokken opsporingsambtenaar op de vingers kijkt. „Zou een huiszoeking waarbij de rechter-commissaris zich even buiten de deur bevindt dan wel onrechtmatig zijn?“, vroeg de PG zich af.

De Hoge Raad stelt dat een redelijke wetsuitlegging ertoe noopt aan te nemen dat een huiszoeking geschiedt onder leiding van de rechter-commissaris, om te waarborgen dat de grenzen van de wettelijke bevoegdheden niet worden overschreden. Maar, aldus de Hoge Raad, als de huiszoeking eenmaal is begonnen, hoeft de rechter niet steeds ter plaatse aanwezig te zijn. Zeker niet nu moderne communicatiemiddelen het mogelijk maken dat de officier van justitie of de politiemensen zich tijdens de huiszoeking tot de rechter wenden en de rechter desgevraagd nadere instructies kan blijven geven, „een en ander als ware hij ter plaatse aanwezig“.

Handtekening is verplicht

of u Par

Hof over inverzekeringstelling

AMSTERDAM - Officiëren van justitie moeten eigenhandig hun handtekening zetten onder bevelen tot inverzekeringstelling van verdachten of verlenging van die voorlopige hechtenis. Dit mag niet mondeling gebeuren, zoals in Amsterdam gebruikelijk is. Een mondeling of telefonisch detentiebevel is in strijd met de wet. Dit blijkt uit een arrest van het Amsterdamse gerechtshof in een proefproces rond justitiële bevelen tot detentie.

Volgens advocaat mr H. Loonstein uit Amsterdam betekent het arrest van het hof vermoedelijk dat alle politiebureaus uitgerust zullen moeten worden met telefax-apparatuur. Loonstein voerde het proces namens een verdachte van diefstal met geweld die in maart dit jaar werd aangehouden. „Dit lijkt de enige mogelijkheid te voorkomen dat ook zware criminelen na twee dagen detentie al weer op vrije voeten komen,“ aldus Loonstein.

Het hof vernietigde met het arrest de beslissing van de rechtbank in het kort geding dat een verdachte aanspande tegen de manier waarop zijn voorlopige hechtenis verlengd was. De rechtbank verwierp zijn bezwaren, maar van het hof kreeg de man nu alsnog gelijk. De verweren van de Staat werden door het gerechtshof verworpen. De landsadvocaat had aangevoerd dat praktische bezwaren kleven aan de wetten, die een schriftelijke ondertekening eisen. Strikte naleving van de wet zou betekenen dat politie-agenten een officier van justitie 's avonds thuis moeten bezoeken om tijdig diens handtekening onder het verlengingsbevel te krijgen, zo voerde de Staat aan. Het ongemak voor agenten en

officiëren van justitie is door de uitvinding van de telefax weinig actueel; het maakt de inbreuk op het wettelijk voorschrift niet minder ongepast, aldus de motivering van het hof. Met 'ondertekenen', zoals de wet zegt, kan niet anders bedoeld zijn dan dat de officier van justitie die de verlenging beveelt, zijn handtekening plaatst. Dat een ander de naam van die officier in een formulier uittikt is niet aan de vereiste ondertekening gelijk te stellen, aldus het arrest.

Voor de verdachte zelf betekent de uitspraak van het hof vooral dat zijn veroordeling in de kosten van het kort geding door de kortgeding-rechter teniet wordt gedaan. De man werd na zijn inverzekeringstelling in bewaring gesteld. De geldigheid daarvan wordt echter niet beïnvloed door de ongeldigheid van een daaraan voorafgegaan bevel tot verlenging van de inverzekeringstelling, aldus het hof.

De Amsterdamse persofficier van justitie mr L. de Wit verklaart desgevraagd dat hij het betrokken arrest van het hof nog niet kent en dit eerst wil zien alvorens hij een inhoudelijk commentaar geeft. Gezien de eerste berichten zegt hij wel dat het een knap onwerkbaar situatie zou worden wanneer officie-

ren van justitie persoonlijk hun handtekening moeten zetten onder bevelen tot inverzekeringstelling en verlenging van die inverzekeringstelling.

Telefonisch

„Als dit inderdaad zo is, dan zal dat een hoop praktische problemen geven, maar daar moeten we dan maar een mouw aan zien te passen,“ aldus De Wit. Hij erkent dat het in Amsterdam praktijk is dat officieren van justitie telefonisch hun goedkeuring verlenen aan dergelijke inverzekeringstellingen en dan later hun handtekening zetten op de betreffende formulieren.

Volgens een woordvoerder van het ministerie van justitie is er voorlopig geen reactie te geven op het betreffende arrest. Er kan nog altijd cassatie worden ingesteld, aldus de woordvoerder. (ANP)

ken er weinig of geen verschillen. Maar, zeggen de voorstanders, wel worden er dan met de alternatieve straf een aantal negatieve gevolgen van gevangenisstraf voorkomen, zoals een sociaal isolement of het kwijtraken van een baan. Daar is nog een zwaarwegend, praktisch argument bijgekomen: het grote cellentekort.

Weliswaar is de alternatieve straf nooit bedoeld als oplossing van het nijpende tekort aan gevangenisruimte, maar in de praktijk levert zij daaraan wel een grote bijdrage. Schrappen van het experiment zou alleen om die reden al praktisch onmogelijk zijn.

Het opnemen in de wet van de dienstverlening als hoofdstraf zit al een tijd in de planning, maar daar is het nog steeds bij gebleven.

Ook dit jaar lukt het niet meer, hoewel dat lange tijd de verwachting was. „Er is nogal wat verwarring over,“ zegt Van Beekum van het Amsterdamse Bureau Alternatieve Straffen.

Zo dreigt de dienstverlening, die in de non-profit-sector moet plaats vinden, in aanvaring te komen met werkgelegenheidspro-

jecten. „Een gevolg van de nieuwe Wet op Onbetaalde Arbeid Uitkeringsgerechtigden, die net de Eerste Kamer is gepasseerd,“ vertelt Max Verhart van de Federatie van Reclasseringsinstellingen in Den Bosch. „Als dat zo doorgaat, kunnen we het werk in ziekenhuizen en bejaardenhuizen wel vergeten voor de alterna-

tieve straffen.“

Justitie stelt in het concept van een nieuwe wet, dat een alternatieve straf mag worden opgelegd voor een onvoorwaardelijke gevangenisstraf tot maximaal zes maanden. In principe voor alle delicten en voor elke leeftijd. Het maximum aantal uren dienstverlening is 240.

Die regels worden ook nu gehanteerd, maar een vaste omrekeningstabel is er niet. Verschillen in beoordeling veroorzaken verschillen in straf, dus ook in uren dienstverlening. „Ook de zwaarte van het werk speelt mee,“ zegt Verhart van de reclasseringsfederatie. „Als iemand 150 uur stenen moet sjouwen, weegt dat zwaarder dan administratieve dienstverlening.“

Voorwaardelijk

De persrechter in Almelo kan nog niet zeggen wat de 35-jarige C.S. uit Oldenzaal gaat doen in de 200 uur die de rechtbank hem gisteren oplegde voor het plegen van incest met zijn 16-jarige stiefdochter. En waaruit de honderd uur zullen bestaan die de 51-jarige E.E. uit Enschede gisteren kreeg opgelegd voor ontucht met zijn nu 19-jarige dochter, is al evenmin bekend.

In beide gevallen is een voorwaardelijke gevangenisstraf gekoppeld aan de dienstverlening: één van een half jaar voor S. en één van vijf maanden voor E. De verwachting is dat die combinatie, met een voorwaardelijke gevangenisstraf als sanctie, ook in de wet zal worden opgenomen.

ALTERNATIEVE STRAFEN WERKEN STEEDS VAKER REEL PAR 2

door KURT VAN ES

AMSTERDAM - De wet kent de straf officieel nog altijd niet, maar in de praktijk komt ze steeds meer voor: dienstverlening. Onderhoudswerk in plantsoenen, schilderen en opknappen van gebouwen, koken en schoonmaken in een zieken- of bejaardenhuis; dat is doorgaans de inhoud van deze alternatieve straf, die gisteren nog in twee gevallen werd opgelegd door de rechtbank in Almelo.

Verdachten moeten zelf of via hun advocaat vragen om een dergelijke straf. „Het hangt dan af van de ernst van de zaak,“ zegt Almeloos persrechter C. van der Laan. „Het zal niet gebeuren als het om een brute verkrachting gaat. Maar bij vormen van ontucht, bijvoorbeeld als het om handastelijkheden gaat, is het ook bij zedendelicten niet ongebruikelijk.“

Een dag eerder werd in Amsterdam de 20-jarige G.S. uit

Aantal opgelegde alternatieve straffen in Nederland:

1982	.....	917
1983	.....	1668
1984	.....	2431
1985	.....	2814
1986	.....	3419
1987	.....	4005
1988	.....	5000 *

* is prognose van Federatie Reclasseringsinstellingen in Den Bosch. Over eerste zeven maanden dit jaar was het aantal ruim 3000.

Nieuw Vennep veroordeeld tot 150 uur dienstverlening. Hij was twee jaar geleden betrokken bij het doodsteken van een 23-jarige jongen, die op het station van Hilversum werd aangevallen door vijf skin-heads.

Klus-projecten

Amsterdam heeft sinds drie jaar een speciaal Bureau Alternatieve Straffen, verbonden aan de reclassering. Dit bureau zoekt onder meer voor de hoofdstad en het Gooi 'klus-projecten' voor de

alternatieve straffen. Medewerker Jan van Beekum ziet in Amsterdam dezelfde groei als uit de landelijke cijfers blijkt.

In 1986 kwamen 185 veroordeelden in de hoofdstad in 'de dienstverlening' terecht; vorig jaar 284 en in de eerste helft van dit jaar al 180. Maar 'er dreigt een tekort aan projecten' door een wet die al geruime tijd op stapel staat.

Zeven jaar loopt nu het experiment met alternatieve straffen.

Die zijn bedoeld als een vervanging van een onvoorwaardelijke, korte gevangenisstraf (maximaal zes maanden) en dienen om een positievere bijdrage te leveren aan het verdere gedrag van de gestrafte dan doorgaans met een gevangenisstraf wordt bereikt.

Uit onderzoeken, twee jaar geleden, bleek dat dit met name voor vermogensdelicten als inbraak en diefstal ook lukt: kortgestrafte in deze categorie die in de gevangenis belandden, kwamen daarna beduidend vaker weer met de politie in aanraking dan mensen die tot dienstverlening waren veroordeeld.

Bij andere overtredingen ble-

Het is nog nauwelijks tien jaar geleden dat kinderen serieus te nemen seksuele gevoelens toebedeeld kregen. Toen de Haagse Post in '78 een stuk publiceerde over pedofilie werd dat met stelligheid aangekondigd als een gebeurtenis die 'het laatste taboe' vermoedelijk wel zou slechten. Het 'moest kunnen'; de strafrechter diende zich te onthouden van inmenging in vrijwillige amoureuze relaties tussen jong en oud. En inderdaad: in de jaren '83-'84 bereikte een aantal veroordelingen op grond van art. 247 Wetboek van Strafrecht een na-oorlogs dieptepunt. Maar vanaf dat moment werd de terugweg ingezet. En toen HP zich begon dit jaar opnieuw over de seksuele minderheid boog, fantaseerde redacteur Annet Muijen weer onbekommerd over de walging die haar bevangen zou bij het aanschouwen van een tongzoen tussen haar kind en zo'n ouwe engerd. De Werdegang van de kinderlokker.

MARTIN MAASSEN

Yankee Vice

HOMOLOGIE NOV/DEC '88

Tot 1985 kon nog niet worden beweerd dat politie en justitie met betrekking tot pedofiele relaties de klok terugzette. Met ingang van 1986 is er echter statistisch aantoonbaar sprake van een verscherpt vervolgingsbeleid en er is alle reden om aan te nemen dat de waargenomen trend zich zal voortzetten. Met name valt in dit verband te denken aan het overnemen door de procureurs-generaal van de adviezen van de werkgroep Kinderpornografie (juli '87) en het recente voornemen van de Minister van Justitie om het aantal beleidsopzets over de hele linie te halveren. Op een voorstel van Korthals Altes om verkrachting binnen het huwelijk strafbaar te stellen na, lijkt er niets meer over van de jarenlang aangekondigde plannen van het no-nonsense team om alle zedelijkheidsparagrafen onder de loupe te nemen.

Alle reden om eens te kijken naar de publieke en politieke discussie rond enkele (jeugdseksuele) items zoals die zich vanaf het omslagpunt 1985 hebben aangediend. In hoeverre kunnen de betrokkenen representant worden genoemd van een belangenpartij? Houden ze er verborgen agenda's op na? Met andere woorden: gieten discussianten wetenschappelijke sausjes over hun verhaal, spelen zij spelletjes om hun belang te verdoezelen? Zo ja, waaruit bestaat dan die verborgen agenda?

Ons verhaal begint in 1985 met de gebeurtenissen rond de Rotterdamse woongroep aan de Schiebroekselaan. Op 26 april bestormen 40 agenten met koevoet de bewuste woongroep, waar volgens politie en justitie een pool van 'ontucht' en kinderporno welig schijnt te tieren. Alle kinderen van de woongroepsleden worden rechtstreeks van school gehaald en een tijdje lang in verschillende tehuisen verborgen gehouden, omdat, aldus de betrokken officier van justitie, Gerding, 'zij met de lichamelijke en zedelijke ondergang worden bedreigd' (Volkskrant, 29-4-'85).

Opvallend genoeg speelt in de publieke discussie vooral de politieke voorkeur van de volwassen woongroepsleden een grote rol. Het zou hier gaan om (ex-)activisten van de Kommunistische Eenheidsbeweging Nederland (KEN). De autoritaire structuur die deze marxistisch-leninistische beweging zou kenmerken, wordt in de publieke media op subtiele wijze gekoppeld aan de 'onzedelijkheden' die zouden hebben plaatsgevonden. Interessant daarbij is een artikel in de Groene Amsterdammer, enkele weken voor de politie-inal, waarin de woongroep en haar 'Ijzeren Wet van de Verliefdheid' (Groene 3-4-'85) in een verdachtenhoek worden geplaatst. Terwijl de Groene de discussie rond de woongroep op een negatieve wijze aanzwengelt, kenmerkt deze zich na de politie-inal vrijwel in alle media door nuanceringen. Her en der worden vraagtekens gezet bij de aanpak van politie en justitie. Zelfs de Telegraaf (4 mei '85) gaat het politieoptreden te ver. NRC-columnist Frank Kuiten-

brouwer stelt voor om de term ontucht als archaisch overboord te gooien. De NVSH en het COC spreken ronduit van overheidsterreur (div. kranten, 6-5-'85). De seksuologe Gerda van Dijk en de psychologe Rita Kohnstamm vragen zich af waar in de opvoeding van kinderen de erotische ondergrens ligt, onderwijl verzuchtend dat 'iedereen die lekker met zijn kind omgaat zo'n beetje vogelvrij is' (de Dordtenaar, 4-5-'85). Het is opnieuw de Groene die de woongroep aanpakt onder het kopje 'De gezellige grimmigheid van de KEN' (Groene, 15-5-'85). En in de Haagse Post beschrijft een ex-Ken lid de machtsstructuur binnen de woongroep om uiteraard tot de conclusie te komen dat er vanwege de KEN-achtergrond van de woongroepsleden 'gerede vraagtekens

kunnen worden gezet bij de manier waarop de volwassenen hun macht ten opzichte van de kinderen gebruiken' (Haagse Post, 18-5-'85). Voor het overige was de pers het eens: op ongekend indringende wijze waren er van staatswege registers opengetrokken teneinde een zedelijke norm dwingend voor te schrijven aan een 'dissident' groepje mensen en daarmee aan de gehele bevolking. De inval en het 'wegmoffelen' van de kinderen had de kranten, radio en tv grootscheeps gehaald. Ruim twee jaar en vele processen en verhoren later kon men het bericht van de vrijspraak van de leden van de woongroep echter terugvinden in een één-kolomsberichtje ergens op pagina negen in enkele kranten. Politie en justitie werden achteraf in het ongelijk gesteld, maar ach, wat deed het er toe? De woongroep-case verdwijnt ongeveer een maand na dato van de publieke agenda, die inmiddels beheerst wordt door uitspraken van de kinderrechtster Doek over Nederland als kinderpornoproducent. Het PPR-kamerlid Lankhorst voelt de Minister van Justitie over Doeks uitspraken aan de tand. Deze verwijt Doek 'onzorgvuldigheid', maar daarmee is de kous niet af. Eind mei en begin juni worden de eerste seksshophouders veroordeeld voor de verkoop van kinderporno en in juli '85 haalt de nieuwe pornowet de eindstreep, met dien verstande dat alleen de strafwaardigheid van kinderporno in de nieuwe wetgeving terugkeert. Tot juli '84 was het niemand opgevallen dat er ook kinderporno verkocht werd. Gelukkig waren de Amerikanen er net op tijd bij om de beschuldigende vinger richting Nederland te heffen. In Nederland werd niet alleen kinderporno gefabriceerd, zo luidden de beschuldigingen, maar er werden zelfs kinderen op veilingen verhandeld. En hoewel er tot op heden nog niemand in Nederland is veroordeeld op de fabricage van kinderporno, laat staan op het organiseren van kinderveilingen, was er maar één remedie tegen de Angelsaksische geruchtenstroom: de kinderporno als apart delict strafbaar stellen. De grootschalige razzia's van de Amsterdamse Zedenpolitie (juli '84, volgend op de Amerikaanse aantijgingen) waren niet voor niets geweest. De publieke agenda wordt in de maanden volgend op de woongroep-affaire beheerst door een berg van ontucht-, incest- en seksuele gewelddelicten. Zo roept bijvoorbeeld Trouw incest uit tot het nieuwe gat in de mediemarkt (17-6-'85). In een dergelijk klimaat met een voorstel op de proppen komen om seksueel contact van 12- tot 16-jarigen enigszins te liberaliseren en te decriminaliseren, getuigt dan ook van grote moed. Op 1 november 1985 heeft het kabinet-Lubbers het hem weten te fiksen. 'Onder de kruisraketten door', zoals het in de Haagse wandelgangen heette, was het kabinet accoord gegaan met een voorstel van de Minister van Justitie om seksuele handelingen van en met iemand van 12 tot 16 jaar alleen strafbaar te stellen voor die gevallen waarin er sprake was van misbruik van overwicht of van misleiding. Maar ach, de liberale moed is van korte duur. Terwijl columnisten in Trouw en de Volkskrant nog reppen van een 'nieuwe zedelijkheidswetgeving in zicht' (Volkskrant 6-11-'85) en een 'zedelijkheidswet in het spoor van de emancipatie' (Trouw 6-11-'85) is het CDA al mordicus tegen. De Partij van de Arbeid twijfelt nog, de VARA is tegen en Veronica en de Telegraaf proberen de publieke discussie onder brede lagen van de bevolking aan te zwengelen door de massa op te roepen haar mening kenbaar te maken ten aanzien van vragen als 'bent u het ermee eens dat er nooit sprake kan zijn van een gelijkwaardige verhouding tussen kinderen en meerderjarigen?' (Telegraaf 9-11-'85).

Het *Gesundenes Volksempfinden* reageert met statements als 'geen drank, geen auto maar wel seks onder de zestien? Schande!' (Telegraaf, 18-11-'85). Op 19 november stapt VVD-fractie leider Nijpels, juist hij, naar Korthals-Altes om te vragen het voorstel niet door te zetten. Op 20 november verklaart de minister van het wetsontwerp 'geen halszaak te maken' wanneer werkelijk blijkt dat voor zijn decriminaliseringsvoorstel 'geen maatschappelijk draagvlak aanwezig is'. De hoofdredactionele commentaren in de Volkskrant, NRC, Trouw, de Waarheid, het Parool en het Utrechts Nieuwsblad critiseren de onzedelijke ommezwaai van de minister. Als voorzitter van de D66-werkgroep Justitie heb ik de discussie rond de herziening van de zedelijkheids-wetgeving in die stormachtige novemberdagen van zeer nabij meegemaakt. In de Kamerfractie werd afgesproken geen commentaar te leveren, zolang de letterlijke tekst van Korthals-Altes' voorstel niet voorlag. We kenden het voorstel immers alleen van een ministerieel persbericht. Groot was dan ook de verbazing en woede toen de heer Mik (Kamerlid voor D66 in die tijd) in verschillende interviews verklaarde een groot tegenstander te zijn van het non-voorstel. Nadrukkelijk vanuit zijn oude discipline als jeugdpsychiater deed Mik enkele uitspraken waar ik het afgelopen half jaar tijdens de slepende affaire-Oude Pekela aan heb moeten terugdenken. Zo zei Mik in het Eindhovens Dagblad (8-11-'85) en het Nieuwsblad van het Noorden (9-11-'85) onder andere: 'jongeren tussen de 12 en de 16 zijn nog niet volwassen en hebben ook nog niet het inzicht van een volwassene. Ze verkeren daardoor altijd in een slechtere positie ten opzichte van een volwassene. Volgens mij is er bij dit soort seksuele contacten dan ook meestal geen sprake meer van vrije wil van de kant van de jongere. Dat de jongeren van deze tijd vroeger rijp zouden zijn dan vroeger bestrijd ik. Volgens mij zijn ze zelfs emotioneel minder snel volwassen dan vroeger.' Mik voegt daar nog aan toe te denken dat zijn fractiegenoten ook tegen het non-voorstel zullen zijn.

Geslachtsdelen

Op 14 mei '87 worden na een Amerikaanse tip (lees daarover o.a. de Haagse Post van 27-8-'88) 15 blootfoto's van jongetjes in beslag genomen op een fotoexpositie in galerie annex homoboekhandel intermale te Amsterdam. Geen van de foto's van de Amerikaanse fotograaf Don

Mader lijkt ogenschijnlijk te voldoen aan de objectieve criteria die het 'kersverse' en nu al aangescherpte kinderporno-artikel 240b Sr. ons biedt, d.w.z. met een gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of een geldboete van de derde categorie wordt gestraft degene die een afbeelding... van een seksuele gedraging, waarbij iemand die kennelijk de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, is betrokken, hetzij verspreidt of openlijk tentoonstelt, hetzij om verspreid te worden vervaardigt, invoert, doorvoert, uitvoert of in voorraad heeft. Zuiverheidshalve moet daar nog aan worden toegevoegd dat de Minister van Justitie tijdens het pornodebat van 1985 ten aanzien van art. 240b nog verklaarde dat hij het zich niet kan voorstellen, dat er ook maar een rechter zal zijn 'die een (bloot-)afbeelding van een jongere alleen, zal aanmerken als kinderporno.'

Uiterst merkwaardig is derhalve de jacht op Mader. Op foto's staan jongens alleen afgebeeld, zij het in één geval samen met een spiegel. Tegen twee foto's zal justitie uiteindelijk de procedure voortzetten. Omdat, aldus justitie, bij die twee foto's 'de nadruk teveel ligt op de geslachtsdelen'.

Op verzoek van de minister wordt de commissie De Wit ingesteld die onderzoekt op welke schaal kinderporno in Nederland voorkomt, wordt gemaakt etc... In het voorjaar van 1986 komt deze commissie met haar uitkomst: er is geen enkele aanwijzing voor significante productie van kinderporno in Nederland. En passant stellen de Wit en de zijnen voor het begrip kinderporno uit te breiden tot al die (commerciële) afbeeldingen van kinderen die 'geschikt zijn om de zinnen te prikkelen'. En zowaar: verschillende zedenpolitie's in den lande blijken bij hun (semantische) strijd tegen kinderporno vervolgens de omschrijving van de commissie-de Wit te hanteren. Enkel en alleen blootafbeeldingen van beneden-de-zestien-jarigen, waarbij het geslachtsdeel te duidelijk in beeld komt, zijn nu ineens porno.

En daar blijft het niet bij. Op 30 juli '87 worden de uitgangspunten van de commissie-de Wit tot 'beleids-uitgangspunten inzake kinderpornografie' gebombardeerd. Dat houdt behalve een opgerekt pornobegrip in, dat wanneer de politie stuit op seksuele handelingen tussen een volwassene en iemand beneden de zestien jaar, deze 'het doen van huiszoeking in een zo vroeg mogelijk stadium moet stimuleren' (Staatscourant 30-7-'87). We zien het al voor ons: een 68-jarige vrouw ziet van achter haar Telegraaf opvallend vaak jongens naar binnen gaan bij haar buurman. Zij besluit de politie te bellen onder het motto 'je hoort zoveel narigheid tegenwoordig'. De politie brengt een bezoekje aan de man, die juist aan het strippokeren is met enkele van zijn kleine vrienden. En ja hoor, de schrandere oom Agent krijgt uit een van de kinderen een verklaring los. De kinderen worden voor verhoor meegenomen naar het politiebureau, de man wordt vastgezet en het huis wordt doorzocht. Bij die huiszoeking stuit de politie op foto- en dagboeken van de man, waaruit haarlijn de namen kunnen worden opgeleefd van nog twaalf kinderen waarmee de man de afgelopen zes jaar contact heeft gehad, of dat nu seksueel was of niet. Al die mensen krijgen ook bezoek van oom Agent met de vraag of de man wel eens 'vieze spelletjes' met ze deed. En hopia, geen drie, maar zeven aanklachten. Is dat niet mooi meegenomen?

De vraag dringt zich op hoe het zover heeft kunnen komen dat de afbeelding van een beneden-de-zestien-jarig geslachtsdeel zulke ingrijpende gevolgen kan hebben. Het antwoord laat zich makkelijk raden. Toen in Nederland als uitkomst van een jarenlang pornodebat de algehele strafwaardigheid van porno leek te worden opgeheven, kwamen er vanuit Amerika en Engeland forse beschuldigingen richting Nederland. Dus kwam kinderporno als apart issue op de formele agenda en werd het als apart delict strafbaar gesteld. Het mag dan ook weinig verbazing wekken dat er in de aangehaalde richtlijnen m.b.t. kinderpornografie uiteindelijk wordt gekozen voor 'the American Way'. In de *Protection of Children Against Sexual Exploitation Act* van 1977 had de Amerikaanse justitie immers al aangegeven dat er ook sprake van een pornografische afbeelding zou zijn, wanneer de jongere in een zodanige houding staat afgebeeld, dat zijn genitaliën 'ontuchtig' (*lewdly*) poseren.

Het mag duidelijk zijn dat de Amerikanen het issue op de Nederlandse formele en publieke agenda hebben weten te krijgen. Ook de uitkomst van het politieke debat in Nederland is door de Amerikanen bepaald. Aard en inhoud van het probleem lijken welhaast vanuit Amerika te zijn gedictieerd. Duidelijk is ook dat de Nederlandse Tweede Kamer in oktober 1984 volkomen zinloos nuances en begrenzingen ten aanzien van het begrip kinderporno heeft pogen aan te brengen. De woordvoerders van VVD, PvdA, D66, PPR en PSP hadden zich die moeite kunnen besparen. Het spel om de formele agenda, die nauwkeurig lijkt samen te vallen met de professionele agenda van de Nederlandse en Amerikaanse politie en justitie, was immers al gespeeld.

Nog lang niet afgerond is de discussie rond 'Oude Pekela'. In mei van het vorig jaar kwamen er uit het vengegebied de eerste rooksignalen over de zogenoemde 'massale ontucht met wel zeventig Pekeler kleuters'.

Horden kleuters van twee openbare scholen waren volgens de verhalen één of twee vakanties lang megelokt door clowns, seksueel misbruikt en voor kinderporno ingezet. De kinderen van de nabijgelegen christelijke school waren ongemoeid gelaten. Voor velen hield het verhaal het midden tussen een canard en een walgvogel. Menig wetenschappelijk gevormd mens deed de Pekeler stories als massahysterie, of, zoals de Amsterdamse massacommunicatiespecialist Brouwer het fijntjes uitdrukte: massale verstandsvertoebeling. Een medisch onderzoek in het ziekenhuis van Winschoten wees uit dat twee jongetjes lichte verwondingen hadden aan hun anus. Deskundigen hielden het erop dat beide kleuters met, of beter: in, elkaars lichaam op onderzoek waren uitgeweest. Politie en justitie denderden echter door.

Op 1 juli werd er een clownspak gevonden. Na veel verhoren van de kinderen en andere direct betrokkenen en na een aanzienlijk aantal gerichte buurtonderzoeken besluit justie eerst wel, dan niet, dan weer wel en

ARTIKEL 140 EN DE RUST OP DE PAASHEUVEL

EEN DEKSEL VOOR ELKE POT

Er is een nieuw tovermiddel tegen actievoerders en ander lastig volk. Maar heeft het Arnhemse gerechtshof 'artikel 140' niet erg ruim geïnterpreteerd? Op de Veluwe wordt nog nagesidderd.

GERARD LEGEBEKE

DT 25

VERVOLG HOMOCIDIE

vervolgens toch niet het onderzoek te staken. Een vader en een zoon in een naburig dorp worden aangehouden. De Barberties zullen hangen. Edoch, ze blijken een sluitende alibi te hebben. Voorlichtingsbijeenkomsten helpen niet meer. Het verhoor door de kleuterjuf van al de kleuters uit haar klas blijkt voor niets te zijn geweest.

Maar nee, daar is Gerrit Mik. Een oude studievriend van de betrokken Leeuwarder procureur-generaal Addens en toevallig ook nog kinderpsychiater van huis uit. 'Ik stond voor de zaal' (met Pekeler ouders — M.M.), vertelt Mik in die tijd tegen een verslaggever, 'en ik dacht: ik moet één lijn trekken met de ouders maar ik moet er voor proberen te zorgen dat hun woede niet zo hoog oploopt dat ze zichzelf en hun kinderen in moeilijkheden brengen doordat ze de rest van het onderzoek onmogelijk maken. Eerlijk zijn, zei ik tegen mijzelf, en ik zei in het Gronings: Gain gesoes en gain flauwekul. Dat kwam over, ik had deel aan hun persoonlijke emotie. Aan het slot heb ik gezegd: ik wil nog iets zeggen als burger en niet als gedragswetenschapper. En dat is dit. Elke morgen ga ik naar het zwembad en dan zie ik een oranje rood busje waarin gehandicapte kinderen naar ons zwembad worden gebracht. Wat fijn, denk ik dan, dat dit zo geregeld is. En onmiddellijk krijg ik dan een aanval van blinde woede als ik eraan denk dat jullie kinderen, met diezelfde koppies, in zo'n zelfde oranje rood busje zijn meegenomen. Misschien klinkt het wat demagogisch, maar ik meen het.' Mik werd onthaald op een donderend applaus.

De oververhoorde en overbeschermd Pekeler kleuters hadden in grote getale aan de verwachtingen voldaan. Hoe tegenstrijdig de diverse verklaringen ook waren, ze waren allemaal waar. Mik was bekeerd. Overigens niet waar het kinderseksualiteit aangaat. Ik durf te beweren dat Mik het spel is aangegaan met een kanjer van een verborgen agenda. Hij speelde de rol van Saulus die werd tot Paulus. Al in november '85 is het immers Mik die tegen de afspraken binnen de toenmalige D66-fractie in, verklaart een warm tegenstander te zijn van erotiek tussen jong en oud. Is het de psychiatrische neiging tot een dwangmatig en kloekmatig afschermen van de eigen broodwinning die Mik dreef en drijft? In ieder geval is zijn benoeming als kinderpsychiater-Oude Pekela ingegeven door de drang om op heel subtiele wijze de publieke agenda van zeer gekleurd voer te voorzien. Beter ware het geweest om een psychiater naar de Groninger veengronden te sturen, die minder behept is met een dosis moralistische vooringenomenheid ten aanzien van kinderseks dan Gerrit Mik. Helemaal toevallig zal diens benoeming in deze zaak dan ook wel niet zijn geweest.

Uniek is Oude Pekela niet. Vergelijkbare gevallen van massale verstandsvertroebeling deden zich al bij bosjes voor in de Verenigde Staten. Ik licht er een paar voorbeelden uit.

Een enorme sensatie verwekt in augustus 1983 het bericht dat in Manhattan Beach (Californië) 349 kinderen van een kleuterschool door de 77-jarige eigenaresse, een zestigjarige leidster, haar zoon en nog enige andere mannen misbruikt zijn. De kinderen geven levendige beschrijvingen van Satansrituelen, waarbij mannen het hoofd met een kap verhuuld, in kerken en op kerkhoven rondansten, dierenoffers brachten en bloed dronken. Na achttien onderzoeken zegt de openbare aanklager dat het bewijs 'ongelofelijk zwak' is. De volgende zomer gaat een andere school in de streek eraan. Nu komen er zelfs onderaardse gangen en een spookhuis aan te pas. Maar de kinderen spreken elkaar zo falicant tegen dat de zaak vastloopt.

In aansluiting hierop ontstaat dan in 1984 een schandaal in de omstreken van Los Angeles. In niet minder dan zes dorpen blijken op kleuterscholen precies dezelfde dingen te gebeuren als in Manhattan Beach. Behalve dierenoffers zijn er nu ook mensenoffers gebracht door mannen in zwarte gewaden, met een kap over hun hoofd, die in een kring dansten en zongen. Er zijn 56 verdachten. De politie ondervraagt honderd volwassenen en enige honderden kinderen, doet huiszoeking en onderzoekt bedrijven. Kosten: 1 miljoen dollar. Resultaat: niets. In Jordan (Minnesota) trekt in 1983 een vrouwelijke officier van justitie van leer. Ze laat 24 mannen oppakken en beschuldigt ze van seksueel misbruik van kinderen, van moorden en verminkingen. Sommige kinderen zeggen van niets te weten, maar dan legt deze dienaar van de gerechtigheid hun uit dat het erom gaat slechte mannen te

straffen die vreselijk gevaarlijk voor kinderen zijn. Ze moeten haar dus helpen, desnoods door leugens te vertellen om die mannen te beletten, nog meer kinderen ongelukkig te maken. Als deze fanatica steeds meer mensen laat opsluiten begint de publieke opinie zich toch eindelijk te verzetten. Een andere officier van justitie moet de zaak opknappen, alle gearresteerden komen vrij. Het drama gaat als een nachtkars uit, want met het zogenaamde bewijsmateriaal blijkt niets te beginnen. 'Oude Pekela' heeft meer gemeen met bijvoorbeeld Los Angeles of Manhattan Beach dan met het Amsterdamse Sodom en Gomorra. Ik sluit niet uit dat in een veramerikaniserend Nederland meer 'Oude Pekela's' zullen worden ontdekt.

Venhuizen

Tot slot: tussen de schier eindeloze reeks van zedendrama's waarmee krantelers bijna dagelijks worden overgoten, zo maar een ontuchtaffaire. Twee mannen (in de meeste media vermeld met initialen en leeftijd) blijken al jarenlang 'ontucht' te plegen met kinderen tussen de tien en vijftien jaar. De woordvoerder van de rijkspolitie meldt dat de kinderen geen lichamelijke, maar wel psychische schade hebben opgelopen. 'Het tweetal wordt verdacht van ontucht met 20 jongens en enkele meisjes uit Venhuizen en Drechterland. Het wordt niet uitgesloten dat er de komende dagen nog meer aangiftes zullen binnenvallen. Schaamte van de slachtoffers is de oorzaak van het jarenlang voortduren van de praktijken van de verdachten. Vermoedelijk is de ontucht al in het begin van de jaren '80 begonnen' aldus de politiewoordvoerder tegen de media. De mediapresentatie door de politie van het geval Venhuizen kan stereotyp voor de nieuwe politie-aanpak worden genoemd. Het gaat om ontucht, daders en slachtoffers, praktijken en psychische schade. Hoewel nog geen enkele wetenschappelijke publicatie de psychische schade van vrijwillig aangegane (seksuele) relaties tussen jong en oud heeft aangetoond (integendeel, wetenschappelijk materiaal rept alleen van de schadelijke werking van de politie-verhoormolen) stellen politierechercheurs psychische schade vast. Daarmee is natuurlijk het bedje van de hulpverlening alvast voorverwarmd. Duidelijk is ook dat de politie nogal buiten haar boekje gaat. Afsluitend, hoewel sommige 'slachtoffers' een nogal lange periode bij de 'daders' over de vloer kwamen, wil de politie 'nog niet zeggen wat er met de kinderen is gebeurd. Maar het is meer dan een oppervlakkig gebeuren' (Parool 24-8 en NOS-journaal van dezelfde datum).

Gingen de afgelopen decennia steeds opnieuw discussies voor de puriteinen verloren: abortus, anti-conceptiva, homoseksualiteit; kinderporno is een issue geworden waarmee grote delen van het (omwetende) publiek zich kunnen identificeren. Het is goed garen spinnen voor fatoenraker Dorenbos, maar ook media als de VARA, het Parool en Vrij Nederland gunnen zich nauwelijks tijd om de kwijl langs hun criminaliserende mondjes te laten opdrogen.

'Zo gaat het door, in elke krant die zich door de gleuf wurmt. Vooral het seksuele misbruik van kinderen is een dolzinnig populair stokpaardje, louter en alleen omdat er werkelijk geen sterveling te vinden zou zijn die, om dat tegen te gaan, de hulpverlenerskas niet zou willen spekken. Intussen komt het er doodgewoon op neer dat we in de krant ons aller gezelligste pornohoekje hebben waar we zonder risico van kunnen smullen, overtuigd van onze verontwaardiging over zoveel misdadigheid van anderen. De hulpverleners hebben hun ultieme smeermiddel gevonden. Het is niet de wereld die seksueel agressiever is geworden, het zijn zij die met hun hameren op het verband tussen seksualiteit en agressie — een oud stofnest opgepoetst — de markt hebben ontdekt waar ook ons schuldgevoel over het genot moet worden afgekocht. We zijn niet van de ene op de andere dag beestachtiger geworden dan we al waren, we volgen alleen weer eens gulzig oude beestenvangers in een nieuw publiciteitsjasje.'

Gerrit Komrij

In de vrieskou van een vroege zondagochtend overvallen 82 man rijkspolitie en marechaussee een camping op de Veluwe. De campinggasten worden in hun slaap verrast en alle veertig opgepakt en afgevoerd.

Het begin van een nieuwe aflevering van een IKON-televisieserie over 'Nederland na de staatsgreep'? Nee, gewoon een politieactie op 6 november op camping De Paasheuvel in Vierhouten. Vijf dagen eerder zijn daar veertig vredesactivisten neergestreken en hebben er een vredesactiekamp ingericht. In de dagen erna zijn bij militaire vestigingen in de omgeving afrasteringen doorgeknipt, militaire voertuigen vernield en gebouwen beklad. Vandaar.

Kan de politie dan zomaar de hele groep oppakken? Nederland kent toch een dadersstrafrecht, de politie moet toch specificeren welke individuele personen ze verdenkt van de vernielingen? "Nee hoor", zegt de Zwolse persofficier van justitie, "omdat men zich als groep heeft gepresenteerd en ook als zodanig geprofileerd door pamfletten en muurschilderingen." En dat is voldoende. Want behalve van openlijke geweldpleging worden de veertig beschuldigd van overtreding van artikel 140 van het Wetboek van Strafrecht: deelname aan een organisatie die het plegen van misdrijven beoogt. Daarmee ben je in één klap van al je problemen af: alle actievoerders op zijn minst voor een tijdje achter slot en grendel en het vredesactiekamp opgedoekt; en dat allemaal zo legaal als maar kan.

De Veluwe autoriteiten hebben goed begrepen welke boodschap het Arnhemse gerechtshof een maand eerder opsporingsland heeft ingestuurd: er is een nieuw tovermiddel tegen actievoerders en ander lastig volk.

Op 7 oktober veroordeelt het Arnhemse hof op grond van artikel 140 acht Nijmeegse krakers ieder tot negen maanden gevangenisstraf. Het Hof acht hen verantwoordelijk voor de grootscheepse rellen op 19 januari van het vorig jaar rond de ontruiming van het kraakpand 'De Mariënburcht' in Nijmegen. Het gerechtshof vernietigt hiermee het vonnis van de Arnhemse rechtbank

die de acht vorig jaar december op dit punt nog vrijspak.

Deze uitspraak in hoger beroep betekent de kroon op een karwei waaraan het Arnhemse Openbaar Ministerie negentien maanden eerder begon.

Na anderhalve maand vergeefs speuren naar de eigenlijke stenengooiers, brandstichters en vernielers die op de bewuste ontruimingsdag in Nijmegen huishielden, ging het roer toen om. Uit het stof van de strafrechtarchieven diepte men artikel 140 op, dat 'voorbereidingshandelingen' straf-

baar stelt. De politie was niet langer geïnteresseerd in de feitelijke plegers van de strafbare feiten, de stenengooiers en brandstichters. Ze zocht met behulp van huiszoekingen en geheime methodes zoals telefoontaps en verklikkers naar alles dat maar enigszins kon duiden op groepsvorming of optreden namens een groep, om daaruit de 'rechtspersoon' De Mariënburcht te destilleren, die al deze strafbare feiten 'tot oogmerk' zou hebben gehad. Zo konden onschuldig ogende actievoerders, zelfs van ver voor de ontruiming, lid zijn van de woongroep in

het kraakpand bijvoorbeeld; of contacten met de pers, het ontwerpen van een affiche, de voorbereiding van een EHBO-post ineens redenen zijn als lid van deze 'misdadige' club en daarmee als verdachte te worden aangemerkt.

'Artikel 140 biedt het Openbaar Ministerie ruime mogelijkheden ter rechtvaardiging van ingrijpende opsporings- en/of vervolgingsactiviteiten', schreef de strafrechtjuriste M. Rutgers van de Leidse universiteit een jaar geleden in het juridisch vakblad *Delikt en Delinkwent*. 'Het betrokken zijn bij een als misdadig te bestempelen rechtspersoon is in beginsel al voldoende om in te grijpen waar het normaliter niet te verwachten is.' Maar bij welke mate van betrokkenheid ben je al strafbaar? En kan een incidenteel samenwerkingsverband al tot een 'misdadige organisatie' worden gebombardeerd? Omdat de formulering van het wetsartikel zo veel interpretatieruimte overlaat, stelde juriste Rutgers voor het artikel maar helemaal uit de wet te schrappen. Een waarschuwende kop in *de Volkskrant* luidde vorig jaar: 'Artikel 140 kan zelfs overtuiging strafbaar maken'. En dat is precies wat het Arnhemse hof nu doet.

Utrechtse advocaat: 'Rechten van verdachten komen steeds meer in de knel' Wetswijziging stopt vertragen strafproces

(Door Charles Hasselman) VAN 20
UTRECHT — Menig officier van justitie zal zich donderdag 1 december in de handen wrijven. Die dag treedt een wetswijziging in werking, die korte metten maakt met de vertraging van een strafproces door het indienen van een bezwaarschrift tegen de dagvaarding.

Tot nu toe maakten veel verdachten dankbaar gebruik van de bezwaarschrift-procedure. Dit tot grote ergernis van het openbaar ministerie, dat niet zelden met lede ogen moest toezien hoe verdachten van bijvoorbeeld een ingewikkelde fraude hun zaak twee jaar wisten te rekken voordat de rechtbank tot behandeling kon overgaan.

Daar komt nu een eind aan. De mogelijkheid een bezwaarschrift in te dienen blijft weliswaar gehandhaafd, maar de kans op succes is uiterst gering, omdat de wetswijziging de verdachte de beroepsmogelijkheden bij het hof en de Hoge Raad ontnaemt.

Ik moet toegeven dat zeer veel bezwaarschriften te maken hadden met tijdrekken, aldus de Utrechtse strafpleiter mr R.P.G.L.M. Verbunt. "Daar heeft de minister een stokje voor willen steken. Dat gaat helaas ten koste van enkele rechten van verdachten. Maar dat hebben ze zelf in de hand gewerkt."

Het betreffende artikel in het Wetboek van Strafvordering is bedoeld om de verdachte te van een misdrijf te beschermen tegen een lichtvaardige dagvaarding. Het geeft de verdachte de mogelijkheid te betwisten dat hij ten onrechte wordt blootgesteld aan een openbare terechtzitting, met alle nare gevolgen voor zijn sociale leven van dien.

De raadkamer van de rechtbank behandelt het verzoek. De meest voorkomende grond waarop de raadkamer bezwaarschriften honoreert, is het juridische begrip 'onvolgende aanwijzing van schuld'.

"Dit dreigt helemaal de verkeerde kant op te gaan", vindt Verbunt. "Al die plannen zijn ingegeven door de angst voor de zware criminaliteit. De minister speelt daarop in. Hij wil liever vandaag dan morgen maatregelen nemen, zonder stil te staan bij de gevolgen van een dergelijk beleid voor onze rechtsorde. De rechten van de verdachte dreigen steeds meer in de knel te komen. In Den Haag lijkt men te redeneren: we hakken de verdachte zijn handjes en voeties af. Jammer, maar niet echt erg want hij blijft toch wel leven."

Op het moment staan er heelboel dingen in de strafvoorbereiding op zijn kop, signaleert Verbunt. Zeer slecht te spreken is hij over de opkomst van de anonieme getuige. Hij kan zich best voorstellen dat iemand die getuigt in grote dragszaak "waar klappen vallen van acht tot tien jaar cel", lever anoniem blijft. "Maar het is mijn overtuiging dat je voorzichtig moet zijn als je zo'n zwaar middel toestaat in de bewijsvoering. Het werkt grensverleggend."

"Het is zelfs al zover dat een anonieme getuige is gebruikt in een artikel-26 zaak (rijden onder invloed). Dan denk ik, waar zijn we nou mee bezig? Ik heb zelf een zaak gehad van iemand die een homofiel een schop zou hebben gegeven. Dat is niet goed te praten. Maar als de verdachte zegt: ik heb die schop niet gegeven dan wil ik daar meer van weten. Ik vind het essentieel dat een advocaat vragen kan stellen aan een getuige. Dat kan bij anonieme getuigen alleen schriftelijk. Als ik geen gesprek met die man kan aangaan, kan ik ook niet zien of hij ergens omheen draait."

Anoniem
 Dat het werken met anonieme getuigen in ons land een grote vlucht heeft genomen is ook de Europese Commissie voor de rechten van de mens niet ontgaan. De commissie bepaalde onlangs dat een veroordeling enkel op grond van verklaringen van anonieme ge-

tuigen niet door de rechter kan. Voortlopend op de uitspraak van het Europese Hof gelastte de president van de Haagse rechtbank eind september in kort geding de vrijlating van Stanley H. en Paul M. Belden kregen zes jaar cel op grond van anonieme getuigeverklaringen.

"Een perfecte doorbraak", aldus Verbunt, die het werken met anonieme getuigen op hetzelfde hellende vlak vindt liggen als de uitbreiding van de transactiebevoegdheid van de politie. "De politie is er voor de inspanning, niet om boetes te innen. Het is geen incassobureau. Bovendien vind ik niet dat je de waarborgen voor de burger moet laten ondersneeuwen door een capaciteitsprobleem."

Volgens de strafpleiter probeert justitie de overbelasting van het apparaat en de daarmee gepaard gaande fouten over de rug van het strafrecht op te lossen. Zo wil Korthals Altes de officier van justitie de mogelijkheid geven kleine vormfouten te herstellen die anders tot vrijlating van criminelen zouden hebben geleid. "Heliend vlak", vindt Verbunt. "Ik geef toe dat een fout in de dagvaarding of een overschrijding van een termijn wel eens leidt tot bizarre situaties. Maar dat zijn nu eenmaal de regels van het spel. En die regels hebben we met z'n allen niet voor niets gemaakt, maar om de verdachte tegen wilkeur te beschermen."

"Kijk, de wet schrijft voor dat de officier 38 dagen na sluiting van het gerechtelijk onderzoek moet met een dagvaarding komen. Als hij die pas op de 39-ste dag klaar heeft, ik heb alleen maar een gan-zeveer en de griffie is overbelast, dan is dat een capaciteitsprobleem. Dat moet je op een andere manier oplossen. Niet door het systeem om zeep te helpen. Dat is het kind met het badwater weggooien."

Het wetenschappelijk bureau van de VVD, de Teldersstichting, kwam onlangs in een advies over de knelpunten in ons strafrecht met een aantal krachtige oplossingen die heel goed bij de no-nonsense-filosofie van partijgenoot Korthals Altes zouden passen. De wetenschappers pleiten er onder meer voor onder sommige omstandigheden onrechtmatig verkregen bewijs toe te laten. Verbunt: "Dat is nergens van het onnodig. Het leestuk van het onrechtmatig verkregen bewijs is door de Hoge Raad bijna helemaal in kaart gebracht. Het aantal gevallen waarin een beroep op onrechtmatig verkregen bewijs werkelijk wordt gehonoreerd is uiterst gering. Als het wordt gehonoreerd, vind ik dat terecht. Ook de politie moet zich aan de regels houden."

Een ander opmerkelijk rapport verscheen begin deze maand. Daarin stelt een ambtelijke werkgroep voor de bering van een aantal zware misdrijven strafbaar te stellen. Volgens de voorzitter van de werkgroep, prof.dr. Th.W. van Veen, is dit advies ingegeven door het geringe rendement van het politie-ingrijpen bij de voorbereiding van misdrijven. Verbunt pikt als kwalijk uit dat rapport op dat vrijwillig terugtreden na het beramen van plannen uitgesloten wordt. "Dat vind ik levensgevaarlijk. Iemand kan tenslotte op het nippertje afzien van het beramen de saus over het tople en wordt gaat dat betekenen dat iemand die een mes en een bivakmuts in huis heeft, al de slaag is. Ik vind dat toch weer glijdend. Je kunt de effecten van dit soort plannen vergelijken met het gieten van chocoladesaus over een pudding. Je giet de saus over het tople en heel langzaam zakt-ie naar beneden. En een heel groot gebied van het strafrecht wordt er door bedekt."

HEIN ROETHOF

PLAYBOY INTERVIEW:

NOV 88

Diepgaande discussie met de 'eminence grise' van de Tweede Kamer over het klagerige van feminisme nu, het gevaar van fatsoensrakerij, maar ook over modeltreintjes en schrijven van gedichten.

Hij werd ooit door een partijgenote beschreven als "de meest vrouw-vriendelijke man uit de fractie", maar desalniettemin waren het juist de vrouwen die hem na jaren van toegewijd Kamerwerk in 1982 buitenspel seten. Het tekent de man: Hein Roethof - die het woord 'vrouw-vriendelijk' overigens diep verafschtuwt - is niet bang impopulaire standpunten te verdedigen, desnoods tot ze hem dwingen af te treden.

In 1986 keerde hij terug in de PodA-fractie om op de valreep nog een paar jaar zijn stem te kunnen laten klinken in het parlement. Bitter is hij allerminst; jaren geleden dichtte hij al eens:

"Slechts de verbittering herken ik als van vereensaming de bron"

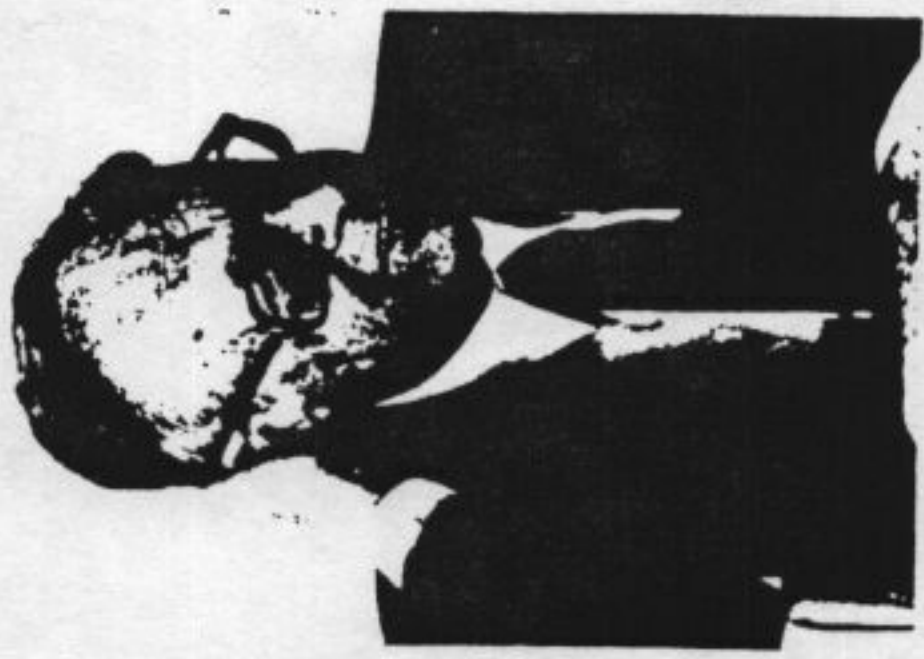
Strijdbaar is hij wel. De meest uitgesproken vertegenwoordiger van de liberale stroming in de PodA laat niet na voortdurend op de bres te staan voor de vrijheid van meningsuiting, voor tolerantie, voor een humane wetgeving. En voor het gebruiken van verstand, in plaats van hoog oplopende emoties. "Je moet in de politiek irrationele argumenten zo ver mogelijk van je houden."

Toen ten tijde van het vermeende kinderporno-schandaal in Oude Pekela een golf van panische verontwaardiging door

het land waarde, waarbij zelfs minister Korthals Altes een duit in het zakje deed door een werkbezoek te brengen aan het veelgeplaaide dorp, was Hein Roethof de eerste die zich publiekelijk verzette tegen de hysterie: in een niet mis te verstane toespraak waarschuwde hij de natie voor 'fatsoensrakerij en moraliserings van de eerste soort'. Reden voor PLAYBOY om Henneke Sevenhij de opdracht te geven hem daar eens verder over te onderwerpen. Haar vertlog: "Aan het eind van ons Railroad Bar op de bovenste verdieping van het Utrechtse hotel waar we hadden afgesproken. Terwijl we uitkeken over het spoorwegemplacement van Utrecht

CS en de versnaperingen in kleine wagonnetjes via een mini-spoorlijn over de bar werden aangevoerd, dronk Roethof, een beetje griffelend om deze jongens-droom, zijn eerste borrel van die middag. Na jarenlang parlementair redacteur van de NRC te zijn geweest, is Roethof, zoals hij zelf eens opmerkte, 'de stijl van de NRC nooit helemaal kwijtgeraakt'. Een bedachtzame, zorgvuldig formulerende man. Niet bang om stevige uitspraken te doen, wel bevreemd niet duidelijk genoeg te zijn. Pas na ons laatste gesprek, waarin we uitgebreid over zijn

CS en de versnaperingen in kleine wagonnetjes via een mini-spoorlijn over de bar werden aangevoerd, dronk Roethof, een beetje griffelend om deze jongens-droom, zijn eerste borrel van die middag. Na jarenlang parlementair redacteur van de NRC te zijn geweest, is Roethof, zoals hij zelf eens opmerkte, 'de stijl van de NRC nooit helemaal kwijtgeraakt'. Een bedachtzame, zorgvuldig formulerende man. Niet bang om stevige uitspraken te doen, wel bevreemd niet duidelijk genoeg te zijn. Pas na ons laatste gesprek, waarin we uitgebreid over zijn

Emancipatie eist juist dat men op eigen benen staat en niet dat men zichzelf in een uitzonderingspositie plaatst door voortdurend om strafrechtelijke bescherming van de overheid te vragen. En dat geldt niet alleen voor vrouwen.

Mijn moeder zei altijd: 'Doe je best, het is een onzekere wereld, dat je niet later met garen en band langs de deuren hoeft te gaan'. Inmiddels heb ik van de familie Dreemann begrepen dat daar nog een zeer winstgevende kant aan kan zitten.

In mijn jeugd was het op het gebied van sexualiteit allemaal armoe en ellende wat broef was. Maar toen ik een jaar of veertig was, kreeg je die periode dat alles fijn was. En nu in de jaren lachbig is het allemaal weer ellende en beurnik.

reerd in het parlement; als kamerleden die principes boven partijpolitiek stellen. U gaat beiden door voor een der weinige kamerleden die nog wel eens een boek leest. Sterker: U schrijft ze albeei...

ROETHOF: Het lijkt mij een wat erg voorbarige conclusie dat kamerleden geen boeken lezen. Ik ken wel degelijk diverse collega's met een grote culturele ontwikkeling en sommigen geven er op hun manier ook wel expressie aan. Van Schmelzer is bijvoorbeeld bekend dat hij een fantastisch pianospeler is. En ja, Jockes schrijft ook gedichten, en er zullen nog wel meer politieke figuren zijn die gedichten schrijven. Ik ben maar een amateur, heb bijna niets gepubliceerd. Twee bundeltjes in een hele kleine oplage.

PLAYBOY: Een andere overeenkomst tussen U en Jockes is dat U beiden na jaren trouw Kamerwerk ineens op een onverkiezbare plaats terecht kwam. Jockes, bij de laatste Kamervoorverkiezingen, ontstong de dans en kreeg dankzij een enorm aantal voorkeurstemmen alsnog een zetel. Maar U moest in 1982 tijdelijk het veld ruimen. Was dat niet omdat er een vrouw op Uw plaats moest komen?

ROETHOF: Heel eerlijk gezegd: ik weet niet precies wat voor factoren er een rol hebben gespeeld toen. Het interesseert me ook niet zo. Wat meespeelde is het belazerde kiesstelsel, dat districtenstelsel wat wij hebben. Utrecht mag maar twee Kamerleden leveren. En tja, het is logisch dat als je vrouwen meer gelijke kansen in de samenleving gaat geven, dat bij gelijke capaciteiten het oog eerder op een vrouw zal vallen. Ik kan in gemoede niet zeggen dat ik daar, in zo'n overgangssituatie, een tegenstander van ben.

PLAYBOY: Maar heeft U dat niet als een enorme onrechtvaardigheid ervaren?

ROETHOF: Kijk, ik vond het op dat moment wel onrechtvaardig en niet verdiend. Vooral omdat ik een argumentatie miste. Dat vond ik uitermate pijnlijk. Maar achteraf bleek het een 'blesing in disguise' te zijn. U kent de uitdrukking?

PLAYBOY: Het tegenovergestelde van 'un cadeau empoisonné', dacht ik?

ROETHOF: In ieder geval, dankzij die naderheid heb ik toen een buitengewoon bevredigende periode in mijn leven meegemaakt: als voorzitter van de Nationale Commissie Ontwikkelingsassistentie, als voorzitter van de Omroepraad, als voorzitter van de Commissie Kleine Criminaliteit. En dat heeft mij nog meer aanleiding gegeven om geen verdere nasporingen te doen naar de werkelijke redenen voor mijn

onverkiezbaarheid.

PLAYBOY: In het Parool schreef commentator Harry van Wijnen toen: "Een voorbeeldig Kamerlid aan de dijk zetten is een vorm van ondankbaarheid die van wreedheid moeilijk is te onderscheiden".

ROETHOF: Onze grote staatkundige, professor Oud zei eens: "Reken in de politiek nooit op dankbaarheid". Na een jaartje kwam er trouwens toch een zetel vrij en daar heb ik toen nog een gesprek met Den Uyl over gehad. Hij vroeg wat ik er van vond. Toen heb ik geantwoord: "Glücklich ist, wer vergisst was doch nicht zu ändern ist". Toen keek hij mij zo schuin aan en vroeg: "Wat bedoel je daar nu mee?". Ik vond het op dat moment echt waanzin om in de Kamer te gaan zitten. Ik was met een buitengewoon interessant rapport over criminaliteit bezig en ik kon niet na een jaar de NCO de zak geven, temeer daar we voortdurend op voet van oorlog leefden met minister Eegje Schoo.

Tot sommige verbazing heb ik ruim twee jaar later, toen Marcel van Dam vertrok, wel geaccepteerd. En zo kwam ik in de oude Kamer, waar ik oorspronkelijk voor gekozen had willen worden, toch nog op het nippertje aan bod. De kaarten lagen op dat moment heel anders geschud en ik kreeg ook de verzekering dat ik het eindrapport af kon maken. Daarnaast vond ik het wel een mooie gelegenheid toch nog een aantal zaken af te wikkelen, die ik had laten liggen door mijn voortijdig vertrek. Het woord genoegdoening is hier ook wel op z'n plaats.

PLAYBOY: Behalve bij de verkiezingen in 1982 hebben vrouwen wel vaker een belangrijke rol in Uw politieke leven gespeeld, niet?

ROETHOF: Ze hebben me liefgehad en vermorzeld.

PLAYBOY: In de strijd om de abortuswetgeving was U met Uw niet aflatende ijver voor legalisering de held van de vrouwenbeweging.

ROETHOF: De held én de grote vijand.

Hele emotionele tafereel hebben we meegemaakt met die abortus. Een strijd van twaalf jaar. In 1970 was ik samen met Lamberts indiener van het initiatief-wetsontwerp. Prachtig natuurlijk. Maar ik herinner me een vreselijke bijeenkomst van de Rooie Vrouwen in 1976, nadat we uiteindelijk samen met de VVD tot een nieuw initiatiefontwerp waren gekomen. Een bijeenkomst in Arnhem nota bene. Ik zou daar een speech houden, maar de emoties liepen heel hoog op; een beestebende. Als enige mannelijke aanwezige bleek ik de grote "verrader" te zijn en ik kreeg nauwe-

lijks de kans vijf zinnen vol te praten. Weggeboord werd ik.

Toen het abortus-ontwerp in de Tweede Kamer werd aanvaard, september 1976, was ik weer de held. Ik weet nog dat ik van die vrouwen een bos bloemen kreeg na afloop: de enige keer in de politiek dat de tranen me over de wangen hebben gelopen. Van Agt had van tevoren al tegen mij gezegd: "Julie, zaakje is gebakken". Nou, dat bleek niet helemaal het geval te zijn. Wat we toen nog niet wisten, was dat het ontwerp zes weken later in de Eerste Kamer alsnog door de VVD getorpedeerd zou worden. PLAYBOY: En toen vlooiden er weer tranen?

ROETHOF: Naderhand, in alle consternatie na de stemming, werd ik besprongen door een met lange uithalen snikkende Haya van Someren van de VVD, die het allemaal zo erg vond. Uitgerend van mij moest dan het begrip komen. Maar ik ben nu eenmaal niet opgewassen tegen huiltende vrouwen.

PLAYBOY: De laatste jaren heeft U het nogal eens aan de stok gekregen met groepen vrouwen die een verbod op pornoografie willen.

ROETHOF: Ik heb één heel duidelijk uitgangspunt: de staat mag geen zedenmeester zijn. Ik ben een groot tegenstander van censuur, op welk gebied dan ook. De vrije meningsuiting hangt nauw samen met de democratische samenleving en ik vind het zeer bedenkelijk als dingen verboden worden. Ook als dat negatieve zaken zijn. Zonder hoor en wederhoor geen emancipatie.

PLAYBOY: Er zijn genoeg feministen die een blad als PLAYBOY het liefst onmiddellijk uit de handel genomen zouden zien. De vrouw als lustobject, dat is toch....

ROETHOF: Dat argument maakt op mij nou niet zo'n geweldige indruk. In Iran is een sluiertje verplicht. Misschien komt met de emancipatie van de vrouw ook het moment dat zij wat meer openlijke belangstelling toont voor de bijzondere heden van het mannelijk lichaam. Dat zou best denkbaar zijn, toch. Het enige bezwaar dat ik op dit moment voor mijzelf aan dit interview in PLAYBOY zie, is dat het een verstoord blad is, en om daar dan een wat serieus verhaal in te houden en dan de indruk te hebben dat het ook nog wat mensen bereikt... In ieder geval moge duidelijk zijn dat ik niet van het verbiedende type ben.

PLAYBOY: Ik zag dat U het feministisch blad Opzij in Uw koffertje heeft liggen. ROETHOF: Het is één van de vele bladen die ik lees. Maar ik hou goed bij wat er speelt in de vrouwenbeweging, ja. PLAYBOY: U zegt dat op een toon alsof U

zich ergert aan de vrouwenbeweging? ROETHOF: Nee, natuurlijk niet, maar ik erger me wel aan bepaalde ontwikkelingen. Kijk, de positie van de vrouw is in belangrijke mate verbeterd, vooral ook materieel. Er valt nog veel te doen, maar zoiets als die abortuswetgeving, dat kan je toch niet meer gemakkelijk terug draaien. En ik vind het jammer dat men onder de noemer emancipatie zo wekladend blijft rondgaan en doet alsof het nog nooit zo erg is geweest met de positie van de vrouw als nu.

Vrouwen krijgen steeds betere posities, zij het nog steeds te weinig, dat vind ik ook, maar dat er dan toch die klagerige sfeer blijft bestaan, daar kan ik me geweldig aan ergeren. Waar zijn we nou mee bezig? We willen toch op seksualiteit ten gunste van de heteroseksualiteit omdat bijvoorbeeld de meerderheid van de bevolking niet van homoseksualiteit is. Zonder meer niet. PLAYBOY: Waar doet U nou precies op? ROETHOF: Op het feit dat merkwaardig genoeg de roep om vrijheid, en daar strijd in de jaren zeventig, ergens in de jaren tachtig veranderd is in een roep om bescherming. Blijkbaar gaan met het emancipatieproces ook allerlei andere zaken gepaard, waarbij men zich naar mijn idee nu niet bepaald opstelt als een bewust verantwoordelijk en gecompliceerd wezen.

Vroeger vond men dat de overheid als beschermster van de eerbareid van de vrouw moest optreden. Nu wil men steeds maar dat de overheid als beschermster optreedt, omdat de vrouw zo kwetsbaar zou zijn. Ik vind dat allebei even onaanvaardbaar. Er wordt tegenwoordig, en niet alleen door vrouwen, een onmatig beroep op het strafrecht gedaan. Dat is toch een uiterste middel en dat moet je ook vooral zo houden. PLAYBOY: Bedoelt U dat vrouwen veel te vaak naar de rechter stappen in een poging zichzelf te beschermen tegen mannen, tegen seksueel geweld, tegen pornografie, tegen noem maar op? ROETHOF: Emancipatie en bescherming zijn begrippen die elkaar moeilijk verdragen. Emancipatie eist juist dat men op eigen benen staat en niet dat men zichzelf in een uitzonderingspositie plaatst door voortdurend om strafrechtelijke bescherming van de overheid te vragen. En dat geldt niet alleen voor vrouwen.

PLAYBOY: Maar ook voor homoseksuelen die naar de rechter stappen omdat Simonis hun beledigt? ROETHOF: Ja. Als Simonis als kerkvoorst zijn wat mij betreft ridicule ideeën over homoseksuelen ventileert, nou ja, dan is dat de zaak van Simonis en de katho-

lieke kerk. En wie het er niet mee eens is, moet vooral zorgen met die kerk niets te maken te hebben. Om dan voor de burgerlijke rechter te gaan eisen dat die man zijn woorden herroept, dan denk ik dat we toch op de verkeerde weg zijn. Die man of zijn gevolg komt echt niet op andere gedachten door hen te dwingen zijn woorden te rectificeren. Dat wordt gewoon een schijnvertoning. Ik vind dat zo'n man het recht heeft dat te roepen. Dat bevordert de duidelijkheid.

De staat mag zoiets per se niet. De staat mag geen zedenmeester zijn, de overheid mag niet kiezen voor een bepaalde vorm van seksualiteit, of het een hoger aansiaan dan het ander. De overheid kan niet zeggen: ik verbied de homoseksualiteit ten gunste van de heteroseksualiteit omdat bijvoorbeeld de meerderheid van de bevolking niet van homoseksualiteit is.

ROETHOF: Dus als de familie Goeree je bezigt met fatsoenskrakerij, met moralisme van het ergste soort. Dan krijg je toestanden zoals in Amerika. Daar heb je die Moral Majority die zich opstelt als de verdediger van de nieuwe zedenmeesterij. Die hebben zelfs het boek van Anne Frank wegens onzedelijkheid uit sommige bibliotheken weten te lichten. Wist U trouwens dat er daar evenveel leden van fundamentealistische kerkgemeenschappen zijn, als de helft van de bevolking van Iran? En die willen allemaal censuur. Het is buitengewoon eng, die roep. En zelfs een intelligent persoon als Renate Dorrestein... nee, laat ik die er buiten houden...

PLAYBOY: ...wil het liefst overgaan tot verbranding van haar onwettelijke boeken? ROETHOF: Nee, ik ga het anders formuleren, voor ik het verkeerd zeg. Zelfs Renate Dorrestein geeft zich, op grond van het feit dat ze zich gediscrimineerd voelt, over aan die enge verbod-cultus. Ik zal U eens een voorbeeld geven van de waanzin waar dit soort dingen toe kan leiden. We hebben destijds in het kader van de bestrijding van discriminatie in het wetboek van strafrecht een aantal 'beledigings-artikelen', zoals ik

mensen als Simonis en de Goeree's in de media, is een manier. Maar het belangrijkste is natuurlijk dat je de problemen die leiden tot allerlei vormen van discriminatie, tegen buitenlanders, tegen vrouwen, tegen noem maar op, probeert op te lossen. Door positieve actie bijvoorbeeld, of een Wet Gelijke Behandeling. Je moet kansen scheppen voor mensen die in de verdrukking komen. Als je alleen een wet maakt waarin staat dat mensen die discrimineren zoveel jaar straf krijgen, dan schiet je daar niets mee op. Nog daargelaten dat vrijheidsstraffen mensen eerder verbitteren dan verbeteren.

Je kunt ook denken: in al zijn negativiteit kunnen afschuwwekkende uitwassen, zoals die van de Goeree's, mensen ook tot andere gedachten brengen. Het menselijk leven is nu eenmaal vol tegenstellingen en je zou kunnen verdedigen dat "het goede" niet tot ontwikkeling zou kunnen komen als "het slechte" overal afgesneden zou worden. PLAYBOY: Ik denk niet dat U daarmee bijvoorbeeld de vrouwen overtuigt die vinden dat pornografie verboden moet worden. Die zullen roepen dat al dat uitgestalde vrouwenvies alleen maar kan leiden tot verkeerde gedachten over dames. Porno de theorie, verkrachting de praktijk!

ROETHOF: Als je dat wilt verbieden, hou je je bezig met fatsoenskrakerij, met moralisme van het ergste soort. Dan krijg je toestanden zoals in Amerika. Daar heb je die Moral Majority die zich opstelt als de verdediger van de nieuwe zedenmeesterij. Die hebben zelfs het boek van Anne Frank wegens onzedelijkheid uit sommige bibliotheken weten te lichten. Wist U trouwens dat er daar evenveel leden van fundamentealistische kerkgemeenschappen zijn, als de helft van de bevolking van Iran? En die willen allemaal censuur. Het is buitengewoon eng, die roep. En zelfs een intelligent persoon als Renate Dorrestein... nee, laat ik die er buiten houden...

PLAYBOY: ...wil het liefst overgaan tot verbranding van haar onwettelijke boeken? ROETHOF: Nee, ik ga het anders formuleren, voor ik het verkeerd zeg. Zelfs Renate Dorrestein geeft zich, op grond van het feit dat ze zich gediscrimineerd voelt, over aan die enge verbod-cultus. Ik zal U eens een voorbeeld geven van de waanzin waar dit soort dingen toe kan leiden. We hebben destijds in het kader van de bestrijding van discriminatie in het wetboek van strafrecht een aantal 'beledigings-artikelen', zoals ik

ze noem, opgenomen. Eén gaat over de strafbaarstelling van beledigende uitspraken tegenover bepaalde bevolkingsgroepen. Dan hebben we nog een tweede artikel dat het aanzetten tot geweld en haat jegens bepaalde groepen strafbaar stelt. Nu stelt men voor, en het heeft tot nu toe bij een meerderheid van de Kamer een redelijke ontvangst gehad, dat uit te breiden tot geslacht en homoseksualiteit. Dat lijkt dus prachtig: weer een heel stuk morele symboliekgeving erbij. Schitterend in zijn eenvoud natuurlijk; als men beledigingen van rassen verbiedt, dan toch ook geslacht en homoseksualiteit niet vergeten! Maar de eerste moeilijkheid was al dat de Emancipatieraad zich realiseerde dat 'geslacht' natuurlijk nooit alleen 'vrouwen' kon betekenen. Dat het artikel dus onbedoeld ook de man zou beschermen. En dat vrouwen dan niet meer beledigend over mannen zouden mogen schrijven in hun eigen bladen. Tja. En op die grond is de minister tot een buitengewoon ongehoofwaardige constructie gekomen: in het eerste 'beledigings-artikel' laat hij geslacht weg en in het tweede komt het er wel bij.

PLAYBOY: Dus als Renate Dorrestein in Opzij schrijft dat alle mannen onderdrukkers zijn, dan mag dat, maar... ROETHOF: ...als zij zegt, zoals ze laatst nog deed in een lezing, dat vrouwen hun onderdrukkers moeten leren baten, dan wordt ze strafbaar! Dat is toch om op je kop te wijzen! Kijk, ik vind het goed dat er ook bij tijd en wijle wat onzin geropen wordt, dan is er meer kans dat ook de wat meer verstandelijke redeneringen gehoord worden, maar dit is echt te gek om over te praten. En dat gaat dan onder de zegeningen van een aantal linkse, of zich links noemende organisaties. Dat is toch helemaal niet uit te leggen aan mensen!

PLAYBOY: Hoe komt het toch, denkt U, dat na de jaren zestig, zeventig, waarin we zo ons best hebben gedaan om ons te bevrijden van al die overheidsbemoeienissen op 'zedelijk' terrein, nu die roep om maatregelen zo groot is? ROETHOF: Ik weet het niet precies. Het komt denk ik voort uit angst van de mensen en het verlangen om datgene te verbieden wat hun veiligheid lijkt aan te tasten. Vooral op het gebied van sex lijkt er een soort morele verrechtiging aan de gang te zijn. Als je bijvoorbeeld kijkt naar de enorme hysterie die er rond de affaire Oude Pekela is ontstaan...

teit veel te veel bekeken wordt vanuit de angst voor excessen. Er wordt over sex teveel in deprimierende zin gedacht. PLAYBOY: Maar als je de kranten leest en alle verhalen over incest en verkrachting en kinderporno bij elkaar optelt, lijkt het er inderdaad op alsof het nooit eerder zo erg was. Alsof half Nederland uit kinderlokken en geweldsdradige sex-maniakken bestaat.

ROETHOF: Dat is natuurlijk niet zo. Er wordt meer aandacht aan besteed dan vroeger: dat biedt de mogelijkheden om die angsten voor excessen te rationaliseren en bespreekbaar te maken. Daar zit een goede kant aan - problemen die op tafel komen, kun je gaan oplossen - maar ook een hele slechte: dat seksualiteit opnieuw in het hokje wordt gezet van de nauwelijks oibare zaken. Terwijl daar nou juist al die jaren strijd tegen gevoerd is. Dat was toch het leidende kompas?

In mijn jeugd was het op het gebied van seksualiteit allemaal armoe en ellende wat troef was. Maar in mijn bloeiaren, bij wijze van spreken, toen ik een jaar of veertig was, kreeg je die periode dat alles fijn was en je was eigenlijk een klungel als je niet op z'n minst de partnerruil geprobeerd had.

En nu, in de jaren tachtig, is het inderdaad allemaal ellende en treurnis wat je hoort en leest: misbruik, mishandeling, verkrachting. PLAYBOY: Denkt U dat het met ons seksuele leven ook echt veel treuriger gesteld is dan, laten we zeggen, twintig jaar geleden? Of heeft de roemruchte seksuele revolutie uit Uw bloeitijd ons niet alleen bevrijding maar ook een opengetrokken beertop opgeleverd?

ROETHOF: Het heeft ook te maken met de aandacht die er aan wordt besteed. Met criminaliteit zie je hetzelfde gebeuren. Als je, zoals de laatste jaren het geval is, steeds maar weer hoort praten over 'de georganiseerde misdaad', zonder dat daar een fundamentele aanleiding is - tenslotte lijkt die zich tot nu toe voortnamelijk in Landsmeer op te houden -, dan ga je nog denken dat er werkelijk iets aan de hand is. En dat heeft een averechts effect. Er bestaat een wetenschappelijk onderzoek van het documentatiebureau van justitie, waaruit blijkt dat er in de media veel meer aandacht aan de misdaad wordt besteed dan er in feite aan misdaad voorradig is. En dat de mensen daar hun vingers bij aflikken.

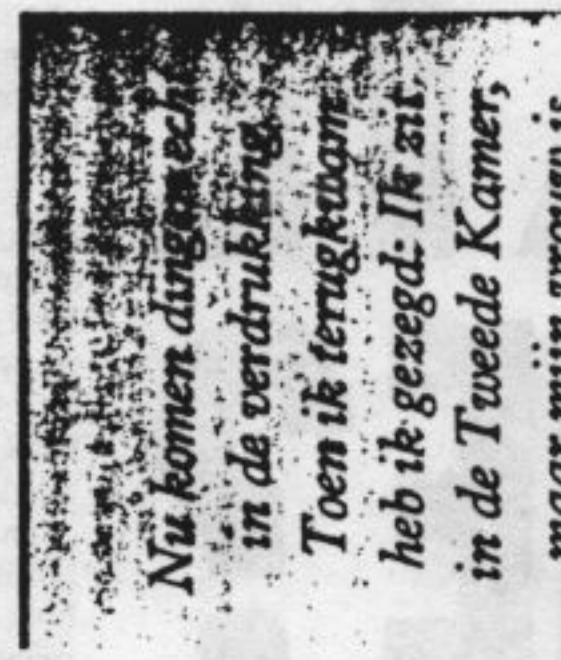
PLAYBOY: Is dat werkelijk zo? ROETHOF: Ja, zo erg is het. Met die feiten heb je dus te maken. We leven in een sterk gecommercialiseerde maatschappij, en de commercie is een duidelijke

ROETHOF: Ik heb toen al in een gerucht-makende rede voor de vereniging van pedofielen Martijn gezegd dat seksualiteitswetgeving een soort morele verrechtiging aan de gang te zijn. Als je bijvoorbeeld kijkt naar de enorme hysterie die er rond de affaire Oude Pekela is ontstaan...

lijkt. En hij stimuleerde mij tot het maken van treintjes van luciferdoosjes. Hij wist alles van treinen, kende alle locomotieven vanaf de beginperiode, de Arend, de Duif... Als er een treinstel langskwam hoorde hij precies hoeveel assen de wagons hadden. Hij heeft me ook de belangstelling bijgebracht voor dieren en planten. We waren altijd bezig met rupsen en vlinders en hij had ook een terrarium. Daar ging ik nog wel eens hagedissen voor vangen. Ook wel sprinkhanen en die werden dan weer door de hagedissen opgegeten. Een vrij onethische bezigheid dus, achteraf gezien.

Ik ben een tijdje geleden in Kenia geweest en daar hebben mijn vrouw en ik ook weer uitgebreid de diertjes beke-

Nu komen dingen echt in de verdrinking. Toen ik terugkwam heb ik gezegd: Ik zit in de Tweede Kamer, maar mijn vrouw is nu de Eerste Kamer

aantal jaren naar Indonesië gegaan, een post bij de Regeringsvoorlichtingsdienst.

PLAYBOY: En was U toen al getrouwd met Uw verloofde?

ROETHOF: Nee, nee, ik ben in Indonesië getrouwd. En in '59 ben ik hertrouwd met de vrouw met wie ik volgde jaar dertig jaar samen ben. Mijn drie kinderen zijn uit mijn eerste huwelijk. Maar eigenlijk vind ik dat dat verder geen plaats heeft te hebben in dit interview. Is het niet beter je persoonlijk leven en je beroep te scheiden?

PLAYBOY: Er is altijd natuurlijk de vraag waar de beroepsinteresse vandaan komt, toch? Bijvoorbeeld: hoe komt U aan die liberale ideeën? Is U dat met de paplepel ingegoten?

ROETHOF: Mijn ouders stemden liberaal, ja. Zeker. Ik ben buitengewoon opgevoed. In een sfeer van: neem kennis van alles en behoud het goede. Ik heb zelfs een tijd catechesatielessen gehad, omdat mijn ouders het nuttig vonden als ik ook eens die kant van de zaak bekeek. Ik kom uit een onderwijzersgezin: zowel mijn vader als mijn moeder was bij het onderwijs. Ik weet niet wat dat uiteindelijk voor effect heeft, ik was ook nog enig kind, dus ik zou zeggen: alle mogelijkheden voor frustraties waren ruimschoots voorhanden.

PLAYBOY: U bedoelt dat er niet aan vorming en aandacht viel te ontsnappen?

ROETHOF: Zoets, ja. Ik ben dan ook nog opgevoed onder de druk van de oorlogsdreiging aan de ene kant, en de grote depressie aan de andere kant. Mijn moeder zei altijd: 'Doe je best, het is een onzekere wereld, dat je niet later met gaar en band langs de deuren hoeft te gaan. Inmiddels heb ik van de familie Dreesman begrepen dat daar nog een zeer winstgevende kant aan kan zitten, maar mij werd dat altijd als waarschuwing voorgoehouden. Zoiets als een radio, dat hadden wij ook niet. Mijn moeder dacht dat er dan teveel afleiding zou zijn en ik te weinig aan de nuttige dingen des levens toe zou komen. Voor het voetballen zondags moest ik altijd bij mijn grootvader zijn. Wij hadden alleen een piano, waar ik zeer contre coeur een muzikale opleiding op heb gehad, die echter niet beklifft is.

PLAYBOY: Ik zie een treurig beeld voor me van een klein jongetje aan de avondmaaltijd tussen twee ernstige volwassenen.

ROETHOF: Dat valt wel mee. Mijn vader kon prachtig vertellen over geschiedenis en alles wat daarmee samenhangt. Die belangstelling is bij mij erg aanwezig. Nou ja, dat ligt in een aantal opzichten ook dicht bij de politiek natuurlijk.

duurde dat maar voort. Dat heeft ook wel enige invloed gehad op mijn beslissing nog één keer terug te keren in het parlement. Misschien was het een beetje naïef van mij, maar dat ik zo'n duidelijke en uitgesproken achterban had... **PLAYBOY:** Dat vond U een aangename ontdekking.

ROETHOF: Mm, ja, dat was wel een ervaring. Ik dacht: dan is het werk toch niet voor niets geweest.

PLAYBOY: Wat deed U zelf in de oorlog?

ROETHOF: Ik was geen verzetslid, als U bedoelt. Ik was ondergedoken, studeerde clandestien rechten. Mijn laatste tentamen deed ik in 1945. Bij tien graden onder nul. Langs allerlei zijweggetjes ben ik naar de hoogleraar in Zeist toegevlucht. Mijn moeder had uit de schamele middelen die we hadden toch nog iets extra's gekookt en ik had het al bijna helemaal op voor ik me realiseerde dat het ook voor mijn moeder bestemd was en voor mijn toenmalige verloofde. Ik schaamde me verschrikkelijk. Ja, dat was een droevige tijd. Het heeft wel een stempel gedrukt op mijn verdere ontwikkeling. Al was het maar omdat ik na de oorlog geen dag te lang in Nederland wilde blijven. Na die jaren van opgeslotenheid had je een geweldige honger naar andere uitzichten. Ik ben toen een

maar het is waar; ik heb van jongsaaf aan een grote interesse in politiek gehad.

Het vervelende is dat dat ook een deformatie met zich meebrengt. Ieder moment dat je een al dan niet gedwongen keuze maakt, ja, dan geef je ook iets anders op. Het berust vaak op toeval, je weet nooit hoe het geweest zou zijn als je een andere keuze had gemaakt, maar het is wel een deformatie. Een vorm van deformatie waar je dag en nacht mee bezig bent. Een zekere slijtageslag. Nu, deze laatste periode dat ik in de Kamer zit, probeer ik het wat meer te programmeren. Ik heb ook gezegd toen ik terugkwam: ik zit nu weer in de Tweede Kamer, maar de Eerste Kamer is mijn vrouw. Die heeft nu prioriteit. Normaal gesproken is dat eigenlijk niet mogelijk als Kamerlid, om prioriteit aan je gezin te geven. Er zijn dingen die echt in de verdrinking gekomen zijn.

PLAYBOY: Zoals het schrijven van gedichten.

ROETHOF: Ja, bijvoorbeeld.

PLAYBOY: Kunt U zich voorstellen dat ik het heel intrigerend vind, dat gedichten schrijven van U? Het lijkt zo in tegenstrijd met Uw politieke leven, met Uw rationele gedachtengangen.

ROETHOF: Tja. De laatste tien jaar doe ik het ook niet meer. Maar wie weet, Bruckner is ook op z'n zeventigste pas goed met componeren begonnen, gelooft ik. Je moet er een zekere rust voor hebben. Ik ben me de laatste tijd wel bewust dat ik me moet voorbereiden op nog een ander leven, als me dat gegeven is. Je kunt niet eeuwig door blijven gaan, hé. Tja. Toch maar treintjes bouwen misschien... Dat is natuurlijk ook een optie.

PLAYBOY: U bent, na jaren ambtenaar geweest te zijn en parlementair redacteur van de NRC, tamelijk laat actief in de politiek gekomen. Hebt U nooit...?

ROETHOF: Daar zit wel iets aantrekkelijks in, als je pas op je 46e de Kamer in komt. Iemand die op z'n 26e begint en dan op z'n 46e niet weet wat hij moet aanvangen; dat kan een serieus probleem zijn.

PLAYBOY: Maar heeft U nooit geambieerd om Uw politieke loopbaan te bekronen met een staatssecretariaat, een ministerschap?

ROETHOF: Dat heb ik me gelukkig nooit af hoeven te vragen, omdat ik, zoals U weet, in een partij zit die voortdurend in de oppositie is. Bovendien, die paar jaar dat we wel regeerden, zat steeds maar op de enige plek waar ik logischerwijze had kunnen zitten, justitie, ene Dries van Agt.

Opzij van deze maand: De wereld volgens Renate Dorrestein

In Opzij staat deze maand Renate Dorrestein centraal: ze siert de omslag, wordt geïnterviewd over haar laatste boek 'Het perpetuum mobile van de liefde' waarvan ook een voorpublicatie is afgedrukt (het boek ligt overigens inmiddels in de winkel) en ze heeft haar maandelijkse column. Geen geringe bijdrage voor één nummer.

De pakkende kop boven het interview met Dorrestein is: 'Als ik een man was, was ik vast een etter'. De schrijfster verklaart zich als volgt nader: 'Mannen zoeken later allemaal een nieuwe mama en die noemen ze dan hun echtgenote. Ze doet precies hetzelfde voor hem als mama vroeger thuis. Ze koopt zijn eten en koopt zijn onderbroeken (...). Waarom zou je in opstand komen tegen iets wat heel aangenaam voor je is?', zo vraagt zij zich af.

Vrouwen die met een man samenleven noemt Dorrestein moffenhoeren. 'Ik vind het een vorm van collaboratie die bijna onvermijdelijk is. Je kunt niet met mannen verkeren en het prettig met ze hebben zonder enigszins je ogen te sluiten voor wie of wat ze zijn', zo luidt de toelichting. Drie pagina's daarvoor trok de schrijfster in haar column al fel van leer tegen de overheid die ze de rol van pooler verwijt. Dorrestein

doelt op het feit dat de overheid verbale kinderporno op de 06-nummers toelaat. En ook al zijn die meisjes die hijgend de mannen proberen te verleiden dan in werkelijkheid geen zestien, er wordt het beeld geschapen dat jonge kinderen niets liever willen dan zich laten overweldigen door volwassen mannen: 'hoor maar hoe ze er om smeken', aldus Dorrestein die haar oor even te luister heeft gelegd.

Ook in Opzij aandacht voor het draagmoederschap. Naast een interview met de Engelslands eerste commerciële draagmoeder Kim Cotton, een informatief verhaal over de verschillende zakelijke en emotionele kanten die aan dit eigentijdse verschijnsel gekoppeld zijn. Bovendien worden de standpunten die de verschillende politieke partijen innemen belicht.

Verder in deze Opzij, die over drie dagen al weer door het december nummer wordt vervangen, Ariane Amsberg over lesprogramma's die kinderen weerbaarder moeten maken tegen seksueel geweld, aandacht voor de afvalrace van de feministische programma's op de radio en goed nieuws voor vrouwen onder de vijftig die een vaste vriend zoeken: in de leeftijdsgroep 0 tot 54 bestaat er namelijk een mannenoverschot in Nederland.

Gerdie Snellers

UN 2/11

De affaire
Yvonne de W.

WIE

MISBRUIKTE

WIE?

PAN 27-10/4-11

„Ik heb haar nooit verkracht, ik heb haar nooit laten tippelen en ik heb haar nooit een bank laten beroven... Maar toch beweert ze zulke vreselijke dingen. Waarom?" Via een paginagroot verhaal in De Telegraaf had heel Nederland kunnen lezen tot wat voor vreselijke dingen Yvonne op twaalfjarige leeftijd gedwongen was. Na die publikatie veranderde haar vader in een wrak. Hij was verbijsterd over de verzinsels. Want dat zijn het, zo blijkt uit een reconstructie.

Door Léon de Galan

Op een gegeven moment dacht ik: nu klim ik op het dak van een hoog flatgebouw en schreeuw: *Mensen, mensen, luister nu alsjeblieft ook eens naar mijn verhaal.* En als er volk blijft staan, zou ik vervolgen: *Alles wat mijn dochter over mij in de krant heeft laten zetten is gelogen. Ik heb haar nooit verkracht, ik heb haar nooit laten tippelen en ik heb haar nooit een bankoverval laten plegen.* Ze zegt dat ze twaalf was toen dat allemaal gebeurde. Maar zeg nou zelf: wie is er nou zo stom om een meisje van twaalf een bankoverval te laten plegen? Zo'n kind maakt toch geen schijn van kans? Die komt nooit levend het bankgebouw uit. Toch beweert ze zulke vreselijke dingen. Waarom? Ach, wist ik het maar. Het enige dat ik weet is dat ik haar vader ben en dat ik zielsveel van haar houd."

Pottenbakker Kees de W. (42) uit Woerden, een broodmagere man met dun, grijs haar, depte met een zakdoek zijn ogen. Volgens zijn 39-jarige vrouw Jody heeft hij sinds het overlijden van zijn eerste echtgenote niet meer gehuild. Maar nu huilt hij. Hij stottert ook weer. „Ik zal de pater vragen of ie vanmiddag weer even met je wil praten," zegt ze tegen hem. Kees knikt. Voor de zoveelste keer slaat hij *De Telegraaf* van zaterdag 24 september open. Op pagina zeventien staat een levensgrote foto van zijn 15-jarige dochter Yvonne, een knap, donkerharig meisje dat vorig jaar zomer van huis wegliep. Verbouwereerd, nog steeds niet goed begrijpend wat hem en z'n gezin is overkomen, staart hij naar de kop van het artikel. *Yvonne's verhaal: te erg voor woorden,* staat er met vetgedrukte letters boven het

stuk. In het schokkende relaas van de jeugdige scholiere staat hoe zij op 12-jarige leeftijd op brute wijze door haar alcoholische vader werd verkracht, waarna zij werd gedwongen om zich in Utrecht te prostitueren.

„Er waren dagen dat ik 700 tot 800 gulden per avond verdiende," verklaart het meisje. „Dat geld ging allemaal naar mijn vader en mijn stiefmoeder, een ex-heroinehoortje uit Gouda."

Jody, de stiefmoeder van Yvonne, slaat haar ogen neer. „Ik ben maar een eenvoudige huisvrouw," zegt ze bescheiden. „Sinds zes jaar ben ik met Kees getrouwd. Waarom ze zegt dat ik een heroineprostituée ben? Ik heb geen idee. Sinds zestien jaar werk ik als vrijwilligster in de bejaardenzorg."

Kees wil een slok van zijn koffie ne-

men, maar z'n hand trilt zo erg dat hij het kopje weer snel op de schotel zet. Met horten en stoten begint hij een stuk uit de krant voor te lezen, citaten van zijn dochter.

„Toen ik weer eens thuis woonde, ben ik meegeweest om een bankoverval te plegen op een Rabobank in Utrecht. Samen met mijn vader en stiefmoeder en een paar anderen. Wij waren helemaal in het zwart gekleed en hadden zonnebrillen op. Met een alarmpistool moest ik de mensen in de bank onder schot houden terwijl mijn stiefmoeder het geld incasseerde. Ik stond wel te trillen van de zenuwen, hoor. Ik was nog maar een kind."

Kees schudt z'n hoofd. „Hoe verzint ze het?" fluistert hij. Kees, die sinds achten-twintig jaar als pottenbakker de kost verdient, draait een shaggie. Hij draait er ook een voor z'n echtgenote, een vermoeid ogende vrouw met

donkere wallen. „En wat dat kind hier zegt," vervolgt hij.

„En toen gebeurde het. Op een avond was ik met mijn vader en stiefmoeder op visite bij de buurman, met wie wij goed bevriend waren. Hoewel ik pas twaalf jaar was, dronk ik al behoorlijk. In Utrecht was ik omgegaan met prostituées en alcoholisten. Bij de burens waren zo'n stuk of acht, negen mannen die ik nog nooit eerder had gezien. Op een gegeven moment moest ik een glas gekookte rode wijn met kaneel en suiker drinken, dat mijn stiefmoeder in de keuken had klaargemaakt. Ik was de enige die dat moest drinken, terwijl de anderen toekeken en lachten hoe ik dronken werd. In de woonkamer werd de slaapbank uitgetrokken en de gordijnen werden dichtgedaan. Het was een hele sex-organisatie, waarbij al die mannen het met mij deden. Dit soort bijeenkomsten werd soms drie keer per week georganiseerd. Het viel mij op dat er op de tafel in de huiskamer altijd fototoestellen en een videocamera lagen. Het waren iedere keer weer andere mannen die op die orgieën kwamen, allemaal zo rond de veertig en ouder. Ik weet zeker dat zij geld moesten betalen voor wat zij met mij deden."

Kees vouwt de krant dicht, maar slaat hem een paar tellen later weer op pagina zeventien open. Hardop begint hij weer voor te lezen.

„De Utrechtse zedenpolitie onderzoekt thans of Yvonne's verhaal verband houdt

met het ontaekte kinderporno-schandaal en de honderden videofilms en duizenden naaktfoto's van jonge kinderen die bij twaalf arrestaties in Groot-Brittannië en vier aanhoudingen in Nederland tot nu toe zijn aangetroffen."

Kees slaat de krant dicht en zegt: „Yvonne heeft het hele verhaal van a tot z verzonnen en *De Telegraaf* heeft er nog een schepje bovenop gedaan door te suggereren dat er mogelijk een verband bestaat met dat kinderporno-schandaal in Utrecht."

Opnieuw haalt Kees een zakdoek langs z'n

ogen. Hij is heel geëmotioneerd. Sinds de publikatie in *De Telegraaf* durven hij en z'n echtgenote nauwelijks de straat meer op. Ze schamen zich dood. De hele dag zitten ze op de bank, 's avonds kijken ze zwijgend tot na middernacht naar hun Skala-huurtelevisie. „Van de week ging ik even op de fiets boodschappen doen," zegt Kees met een brok in z'n keel. „Rijd ik door de straat, roept een buurtbewoner: *Hè, viespeuk, hebben ze je nu alweer vrijgelaten?* Op dat moment kon ik het wel van de daken schreeuwen: *Mensen, in godsnaam, geloof niet wat mijn dochter allemaal heeft gezegd. Het is niet waar. Het is allemaal gelogen. Dat meisje is ziek, verward, van slag.* Maar wie gelooft een manke pottenbakker? De mensen zullen denken: *Je hebt mooi lullen, ouwe, maar zo'n meisje van vijftien liegt niet. Geen kind kan zulke krankzinnige dingen verzinnen.* Maar toch is dat gebeurd. Yvonne heeft haar hele verhaal van a tot z gefantaseerd. En niemand weet waarom."

Panorama ging op zoek naar het waarom. We vonden het ook. Het antwoord is „te erg voor woorden". Maar alvorens daarop in te gaan, eerst een stukje voorgeschiedenis.

Yvonne was zeven jaar toen haar moeder Beppie in 1980 plotseling overleed. Het meisje, dat een bijzondere band met haar moeder had, kon het onverwachte verlies van haar „mamamoesie" nauwelijks verwerken. Maanden na het overlijden van haar moeder zat ze soms nog uren op haar kamertje te huilen. Voor Kees daarentegen hield het leven niet op: in 1983 hertrouwde hij met zijn jeugdvriendin Jody T.

„Yvonne had het vaak te kwaad met haar vader," zegt Wilma, een goede kennis van Kees en Jody. „Keer op keer verweet ze hem dat hij haar moeder in de steek had

gelaten door met een andere vrouw te hertrouwen. Vaak liepen de ruzies zo hoog op dat Yvonne woedend het huis uit liep."

Meestal „vluchtte" het jonge meisje naar Hoog Catharijne in Utrecht, waar de scholiere haar toevlucht zocht bij alcoholisten, heroïnespuiters en verslaafde hoertjes. „Ze liep steeds vaker van huis weg en spijbelde ook steeds meer van school," zeggen enkele Woerdense scholieren met wie Yvonne de eerste klas van de Mavo volgde. „Als we haar bij toeval eens in Utrecht tegen het lijf liepen, beweerde ze glashard dat ze ziek was en dat ze bij een tante logeerde. Maar vorig jaar zomer viel ze door de mand. Toen zagen we haar in Hoog Catharijne met een veel oudere man wegllopen. Een halfuur later kwamen we haar weer met een veel oudere man tegen. Toen viel het ons ook op hoe hoerig ze er eigenlijk bij liep. Hoge hakken, korte rokjes, laag uitgesneden blouses en dikke make-up. Dertien was ze en ze speelde de hoer."

Yvonne's vader en pleegmoeder hadden hiervan echter geen weet. Toen het meisje vorig jaar zomer voor de zoveelste keer na een fikse ruzie van huis was weggelopen en haar vader haar voor de „honderdste keer" op de telex had laten zetten, greep de Raad voor de Kinderbescherming in: Yvonne werd op een meisjesinternaat in Zwolle geplaatst. Telkens echter liep ze weg en lifte naar Hoog Catharijne, waar ze in de openbare toiletten haar pumps en nauwsluitende rokjes aantrok.

Y.F. v. v. v. 17/05-11

Volgens haar vader werd ze daar na een hooglopende ruzie „de deur uitgetrapt” met de mededeling dat ze maar contact moest opnemen met haar voogdes Francien Schuts van de Stichting Jeugd en Gezin in Utrecht. Het meisje heeft zich daar echter nimmer gemeld. Inmiddels heeft die stichting de politie om haar opsporing gevraagd.

Het drama begon 24 september toen De Telegraaf pagina-groot haar „Levensverhaal” publiceerde. „Mijn vader verkrachtte mij en liet mij tippelen toen ik 12 was,” vertelde ze onder andere.

Na publicatie van het aangedikte gruwelverhaal veranderden haar vader en haar stiefmoeder in wrakken. Door de hele buurt werden ze uitgejouwd en bespuwd.

Uiteindelijk ontdekte ons blad (Panorama nr. 44) dat de scholiere in opdracht van haar pleegvader - een ex-souteneur uit Hoorn bij wie ze haar intrek had genomen - haar gruwelrelaas had opgehangen.

Vader Kees de W.: „Kort na de publicatie in Panorama verliet zij de woning van die souteneur en meldde zij zich vrijwillig bij de Raad voor de Kinderbescherming in Utrecht. Daar sprongen ze een gat in de lucht want juist deze lieden hadden in samspraak met kinderrechtster mevrouw A. Abbema - mijn dochter „per abuis” bij die crimineel geplaatst. In opdracht van mr. Abbema werd Yvonne daarop eind oktober in een crisisopvangcentrum in Ede geplaatst.”

Het probleem leek opgelost.

Kees de W.: „Maar op 28 oktober ontving ik van de Stichting Jeugd en Gezin het volgende briefje: Beste mensen, hierbij wil ik jullie even laten weten dat Yvonne gisteren is weggestuurd van het opvangcentrum waar ze verbleef. De afspraak was dat ze naar mijn bureau zou komen. Helaas heb ik haar niet gezien en weet thans ook niet waar zij is.”

Kees de W.: „Je dochter wordt uit een te-

huis getrapt en dan sturen ze je „even” een vijf-regelig briefje om te melden dat ze zoek is. Elke minuut van de dag vraag ik me af: Waar zit ze? Wat doet ze? Ik word er gek van. Wat is er allemaal gebeurd in dat tehuis?”

Directeur Z. Regelink van de Stichting Jeugd en Gezin: „Dat gaat de buitenwereld niet aan. In elk geval is zij daar weggestuurd en was afgesproken dat zij zich hier zou melden. Dat is helaas niet gebeurd. Ze is weg. Verdwenen. En net als haar vader maken wij ons daarover grote zorgen. We doen er alles aan om haar weer te vinden.”

Toevalligerwijs is óók ex-verpleegvader Hemmo P. zoek. Zijn ex-vrouw Wil (met wie hij nog samenwoont): „De laatste drie weken heb ik Hemmo niet meer gezien. Van de een op de andere dag was die zomaar vertrokken. Nou is ie wel vaker een paar nachties van huis, maar drie weken... nee, dat is nog nooit voorgekomen.”

Hengeloër pleegde in 20 jaar ^{Tub. 30} ontucht met zeker 40 kinderen

(Van een onzer verslaggevers)

HENGELO/OLDENZAAL - Sommige moeders hadden verontwaardigd gereageerd toen hen werd gevraagd of ze die man wel vertrouwden, met wie hun kinderen zo graag speelden. Hij is toch zo aardig, had een van hen gezegd over de 56-jarige Hengeloër H., en hij doet zoveel. Hij is een vooraanstaand lid van de kerk, dirigeert kerkkoren, heeft een goede baan, nou, als je die al niet meer kunt vertrouwen. De vrouw wist niet dat H. vele keren ontucht pleegde met haar dochtertje. Ze zit nu met grote schuldgevoelens, zei de Almelose officier van justitie mevrouw mr. E. Heus gisteren.

H. heeft in de afgelopen twintig jaar zeker veertig kinderen, variërend in leeftijd van zeven tot twaalf jaar, misbruikt. Veelal gebeurde dat op een camping in Oldenzaal, waar hij en zijn gezin een caravan hadden. In al die jaren is er nooit aangifte gedaan.

„Was dat maar eens gebeurd, dan was hij gecorrigeerd. Nu kon hij onbeperkt doorgaan”, aldus de officier van justitie. Ze eiste tegen de Hengeloër vijftien maanden cel, waarvan drie voorwaardelijk, plus verplichte begeleiding door de reclasering. H. vond de straf „exorbitant hoog”.

De affaire kwam in september aan het licht toen een van de moeders naar de politie stapte. Ze was

ingelicht door een onderwijzeres, aan wie haar dochttertje van twaalf alles had verteld. In de loop van het onderzoek kwamen veel meer zaken boven tafel. De teneur van alle verhalen: „Oom Jan zat altijd aan je”.

H. zou met enkele meisjes ook geslachtsgemeenschap hebben gehad. Hij zelf ontkent dat. „Ik zou me zelf een grote schoft hebben gevonden als dat waar was”, zei hij gisteren, „daar zijn ze te jong voor”. „Ik zou kinderen beslist geen pijn kunnen doen”. „Zijn ze dan niet te jong voor al die andere dingen”, vroeg de president van de strafkamer, mr. H. Drewes.

Celstraf voor broers wegens incest

Bh 8

ARNHEM - De twee broers E. van Z. (29) en S. van Z. (25) uit Maurik, die jarenlang hun zusje seksueel misbruikten in de zogenoemde „Maurikse incestzaak”, zijn vanmorgen door de Arnhemse rechtbank veroordeeld tot vijf jaar gevangenisstraf. Tegen hen was de maximumstraf van 12 jaar cel wegens incest geeist. De incestzaak, die gezien wordt als een van de meest gruwelijke op dit gebied, kwam eind vorig jaar aan het licht. Toen pas durfde de nu 22-jarige Marjan van Z. haar mond open te doen over de seksuele wreedheden die zij van kindsaf aan moest verdragen.

VRIJSPRAAK VOOR MAN

Bewijs ontucht met kind ^{P.Z.C. 16} niet geleverd

MIDDELBURG - De politierechter in Middelburg heeft de 53-jarige Vlissinger J. F. K. dinsdag vrijgesproken van ontucht met een kind. Er was hem ten laste gelegd dat hij 26 april op een bouwterrein aan de Westerbaan in zijn woonplaats een vierjarig jongetje zijn geslachtsdeel had laten beetpakken of het althans aan het kind had laten zien.

K. ontkende op die plaats geweest te zijn en zei het jongetje nooit gezien te hebben. Ook had hij een uitgebreid alibi, dat door de politie echter niet waterdicht geacht werd. K. verklaarde op de zitting dat hij alleen seksueel geïnteresseerd was in vrouwen. „Ik haat homo's en pedofielen”, voegde hij eraan toe. De al tien keer voor soortgelijke delicten met justitie in aanraking gekomen K. zei enkele jaren geleden radicaal met dit verleden gekapt te hebben na enkele gesprekken met de RIAGG.

Het jongetje had 's avonds tijdens het baden verteld wat hem die middag overkomen was. De ouders deden direct aangifte. Omdat het kind gezegd had dat de man de volgende dag terug zou komen ging de politie op de bewuste plaats staan posten. K. verscheen daar, waarna de politie hem aanhield. Hij zei echter op zoek te zijn naar een oude bekende die aan de Noorderbaan woonde. Deze wist echter niets van de komst van K. Niet lang daarvoor was K. al eens door een volwassene van het

terrein gestuurd nadat hij een paar meisjes van zeven en acht jaar had benaderd.

Eis drie maanden

Officier van justitie mr C. van Ginkel achtte de zaak bewezen en eiste drie maanden gevangenisstraf. Maar politierechter mr P. P. M. H. van Hooff vond dat het proces-verbaal onvoldoende informatie gaf over de wijze waarop de herkenning van K. door het kind in zijn werk was gegaan. Volgens de advocaat mr E. G. M. Smit had het jongetje slechts de keus tussen K. en een politieman in burger die de familie naar het bureau had gebracht. Aanvankelijk begon het kind hard te huilen en liep het weg van de confrontatiespiegel, maar nadat de vader de jongen bemoedigend had toegesproken, wees hij K. aan. Mr Van Hooff miste in het proces-verbaal dat het kind uit meer personen had kunnen kiezen.

Voor de herkenning van de auto gold hetzelfde. De politie zou alleen K.'s auto hebben laten zien. Overigens had het kind in zijn verhaal over een blauwe auto gesproken, terwijl die van K. groen was. De politierechter was van mening dat het feit dat K. meermalen voor zedendelicten was vervolgd een grote rol speelde bij zijn arrestatie. Volgens hem stond niet onomstotelijk vast dat K. en de man die het kind seksueel benaderd had één en dezelfde waren.

Ontucht

(vervolg van voorpagina)

De Hengeloër deed het voorkomen dat de meisjes steeds vrijwillig hadden meegedaan. „Ik had het idee dat ze meer wilden dan alleen maar strelen”. Soms zou een en ander ook zijn gebeurd in het kader van seksuele voorlichting, waarbij het initiatief meermalen zou zijn uitgegaan van de meisjes.

Volgens een psychiater is de Hengeloër een normaal begaafde man en geldt hij slechts in geringe mate als verminderd toerekeningsvatbaar. De kans op herhaling wordt zeer groot geacht. H. heeft een blanco strafblad. Na zijn arrestatie heeft zijn werkgever, bij wie hij tientallen jaren in dienst was, hem ontslagen. Zijn vrouw heeft een verzoek om echtscheiding ingediend.

„Mijn cliënt is al zwaar gestraft”, zei de raadsman, mr. drs. W. Vischer. H. zou in het Huis van Bewaring door medege-detineerden ook vaak worden gesard. „In de hiërarchie binnen de gevangenis staan mensen als hij onder aan de ladder”, aldus de advocaat.

De uitspraak is dinsdag.

Explosie in ^{Tub. 28} tuin geschorste muziekdocent

(Van een onzer verslaggevers)

BOEKELO - In de tuin van een op verdenking van ontucht met leerlingen geschorste docent van de Enschedese Muziekschool is gistermiddag een onbekend projectiel ontploft. De kracht van de explosie was zo groot, dat een dubbelglazen ruit van 1,90 bij 1,80 meter en een ander raam aan gruzelementen gingen.

Het projectiel is door een nog onbekende in de tuin gegooid en kwam op twee meter afstand van de woning terecht. De politie stelt vandaag een onderzoek in. Mogelijk is er sprake van een wraakactie.

Verhuizen na ontucht

Dordrecht 4.11

OR 9/11 8

Onderwijzer bekent ontucht met zeker 20 schoolkinderen

Van onze correspondent

LEEK - Een 38-jarige onderwijzer van een lagere school in het Groningse Leek heeft bekend ontucht te hebben gepleegd met twintig jongens in de leeftijd van tien tot vijftien jaar.

De helft van de kinderen zit op de betreffende school, de rest op andere scholen in Leek. Een van de kinderen bracht de zaak twee weken geleden aan het licht, toen hij aan zijn ouders vertelde door de onderwijzer te zijn lastig gevallen. De ouders stelden de schoolleiding op de hoogte, die op haar beurt het gemeentebestuur inlichtte. Dat besloot aangifte te doen bij de officier van justitie.

Uit het verhoor bleek dat de man vermoedelijk met meer kinderen ontucht had gepleegd. De onderwijzer gaf enkele dagen later zelf een lijst aan het gemeentebestuur met namen van twintig jongens. Aan de hand van die lijst tracht justitie verklaringen los te krijgen. Geen van de ouders van de jongens heeft tot dusverre aangifte gedaan. De onderwijzer is daarom nog niet ingesloten. Hij is nu met ziekteverlof.

Volgens de gemeente hebben de gebeurtenissen zich in de laatste vier, vijf jaar voorgedaan. Over de aard van de ontucht kunnen justitie en gemeente nog niets zeggen. In ieder geval hebben de kinderen geen lichamelijk letsel opgelopen.

Eis: Naar bejaardentehuis

DORDRECHT - De 65-jarige J.C. den T. uit Giessenburg moet zo snel mogelijk verhuizen naar een bejaardentehuis in Baarle Nassau. Deze opmerkelijke uitspraak deed officier van Justitie mr. H.J.M. van Maren-Van der Kaai gisteren voor de rechtbank in Dordrecht, waar de man terecht stond op verdenking

van herhaaldelijke ontucht met kinderen bij hem uit de buurt. De verdachte heeft bekend dat hij vanaf eind 1987 tot juli dit jaar ontucht pleegde met kinderen tussen de drie en tien jaar. De officier eiste negen maanden cel, waarvan acht voorwaardelijk. Zij volgde met haar eis tot verhuizing het advies van de reclassering.

98-11-4 N/A/N

Oppasser speeltuin de cel in

ENSCHEDÉ - De Almelose officier van justitie mevrouw mr. E. Heus heeft gisteren tegen de 41-jarige M. uit Enschede wegens ontucht zeven maanden waarvan drie voorwaardelijk geëist. M. was oppasser in een speeltuin en pleegde de ontucht met drie jongetjes van negen en tien jaar.

De Enschedeër lokte de knapen met geld en snoepjes. Als ze niet deden wat hij wilde, dreigde hij ze van de speeltuin te verwijderen. De zaken kwamen aan het licht, toen een onderwijzeres er van hoorde en naar de politie stapte.

Volgens de officier van justitie waren de ontuchtige handelingen van ernstige aard. M. ontkent echter wat de jongens hebben beweerd. Een psychiater acht de Enschedeër in meerdere mate ontoerekeningsvatbaar.

De raadsman, mr. M. Verhoeven, zei dat M. in feite al was gestraft doordat hij niet kan terugkomen in de buurt. „Er vallen anders klappen”.

De uitspraak is dinsdag.

Celstraf en boete voor seksueel misbruik

Door onze verslaggever

DEN BOSCH - Een 32-jarige Nijmegenaar die in mei zijn 15-jarig nichtje in een kampeervan in Schayk seksueel heeft misbruikt, is door de rechtbank in Den Bosch veroordeeld tot negen maanden met aftrek, waarvan acht maanden voorwaardelijk, met een proeftijd van twee jaar.

Daarnaast kreeg hij een boete van 400 gulden opgelegd, of 48 dagen hechtenis.

Officier van justitie Pieters had begin november 12 maanden gevangenisstraf geëist, waarvan 4 voorwaardelijk.

De advocaat van de Nijmegenaar, mr. Stiekema, had gevraagd om een geheel voorwaardelijke straf, omdat de man serieuze pogingen doet om zowel zijn huwelijk als zijn werk weer in het goede spoor te krijgen. De raadsman meende, dat er weinig kans op herhaling bestaat, nu zijn cliënt de alcohol heeft afgezworen.

'Iedere dag nog zijn ouders bang dat hun kinderen worden betast

Van een onzer verslaggevers

DORDRECHT - Om de rust in Giessenburg te herstellen moet de 65-jarige ome Cees den T. verhuizen. Dit eiste de officier van justitie gistermiddag tegen Den T. die terecht stond op verdenking ontucht te hebben gepleegd met veertien minderjarige kinderen, negen meisjes en vijf jongens.

Gedwongen verhuizing is volgens officier van justitie mevrouw mr. H.J.M. van Maren de beste oplossing voor de slachtoffertjes en hun ouders. „De ouders hebben iedere dag nog angst dat hun kind weer het slachtoffer wordt van ontuchtige handelingen.”

Niet aan te ontkomen

„Door de verdachte een vrijheidsstraf op te leggen, wordt dit probleem niet opgelost. Mede gelet op het advies van de reclassering valt er niet aan te ontkomen dat hij moet verhuizen naar een andere gemeente waardoor de ouders en kinderen niet meer bang voor herhaling van ontucht hoeven te zijn.”

Verklaring

De verdachte - die gedurende het politie-onderzoek 24 dagen in hechtenis heeft gezeten - beaamde volmondig dat hij van oktober vorig jaar tot juni van dit jaar regelmatig het geslachtdeel van de kinderen had betast. Een verklaring voor zijn daden had hij niet. „Ik weet echt niet wat me bezield. Het spijt me gruwelijk. Nooit eerder is zo iets bij me opgekomen en ik hoop dat de ouders mij kunnen vergeven.”

De kinderen uit de buurt bezochten ome Cees regelmatig omdat hij snoep uitdeelde. In een zwak moment, zoals hij dat tegen de rechtbank zei, betastte hij een klein meisje dat bij hem naar het toilet was geweest en met haar broek naar beneden de woonkamer in liep.

Geruchten

De ontucht kwam aan het licht toen er al een geruchtenstroom door het dorp ging dat de verdachte het niet bij het uitdelen van snoep alleen zou laten. Een meisje dat daarover door haar moeder werd aangesproken, vertelde wat ome Cees met haar en andere kinderen deed.

De rechtbank doet over dertien dagen uitspraak.

'Wanstaltige invloed harde porno'

OR 23/11

LEEUWARDEN (ANP) - Officier van justitie mr. J. de Valk heeft gisteren voor de rechtbank in Leeuwarden wegens incest celstraffen geëist tegen drie gezinsleden uit Bolsward. De 52-jarige vader hoorde vier jaar tegen zich eisen. Tegen zijn 22-jarige zoon werd een jaar cel en TBR geëist en tegen de 37-jarige moeder werd acht maanden voorwaardelijk gevorderd.

De verdachten werd ontucht ten laste gelegd met negen andere gezinsleden over een periode van ten minste drie jaar. Het echtpaar had tien kinderen.

De vader zou met ten minste vijf van hen, zowel zoontjes als dochtertjes,

incest hebben gepleegd. Zij varieerden in leeftijd van 10 tot 13 jaar. De oudste zoon misbruikte zijn broertje en vier zusjes. Die waren eveneens 10 tot 13 jaar. Dit alles zou zich hebben afgespeeld in de jaren 1986, 1987 en de eerste maanden van dit jaar.

De kinderen zouden zo zijn misbruikt dat ze het uitschreeuwden van de pijn. Een jongetje werd met sigarettepeukjes bewerkt. Wilden de kinderen niet dan werden ze bedreigd met een broodzaag en een hamer.

De officier verklaarde dat „op waarlijk beestachtige wijze is omgesprongen met de kinderen. Niets was hen te dol. Het is onthutsend

om te zien hoe in pijn genoegen werd gevonden.”

De moeder zou enkele malen in beperkte mate ontucht hebben gepleegd, maar verder een ondergeschikte rol hebben gespeeld. De vader en de zoon kwamen soms tot hun daden doordat ze zich verveelden. Uit pornoboekjes zagen ze hoe ze te werk konden gaan.

Rechtbank-president mr. R. S. Wegener Sleswijk sprak van „de wanstaltige invloed van harde porno.” De zaak kwam aan het rollen door onder meer tips van het schoolhoofd, dat aangifte deed en een aantal diefstallen in de zuidwesthoek van Friesland waarbij de 27-

jarige zoon en een broer van hem betrokken waren.

Schager kinderen seksueel misbruikt

(Van onze verslaggever)

SCHAGEN - Zeker vier kinderen uit de Schager wijk Groeneweg blijken seksueel te zijn misbruikt. In twee gevallen is daadwerkelijk aangifte gedaan.

Volgens de rijkspolitie in Schagen heeft de ontucht zich in het afgelopen voorjaar afgespeeld. De verklaringen van de vier kinderen, jongens en meisjes in de lagere schoolleeftijd, hebben de politie nog niet

veel bruikbare aanknopingspunten opgeleverd. Onduidelijk is hoe vaak en gedurende welke periode er ontucht is gepleegd. Ook lopen de verklaringen over het signalement van de dader uiteen van een jongeman tot 'een ouder persoon'.

De politie wilde aanvankelijk over de zaak geen mededelingen doen uit vrees voor wat een 'Oude Pekela-effect' wordt genoemd. In Oude Pekela ontstond grote opschudding omdat tientallen kinderen seksueel zouden zijn misbruikt.

AD 17-11-88
Jongen opgepakt voor ontucht met kinderen

SPIJKENISSE — Een 15-jarige jongen uit Spijkenisse heeft bekend dat hij ontucht heeft gepleegd met 21 kinderen in de leeftijd van drie tot dertien jaar. Volgende week staat hij daarvoor terecht bij de kinderrechtster in Rotterdam.

Spijkenisse vertonen. Het onderzoek naar hun aandeel duurt echter voort.

Op pagina 9: Crisisteam helpt slachtoffers

De jongen werd al in juni aangehouden naar aanleiding van de aanranding in Spijkenisse van een 3-jarig meisje. Kort nadat hij was vrijgelaten, bleken er bij hem in de buurt meer kinderen verhalen te vertellen die duiden op ontucht. De jongen werd opnieuw aangehouden. Een team van vier rechercheurs is sindsdien voortdurend met de zaak bezig.

Zijn 66-jarige grootmoeder, bij wie de jongen woonde, en twee buurjongens van 17 en 21 jaar werden aangehouden op verdenking van medeplichtigheid. De drie zijn inmiddels op vrije voeten gesteld, onder voorwaarde dat zij zich niet in

AD 17-11-88
Crisisteam helpt slachtoffers

vervolg van pagina 1

De zaak speelde zich af in de Donkenbuurt in de wijk De Akkers. Volgens officier van justitie mr. H. Smid is er over een periode van twee en een half jaar met de kinderen ontucht gepleegd. Hoe vaak dat is gebeurd, valt moeilijk na te gaan. Wel zegt hij dat sommige kinderen vaker door de hoofdverdachte zijn misbruikt dan andere.

Geruchten als zou de grootmoeder de kinderen mee naar huis hebben gelokt, worden door de officier ontkend. De kinderen zijn spelenderwijs bij de hoofdverdachte terecht ge-

komen. Ook is niets gebleken van het maken van porno-opnamen of een organisatie, zoals sommige ouders vermoeden.

De jongen is onderworpen aan een persoonlijksonderzoek. Hem staat volgens mr. Smid waarschijnlijk een ondertoezichtstelling of een tuchthuistraf te wachten.

Voorlichting

Toen de omvang van de zaak in juli duidelijk werd, is een crisisteam opgericht waarin de Riagg, de maatschappelijk werker van de politie en een huisarts zitting namen. Er werd een voorlichtingsbijeenkomst voor de ouders gehou-

den over de mogelijke gevolgen van de ontucht met hun kinderen.

Volgens het hoofd van de Riagg in Spijkenisse, H. Struyk, hebben niet alle ouders van de mogelijkheid tot hulpverlening gebruik gemaakt. De kinderen die wel gebruik maken van de diensten van het crisisteam krijgen een psychologisch onderzoek, waarna eventueel behandeling volgt.

VU 17-11-88
Oma en kleinzoon (15) bekennen seksueel misbruik 21 kinderen

Kinderseks-tragedie in Spijkenisse kon twee jaar ongemerkt voortduren

Door René Sauveur
SPIJKENISSE — Een vijftienjarige jongen uit Spijkenisse moet volgende week woensdag terechtstaan voor de kinderrechtster in Rotterdam, omdat hij samen met zijn 66-jarige oma meer dan twee jaar lang 21 buurtgenootjes seksueel heeft misbruikt. De jongen en zijn oma hebben een bekentenis afgelegd. Dat heeft de Rotterdamse officier van Justitie mr. H. A. C. Smid gisteravond bekendgemaakt.

Mr Smid: „Bij deze zaak zijn 21 kinderen betrokken uit een tiental gezinnen. De seksuele handelingen met de jongens en meisjes zijn in 1986 begonnen en hebben tot juli van dit jaar voortgeduurd. Het gaat om kinderen van drie tot dertien jaar oud. In totaal hebben wij 21 aangiftes genoteerd. In sommige gevallen is sprake van kinderen die over genoemde periode meer dan eens zijn misbruikt. De zaak tegen de vijftienjarige hoofdverdachte wordt volgende week woensdag achter gesloten deuren behandeld.”

Sinds juli zit de jongen in voorarrest en hij wordt beschouwd als de spil in het omvangrijke kindersekschandaal, dat zich afspeelde in de Donkenbuurt in de wijk De Akkers in Spijkenisse. Het vier leden tellende recherche-team meent inmiddels de hele zaak 'in beeld te hebben'.

Smid: „Wij denken dat er niet meer verdachten bijkomen en ook niet meer kinderen slachtoffer zijn geworden. Twee andere verdachten, vrienden van de hoofdverdachte van zeventien en 21 jaar oud, zijn na verhoor weer vrijgelaten. De rechter-commissaris heeft hun voorlopige hechtenis geschorst, evenals die van de oma van de hoofdverdachte. De drie is wel verboden in de Donkenwijk te komen.”

Van handel in kinderporno is volgens Smid geen sprake. De officier zegt dat uit het rechercheonderzoek niet blijkt dat er sprake is geweest van het maken van pornofilms. Op basis van

de verklaringen van hun kinderen zegt een aantal betrokken ouders daarentegen absoluut zeker te zijn dat er wel foto's zijn gemaakt. Een aantal zegt er ook van overtuigd te zijn dan hun kinderen met drugs zijn verdoofd, via drankjes en injecties.

De zaak kwam de afgelopen zomer aan het licht, nadat twee jongetjes uit een gezin een spelletje met elkaar deden in bad, waarvan de ouders vaststelden dat ze dat ergens moesten hebben geleerd. Dat bleek korte tijd later in de aangrenzende woning te zijn, waar de hoofdverdachte woonde bij zijn oma. Deze vrouw is inmiddels verhuisd naar Rozenburg.

In juli deden de ouders aangifte, waarna bleek dat de verdachte buurjongen kort daarvoor al eerder was aangehouden in verband met de aanranding van een driejarig meisje uit dezelfde buurt. Nog eens vijf andere kinderen zouden toen ook misbruikt zijn, maar de behandelend officier van Justitie liet de jongen toen na een reprimande weer lopen, leert een artikel in het Rotterdams Nieuwsblad van 18 augustus. Mr Smid ontkent dat de hoofdverdachte eerder is verdacht van seksueel misbruik van kinderen.

In juli, vrijwel direct nadat het vermoeden ontstond dat de Donkenbuurt het middelpunt vormde van een nog onoverzichtelijke tragedie die vergelijkingen oproep met de zaak 'Oude Pekela', formeerde de politie een crisisteam, dat de ouders en kinderen moest bijstaan.

In enkele gezinnen is er sprake van misbruik van drie kinderen, in de meeste andere gezinnen gaat het om twee kinderen. Gedragsdeskundigen van het Riagg, een maatschappelijk werker van de politie, huis- en vertrouwensartsen en de Raad voor de Kinderbescherming, gaven vanaf dat moment voorlichting en begeleiding.

Zie ook pagina 3

Justitie sust ouders na ontuchtragedie

Gooi en Eemlander 18.11.88

(Van onze correspondent)

ROTTERDAM — De ouders van de 21 jongens en meisjes uit Spijkenisse, die slachtoffer zijn geworden van ontucht door minstens drie jongens en een vrouw, hoeven volgens het Openbaar Ministerie niet bang te zijn dat hun kinderen opnieuw iets overkomt.

„Hoewel ik begrip heb voor de zorgen van sommige ouders, die daarom misschien met hun verhaal

de publiciteit hebben gezocht, hebben we een gedegen onderzoek gedaan waaruit ik die conclusie trek,” zegt de Rotterdamse officier van Justitie mr. H.A.C. Smid.

De verdachte minderjarige jongen (15) ondergaat momenteel een persoonlijksonderzoek. Dit is volgens Smid gebruikelijk in een geval waarin een verdachte zich op zeer ernstige wijze heeft vergrepen aan jeugdigen.

ouders misbruikte kinderen machteloos

„Wat moet je doen?”

Gooi en Eemlander 17 november 1988
 moeten doen als het onderzoek van de recherche binnenkort wordt afgesloten, terwijl een aantal verdachten nog vrij rondloopt”, lichten ze hun handelwijze toe.

Echtgenoot Joop voegt daar machteloos aan toe: „Wat moet je doen tegen dat soort gasten, als de politie niet eens de bewijzen kan vinden om ze vast te zetten, terwijl ze mijn kinderen hebben verkracht”

Volgens de ouders moet er sprake zijn geweest van meelokken en zijn hun kinderen soms in een auto getrokken om te worden meegenomen naar woningen in de zeer directe nabij omgeving. „Mijn zoon heeft zeker vier verschillende huizen aangewezen waar hij is binnen geweest. En dat oma daar dan bloed door de kamer liep, met alleen een roze panty aan. Hij moest dan naar seksfilms kijken waarna er van alles met hem is gedaan. Hij zegt dat hij ook met een matenklopper werd geslagen. En dan hij met een mes is bedreigd. Zo iets verzint een joch van die leeftijd toch niet!”

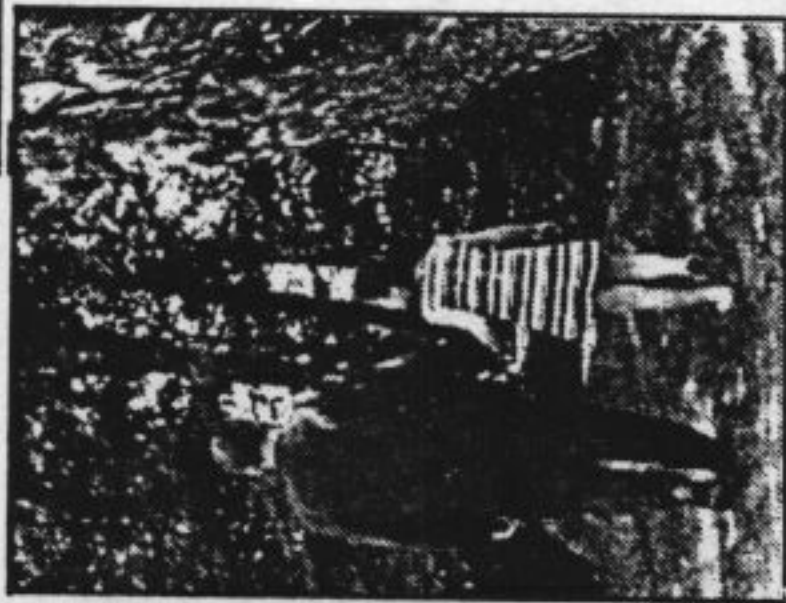

FOTO: PETER STEVENS

jaar 21 kinderen van 3 tot 13 jaar zijn misbruikt.

Hoewel ze weten dat niet alle andere betrokken ouders het eens zijn met het feit dat ze hun verhaal in de publiciteit brengen, willen ze het toch kwijt: „We weten niet wat we

(Door René Sauveur)
SPIJKENISSE — „Het was eind juli, als ik het me goed herinner, dat mijn zoon van vijf en mijn oudste zoon van acht samen in bad zaten”, zegt moeder Yvonne. „Mijn man liep naar boven om te kijken en zag dat de jongste de piemel van de oudste in zijn mond had. Mijn man schrok natuurlijk enorm en dacht: wat heb ik nou aan mijn laars hangen. Vanaf dat moment vermoedden we dat er iets geks aan de hand was in de buurt. En helemaal argwanend worden we, nadat de jongens hadden verteld dat ze dat bij 'oma met die vieze tanden' een video hadden gezien met allemaal bloe' men- sen.”

Yvonne doet haar relaas met ha- perende stem en moet haar emoties voortdurend bedwingen. Ze is de moeder van drie kinderen in de leef- tijd van vijf, zes en acht jaar oud, die betrokken zijn geraakt bij een sekschandaal in de Donkenbuurt van wijk de Akkers in Spijkenisse, waarbij vanaf 1986 tot juli van dit

VRDE VOLK 17-11-83

'Achteraf begrijp je ineens een heleboel dingen'

Verbijsterde ouders zijn er zeker van dat slachtoffertjes van Spijkenisser seksdrama werden gedrogeerd

Door René Sauveur
 SPIJKENISSE — „Het was eind juli, als ik het me goed herinner, dat mijn zoon van vijf en mijn oudste zoon van acht samen in bad zaten,“ zegt moeder Yvonne. „Mijn man liep naar boven om te kijken en zag dat de jongste de piemel van de oudste in zijn mond had. Mijn man schrok zich natuurlijk te pletter. Vanaf dat moment vermoeden we dat er iets geks aan de hand was in de buurt. En helemaal argwanend werden we, nadat de jongens hadden verteld dat ze dat bij 'oma met die vieze tanden' hadden gezien op de video, waar allemaal biote mensen op te zien waren.“

Yvonne (haar naam is om redenen van privacy-bescherming verzonnen, net als die van de andere ouders — red. HVV) doet haar relaas met haalperende stem en moet haar emoties voortdurend bedwingen. Ze is de moeder van drie kinderen in de leeftijd van vijf, zes en acht jaar, die betrokken zijn geraakt bij het seksdandaal in de Donkenbuurt in Spijkenisse.

Hoewel ze weten dat niet alle andere betrokken ouders het eens zijn met het in de publiciteit brengen van hun verhaal, willen enkele moeders het toch kwijt. „We weten niet wat we moeten doen als het onderzoek van de recherche binnenkort wordt afgesloten, terwijl een aantal verdachten nog vrij rondloopt,“ lichten ze hun handelwijze toe.

Carla: „Ik ben helemaal niet boos op de recherche, want die mensen hebben dag en nacht voor ons klaarstaan. En ook met de hulp van het RIAGG zijn we hartstikke blij. Maar ik ben bang dat er straks weer wat met mijn kinderen gebeurt, want drie van de vier ouders lopen weer vrij rond en een aantal andere jongens die er zeker ook bij betrokken zijn geweest, hebben niet eens in voorarrest gezeten en die zien we hier nog dagelijks in de buurt.“

Haar buurvrouw Yvonne knikt instemmend en steekt met trillende vingers een sigaret op. Ze ziet er getekend uit, bijna alsof ze in een andere wereld leeft. En ook haar echtgenoot Joop toont zich murw gebeukt. „Wat

moet je nou toch doen tegen dat soort gasten, als de politie niet eens de beelden kan vinden om ze vast te zetten, terwijl ze mijn kinderen hebben verkracht,“ zegt hij.

Verbittering en onbegrip tekent de sfeer in de huiskamer aan de Rozemarijndonk. Een ruime, doorsnee flatwoning, waar twee van de 21 slachtoffertjes vanwege ons bezoek worden zoethoudend met een bak patat en een frikadell. Vanavond gaan ze bij familie slapen, om tot rust te komen na bezoeken aan de recherche en psychologen van het RIAGG.

De politie had het de ouders vorige week nog afgeraden om al te veel met anderen te praten over de tragedie, die de tien gezinnen uit de Donkenwijk nu bijna drie maanden geleden trof. Maar de ernst van het feit dat drie van hun vijf kinderen al vanaf 1986 het slachtoffer zijn geweest van de seksuele lusten van een groep buurtjongens en een grootmoeder, zonder dat ze daar iets van hebben gemerkt, heeft hen een angstcomplex bezorgd.

Carla: „Acherat, ja dan snap je ineens een heleboel dingen, waar je eerst niet echt bij stilstond. Op school was het opgevallen dat onze jongste zoon zich niet goed kon concentreren. En die jongen viel ook heel vaak. En als hij soms van die rare blauwe plekken had, dan dachten wij dat dat daar van kwam, doordat kinderen nu eenmaal vaak ravotten. En dan die bloeduitstortinkjes op de linkerarm van die jongen. Wij zijn ervan overtuigd dat onze kinderen opzettelijk zijn meegevoerd, en daarna in zeker vier verschillende huizen werden bedwelmd en misbruikt,“ zegt ze.

Volgens Carla, Yvonne en Joop staat het vast dat hun kinderen door meer vrienden van de vijftienjarige hoofdverdachte en diens oma zijn gedrogeerd.

Carla: „Wij kwamen daar onlangs bij toeval achter tijdens een bezoek aan het RIAGG. Mijn zoon van vijf kreeg in de speelkamer een glas rode sirooplimonade, iets wat hij thuis nooit drinkt. Waar de psycholoog en ik bijzitten pakt hij een zakje suiker van tafel, scheurt het open en gooit het in

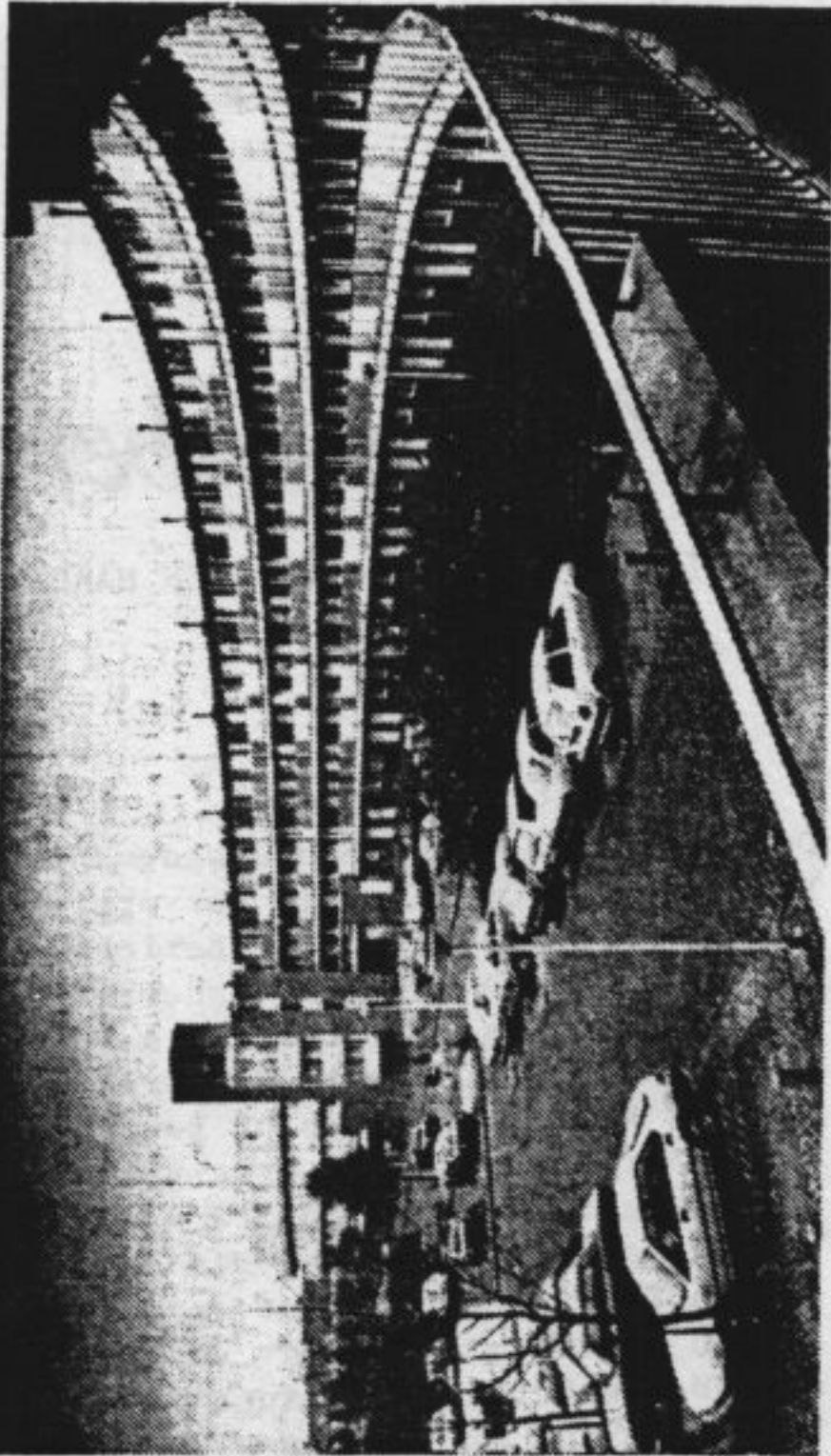

FOTO PIM RAS

De Rozemarijndonk in Spijkenisse, waar een oma en haar kleinzoon twee jaar lang hun gang konden gaan met het seksueel misbruiken van buurtgenootjes.

ge zoon uit een vorig huwelijk bleek ten gevolge van het rechercheonderzoek en naar het oordeel van het RIAGG niet langer te handhaven bij de twee kleinere jongens in het gezin.

„Bij de recherche heeft mijn zoon onverwacht verklaard dat hij ooit, toen hij negen jaar was, zelf ook is misbruikt door iemand. Die jongen heeft daar tien jaar lang mee rondgelopen zonder dat ik zelfs maar het flauwste vermoeden had, hoewel wij ons er wel over verbaasden dat hij zo gesloten was. Maar wat ik dan heel erg vind is dat na één gesprek met een deskundige mijn zoon hier voorlopig niet meer mag wonen. Daardoor ligt ons hele gezin overhoop, terwijl die gasten die onze kinderen hebben verkracht weer op vrije voeten zijn.“

Hoewel de ouders zich enorm aangeslagen tonen, beschouwen ze het toch als een grote opluchting dat de seksuele handelingen nu achter de rug zijn. Yvonne: „Ik ben steeds een beetje tegendraads geweest, want van het RIAGG zelden ze dat ik niet te nauwelijks moest informeren naar de ervaringen bij mijn kinderen. Maar ik ben tenslotte hun moeder en weet als geen ander hoe ik wel en niet de waarheid uit ze kan krijgen. Eindeloos heb ik met mijn jongens gespeeld met een teddybeerje, en net gedaan alsof dat teddybeerje hun vriendjes waren. Zo kwam ik er langzaam aan achter hoe ernstig de vergripen zijn geweest.“

„En wat die jongens hebben moeten doormaken. De psychologen hebben ons al verteld dat een van mijn jongens er schokkend aan toe is, en dat dat ook bij andere kinderen het geval is. Maar ik zie ook dat het sinds kort weer beter gaat op school en dat hij niet meer zo vaak valt en onder de blauwe plekken thuiskomt. En dat-ie weer vaak lacht. En gelukkig ziet zijn echte grootmoeder dat ook. Want die had me wel eens gevraagd, als ze eens in de zoveel tijd kwam, wat er toch met die kinderen aan de hand was, want ze reageerden soms zo gek en ze vond dat ze stiekem waren geworden. Ik ben daarom blij dat ik heb doorgezet, want nu heb ik weer een paar heel andere kinderen.“

De recherche heeft volgens mr. Smid en zijn collega mr. H. Moraal, die het feitenonderzoek leidt, geen bewijs kunnen vinden voor de stelling van de ouders dat er ook foto's van de kinderen zijn gemaakt tijdens seksuële activiteiten. De betrokken ouders denken desondanks dat er wel sprake is van het nemen van seksfoto's, maar dat zij geen aanwijzingen hebben voor handel in kinderporno.

Yvonne: „Die foto's werden volgens onze kinderen bewaard in een kluisje in de kelder. Daar was een man die een helm droeg waar een lampje op zat, want anders was het te donker in die kelder. De foto's zaten volgens mijn zoon in een grijze plastic zak. En die man had een sieuteltje waarmee hij een kastje in de muur kon openen. En het is ons duidelijk dat het om polaroid-foto's ging, want ze hadden over foto's die uit een zwart apparaatje kwamen, waarna hij voordeed hoe het ging met een speelgoedautootje dat er op leek. Ze wisten ook precies te vertellen hoe en met wie ze er op stonden.“

Voor Carla heeft het drama met haar twee zoonjes een nog tragischer wending gekregen. Haar negentienjarige

derjarige is. Smid ontkende dat er sprake is geweest van meelokken van de slachtoffertjes. „De contacten tussen spelenderwijs gegaan, zoals iedereen contact kan leggen met kleine kinderen. Maar om precies vast te stellen wat er allemaal wel en niet is gebeurd is moeilijk, omdat kinderen gebeurtenissen soms anders beleven en zich dat anders herinneren dan in werkelijkheid het geval is geweest. Hun meelokken van de dingen waarmaken is anders.“

Volgens de ouders moet er wel degelijk ook sprake zijn geweest van meelokken en zijn hun kinderen soms in een auto getrokken om te worden meegenomen naar woningen in de zeer directe en nabije omgeving. Carla: „Mijn zoonje heeft zeker vier verschillende huizen aangewezen waar hij is binnengegaan. En dat oma daar dan bloed door de kamer liep, met alleen een roze panty aan. Hij moest dan naar seksfilms kijken waarna er van alles met hem is gedaan. Hij zegt dat hij ook met een mattenklopper werd geslagen. En dat hij met een mes is bedreigd. Zoiets verzint een joch van die leeftijd toch niet!“

zijn limonade. Wat doe je daar nou?, vraag ik nog, waarop hij antwoordde: „Dat doet oma (de verdachte grootmoeder — red.) ook altijd. Maar dit is veel lekkerder dan wat ik bij haar kreeg.“ Volgens Yvonne zou het daar niet bij zijn gebleven en hebben sommige kinderen ook drugs moeten roken en zijn ze geïnjecteerd. Yvonne: „Wij wisten inmiddels al van onze zoon van zes dat hij door twee jongens achterleek was misbruikt. Dat hadden we van de recherche gehoord en later van hemzelf. Maar op een zeker moment vertelde hij van 'vieze dingen' die bij oma op bed lagen. Na enig doorvragen bleek dat het om iets ging 'van de dokter' en het iets met bloed te maken had. Hij pakte daarop een viltstift en begon ermee in zijn arm te prikken. En hij zei dat oma dat ook wel eens bij hem deed en dat het een gele kleur had en dat er bloed uit kwam. Wij denken daarom dat hij eerst werd bedwelmd en daarna misbruikt.“

Tijdens de persconferentie die gisteravond werd gehouden in het hoofdbureau van politie in Spijkenisse benadrukte officier van Justitie mr. Smid dat hij terughoudend moet zijn met het geven van informatie, omdat de hoofdverdachte in deze zaak min-

V.V.

'Ouders van slachtoffers moeten rechtssysteem proberen te aanvaarden'

Officier van Justitie probeert ouders gerust te stellen na twee jaar dierend ontuchtdrama in Spijkenisse

Door René Sauveur

SPIJKENISSE. — De ouders van de 21 jongens en meisjes uit Spijkenisse, die slachtoffer zijn geworden van ontucht door minstens drie jongens en een vrouw uit de Donkenbuurt in de wijk De Akkers, hoeven volgens het Openbaar Ministerie in Rotterdam niet bang te zijn dat hun kinderen opnieuw iets overkomt. „De ouders hoeven geen angst te hebben voor herhaling,” zegt officier van Justitie mr. H. A. C. Smid, die optreedt als woordvoerder. „Hoewel ik begrip heb voor de zorgen van sommige ouders, die daarom misschien met hun verhaal de publiciteit hebben gezocht, hebben we een gedegen onderzoek gedaan waaruit ik die conclusie trek.”

Volgens mr. Smid is het heel voorstelbaar dat de ouders van de getroffen kinderen, die in leeftijd variëren van drie tot dertien jaar, onderling kunnen verschillen in hun rechtsopvatting. „Maar in eerste instantie is er de kinderen een onvoorstelbaar leed aangedaan en pas daarna aan de vaders en moeders. Ouders reageren nu eenmaal verschillend op dit soort ernstige zaken en hun erkenning van ons rechtssysteem zal daarmee samenhangen. Wij denken dat publiciteit niet goed is voor de kinderen, maar het blijft de verantwoordelijkheid van de ouders om anders te handelen. Daarom blijven wij uiterst terughoudend met het geven van informatie over deze zaak,” benadrukt hij.

Smid onderstreept desgevraagd dat het om „een zeer serieuze zaak” gaat. „De verdachte minderjarige jon-

gen (15) ondergaat een persoonlijkheidsonderzoek, hetgeen gebruikelijk is in een geval waarin een verdachte zich op zeer ernstige wijze heeft vergrepen aan jeugdigen. De vraag is nu hoe je zo iemand adequaat kunt straffen. Daarom moet je de zaak ook een beetje relativeren, door de gebeurtenissen te zien in het licht van de normen van deze tijd.”

De behandeling van de rechtszaak tegen de jongen voor de Rotterdamse kinderrechtster volgt op woensdag 23 november achter gesloten deuren. Als de zaak daadwerkelijk wordt behandeld, en niet wordt aangehouden in verband met nader onderzoek, volgt de openbare uitspraak binnen twee weken.

De oma (66) van de jongen, die aan de spelletjes van haar inwonende kleinzoon meedeed en die heeft gestimuleerd, is inmiddels verhuisd van de Donkenbuurt naar Rozenburg. Haar voorlopige hechtenis is geschorst, op waarwaarde dat zij zich niet meer in de wijk De Akkers vertoont. Dat laatste geldt ook voor twee vrienden (17 en 21 jaar) van de hoofdverdachte.

Op de beschuldiging van sommige ouders, dat een aantal mogelijke verdachten niet is opgepakt en drie anderen alweer vrij rondlopen, reageert Smid gelaten. „Ik moet me daarin zakelijk opstellen,” zegt hij. „We hebben het over een gerechtelijke beslissing. De rechter-commissaris weegt de feiten tegen de situatie. Hij zal er rekening mee hebben gehouden dat het duidelijk om een plaatselijke affaire gaat, zonder landelijke of internationale uitstraling. Bovendien heeft het niet altijd zin om verdachten op te sluiten, omdat die vroeg of laat toch weer vrijkomen. Dat is nu eenmaal een gevolg van ons rechtssysteem en dat moeten we aanvaarden. Hoe moeilijk dat voor sommige ouders en hun familie ook moge zijn.”

Op de beschuldiging van sommige vaders en moeders dat de verdachten drugs hebben toegediend aan hun kinderen, wil de officier niet ingaan, evenmin als op de vraag in hoeverre de verdachten toerekeningsvatbaar kunnen worden geacht voor hun handelwijze.

„Ik wil daar geen antwoord op geven,” zegt Smid alleen. Op de mogelijkheid dat de ouders zich vergissen in hun waarneming over het toedienen van drugs aan hun kinderen en de manier waarop hun verklaringen moeten worden uitgelegd, zegt Smid: „Vast staat dat er sprake is van zeer ernstige feiten.”

„Maar een kind heeft een verhaal,” gaat hij verder. „Dat verhaal telt een aantal elementen, dat voortkomt uit de beleving van zo'n slachtoffertje. De manier waarop een kind de feiten waarneemt, wordt beïnvloed door een bepaalde situatie. De feiten die het kind daarin betreft kunnen afkomstig zijn van wat een vriendje heeft verteld, of van iets wat hij op school heeft gehoord. Dan kan hij verklaren dat iets op

een bepaalde manier is gebeurd, terwijl dat in werkelijkheid misschien niet helemaal zo is gebeurd. Het is echter aan ons om daarover een zo zuiver mogelijk beeld te krijgen.”

De politie van Eindhoven heeft een zestienjarige jongen aangehouden, die er van wordt verdacht dat hij afgelopen vrijdag een vierjarig meisje heeft misbruikt. De jongen is ingesloten en heeft inmiddels gedeeltelijk bekend. Hij wordt vandaag voorgeleid aan de officier van Justitie in Den Bosch.

NVSH persbericht

POSTBUS 64 - 2501 CB DEN HAAG, TEL. 070-469709.

De Landelijke Werkgroep Jeugdemancipatie van de Nederlandse Vereniging voor Seksuele Hervorming (NVSH) heeft met grote zorg kennisgenomen van de berichtgeving inzake seksuele handelingen van kinderen onderling te Spijkenisse.

Behalve de heksenjacht op alle volwassenen die, ongeacht omstandigheden, of mate van vrijwilligheid, seksuele contacten met kinderen hebben of zouden wensen, is nu dus ook de criminalisering aan de orde van kinderen die 'ontucht' bedrijven met andere kinderen.

Volgens de berichtgeving was de nu 15-jarige jongen die als 'de hoofdverdachte' wordt aangeduid, 12 of 13 jaar toen de feiten waarvoor hij wordt vervolgd een aanvang namen. Ongeacht de aard van de 'ontucht' - de term omvat elke seksuele handeling van intieme streling tot verkrachting - valt niet te begrijpen dat de gebruikelijke discretie tegenover zeer jonge verdachten achterwege is gelaten.

Even aanvechtbaar is de zowel starre als forse aanpak van de zaak door de gezamenlijkheid van politie, justitie, plaatselijke pers en officiële hulpverlening (RIAGG). Het heeft er alle schijn van dat sinds de affaire Oude Pekela bij elk strafbaar feit waar kinderen en seksualiteit aan de orde zijn hetzelfde draaiboek wordt gevolgd.

De sleutelbegrippen keren ook in deze zaak weer terug: researcheteam, buurtonderzoek, hoofdverdachte, medeplichtigen, verontruste ouders, publiciteit in een plaatselijke krant dus politiecommuniqué, voorlichtingsbijeenkomst voor ouders, psychologisch onderzoek en behandeling van de slachtoffertjes, mogelijkheid van kinderporno of een criminele organisatie.

Het zou wenselijk zijn als de autoriteiten ter harte namen dat seksuele contacten van of met kinderen niet alle in de zelfde mate strafwaardig of schadelijk zijn.

Voorts dat een stelselmatig grootscheepse aanpak van deze problematiek ook schadelijke gevolgen kan hebben voor de betrokkenen, met name de kinderen. Ten slotte, dat hierdoor wordt bijgedragen aan een algemene sfeer van angst, achterdocht en verdachtmaking die wel storend MOET werken op de seksuele ontwikkeling en socialisering van de Nederlandse jeugd.

Informatie:

Drs. G.T.A. Goslinga (030-710998), lid A.B.-NVSH, secr. LWG-J, M.M.C. Maassen (072-625122), voorzitter LWG-J.

22 november 1988

Jongen krijgt zes maanden voor ontucht

ROTTERDAM (ANP) — Een 15-jarige jongen uit Spijkenisse is gisteren door de kinderrechtster van de rechtbank in Rotterdam bestraft met zes maanden tuchtschool voor ontucht met 21 kinderen in zijn woonplaats.

Het is de maximumstraf voor minderjarigen. Na het uitzitten ervan zal de jongen in een internaat worden geplaatst.

Justitie maakte vorige week bekend dat ook de oma en twee vriendjes van de jongen bij de affaire zijn betrokken.

Proef met 'pittige therapie' voor plegger van incest

Door onze redacteur
ELS FLIPSEN

NR1

ROTTERDAM, 10 nov. — Pleggers van incest in de Rotterdamse regio zullen na 1 januari 1989 de keus krijgen tussen therapie en gevangenisstraf. Slachtoffers weigeren vaak aangifte te doen, omdat ze niet willen dat hun vader, broer of oom in de gevangenis belandt. Behandeling kan een alternatief zijn.

Het gaat om een experiment dat wordt gecoördineerd door Elsa van Willenswaard, stafmedewerker preventie van de regionale instelling voor ambulante geestelijke gezondheidszorg (RIAGG) Rijnmond Noord-Oost. Zij heeft daartoe samen met de Rotterdamse officier van justitie Sylvia van 't Hul het initiatief genomen. Het idee is ontstaan omdat uit contacten met slachtoffers bleek dat hun dringendste wens is dat vader (of broer etc.) voortaan zijn handen thuis houdt, maar op ontwijking van het gezinsleven stellen zij geen prijs.

Elsa van Willenswaard: „Als meiden weten dat het mogelijk is dat hun vader in behandeling gaat, zullen ze vermoedelijk eerder aangifte doen.“ Het gaat volgens haar om een 'pittige therapie'. De kans dat mannen alleen maar doen alsof zij hun gedrag willen verbeteren om zo onder de celstraf uit te komen, acht ze uiterst gering. „Toneelspelel hou je wel even vol, maar geen jaar. Een doorknede hulpverlener prikt daar wel doorheen.“ Mensen van twee RIAGG's in Rotterdam en van de reclasering die de incestplegers gaan behandelen, worden speciaal bijgeschoold. Het ministerie van WVC subsidieert dat met 6.500 gulden. De keuze voor de lichtere gevallen heeft als reden dat de behandeling moeilijker is naarmate de incest ernstiger is en langer heeft geduurd.

Voorwaarden

De eerste klant zal zich omstreeks april melden, verwacht Van Willenswaard. Jaarlijks moeten in het arrondissement Rotterdam ongeveer honderd incestplegers voor de rechtbank verschijnen. Naar schatting veertig zullen kunnen kiezen voor therapie, omdat zij voldoen aan de voorwaarden. Ze moeten de incest toegeven, de straf die ze zouden krijgen mag niet hoger zijn dan vijftien maanden onvoorwaardelijk, het intelligentiepeil moet uitkomen boven zwakbegaafd en ze

Door Hans Baaij

Tot nog toe is er tamelijk kritiekloos gereageerd op het plan van RIAGG-medewerkster Elsa van Willenswaard en officier van Justitie mr. Sylvia van 't Hul om daarvoor 'geschikte' incestplegers de keus bieden tussen een door de psycholoog prof. Jos Frenken ontwikkelde 'therapie' en gevangenisstraf. Er zou sprake zijn van een uniek experiment in de positieve zin van het woord. WVC heeft er zelfs 6500 gulden subsidie voor over.

Toch roepen deze plannen een aantal serieuze vragen op, vragen die te maken hebben met rechtszekerheid, met de beginselen van onze rechtsstaat. Vragen ook naar het karakter van de voorgestelde therapie door hulpverleners: want ondanks het (para-)medisch aandoende jargon lijkt de behandeling van Frenken meer op een afgedwongen bekering dan op een therapie in de gangbare betekenis van het woord.

Voor mr. Gerard de Jonge (43), universitair docent strafrecht aan de Erasmus Universiteit, advocaat en bestuurslid van de Coomhertliga — een

mogen geen ernstige psychische afwijkingen hebben.

De behandeling is allermintst vrijblijvend, zegt Van Willenswaard. Er is een strak programma van een uur therapie per week en een portie huiswerk in de vorm van opdrachten om bij voorbeeld de motieven op te schrijven. Wie niet op tijd komt of andere regels overtreedt, moet daarvoor wel een heel goede reden hebben, anders wordt het dossier terstond weer bij de officier van justitie neergelegd.

In de therapie worden de mannen met hun neus op de feiten gedrukt. Zodra ze enigszins beseffen hoe weerzinwekkend en kwalijk die zijn, is een volgende stap de confrontatie met de gevolgen voor het slachtoffer. Van Willenswaard: „Het is reuze pijnlijk dat ze zich moeten realiseren wat ze anderen hebben aangedaan en dat ze daarvoor de volle verantwoordelijkheid dragen.“ In een later stadium moet de man uitgebreid zijn excuses aanbieden aan het slachtoffer.

Anderhalf jaar

De rechtszekerheid moet zo groot mogelijk zijn, zegt ze verder. Daarom moet de incestueuze man na enkele maanden therapie opnieuw voor de rechter verschijnen. Als hijzelf of de hulpverlener geen heil ziet in doorgaan, ligt de

zaak weer bij justitie. In het andere geval mag hij door naar de volgende ronde. Gemiddeld zal de therapie anderhalf jaar juren, verwacht van Willenswaard. Als die geslaagd lijkt, is het laatste woord aan de rechtbank. In het gunstigste geval wordt de straf dan definitief een voorwaardelijke, met een proeftijd van twee jaar.

Leidraad voor de behandeling is het therapiemodel dat is ontwikkeld door prof. J. Frenken van het Nederlands Instituut voor Sociaal Seksuologisch Onderzoek (NISSO), die de supervisie heeft op het Rotterdamse experiment. Frenken zegt desgevraagd dat er in Nederland vrijwel geen ervaring is met de behandeling van incestplegers omdat ze zelden vrijwillig aan een therapie beginnen. Frenken: „Incest is een verslaving waar moeilijk af te komen is. Het wordt in het duister gehouden, er moet over gezwegen worden. De daders proberen zich te verontschuldigen, zeggen bij voorbeeld dat hun dochter het toch ook leuk vond. Ze bagatelliseren en minimaliseren wat ze hebben gedaan. Mijn therapie is er op gericht de situatie open te gooien.“

Bij individuele officieren van justitie en rechters constateert Frenken veel belangstelling voor het alternatief. Rotterdam is daar naar zijn mening het verst mee gevorderd, vandaar het experiment. In de afgelopen zes jaar

heeft hij zelf vijftien incestplegers in behandeling gehad, met positief resultaat. In alle zaken is afgezien van strafrechtelijke vervolging. Recidive is tot dusver uitgebleven, zegt Frenken. „Maar ik kan niet bewijzen dat de behandeling daaraan heeft bijgedragen, noch dat ze daaraan niet heeft bijgedragen.“

Bekentenis

De behandeling begint met het regelen van praktische zaken als huisvesting. Frenken: „Die mannen zijn wanhopig, hun sociale bestaan staat op het spel en ze hebben te maken met afkeuring en gezichtsverlies. Je moet ze eerst op poten zetten om een vertrouwensrelatie te kunnen opbouwen.“

Een bekentenis tegenover politie en justitie is essentieel, al is het maar een gedeeltelijke, vindt Frenken. „Bij mij komen er altijd veel meer dingen uit.“ De therapie omvat wat hij noemt „een scherpe analyse van de feitelijke en innerlijke gebeurtenissen die hebben geleid tot het seksuele contact“. Het proces-verbaal wordt nauwgezet doorgenomen en de mannen moeten gedetailleerd vertellen hoe ze er in slaagden zich in het bed van hun dochter te nestelen, welke pressie ze uitoefenden, hoe ze geheimhouding afdwongen, wat voor fantasieën ze hadden, zowel tijdens het seksu-

als je bijzondere voorwaarden oplegt, dan geeft de wet wel de grenzen aan tot waar die bijzondere voorwaarden mogen gaan. En als iemand veroordeeld is, dan kan hij altijd in hoger beroep gaan, tot aan de Hoge Raad toe. Juridisch is dat veel zuiverder.

„Maar bij het Rotterdamse experiment heb je een soort straf of maatregel die niet op de wet is gebaseerd, maar op de fantasie of creativiteit van de rechterlijke instanties. De rechtmatigheid van de voorgestelde therapie blijft in de lucht hangen en daarom heb ik er bezwaar tegen. Bovendien is het ook nog zo dat het achteraf de rechter vrijstaat om een gunstig advies van de therapeut naast zich neer te leggen. Ondanks de zogenaamde ruil heeft de verdachte geen garantie dat hij de dans ontspringt.“

Niet alleen de positie van de hulpverlener in het Rotterdamse experiment lijkt dubieus, ook de uitvoering gepubliceerde 'therapie' roept nogal wat vraagtekens op.

De Jonge: „Ik vind het verhaal over die therapie zoals dat in de kranten heeft gestaan, ongelooflijk moraliserend. Ik blijf erbij dat hulpverleners een zinvolle rol kunnen spelen, maar om iemand met de stok van de rechter achter de deur, tot inkeer te brengen, t'ot schuldbelijdenissen? Dat doet me ontzettend denken aan zwaar kerkelijke gewoonten of aan jongens die voor de klas moeten gaan staan om in het openbaar schuld te bekennen, waarbij de meester zegt: ik wil je zien huilen. Dat gaat me allemaal veel te ver. Ik vind dat je aan een ongezonde gezinssituatie een eind moet maken; je dient daarnaast hulp te verlenen waar dat gewenst en nodig is. Maar hier hebben we te maken met een soort doorslaan van de hulpverlener. God bewaar me voor een opgelegd contact met zo'n type. Ik moet er niet aan denken, ik ga nog net zo lief twaalf maanden zitten!“

De hulpverlening kan zich dat heel goed voorstellen blijkt uit de pers.

De Jonge: „Maar dat betekent dat de therapie minstens even straffend moet zijn als de straf en dat kan natuurlijk nooit de strekking van een therapie zijn. Door het strafrechtelijk onderzoek en alle verhoren die daarmee gepaard gaan, word je al stevig met je neus op de feiten gedrukt. Dat is op zich al een

incest plegen volgens Frenken „domweg een kwestie van autoritaire machtsuitoefening, niet patriarchaal, maar met het dramme van een kind.“

In de laatste fase van de therapie wordt bekeken of de beoogde gedragsverandering inderdaad is bereikt. Frenken: „We nemen dan hypothetische situaties door. Als je thuis bent en je dochter gaat onder de douche, je hebt te veel gedronken of ze is naar jouw idee te aanhalig, wat doe je dan? Ook de echtgenote wordt er dan bijgehaald, want vrijwel altijd zijn er seksuele en relatieproblemen. Daarvoor verwijst ik ze naar het RIAGG.“ Tegen het eind van de therapie formuleert Frenken zijn ideeën over de kans op herhaling van de incest. In alle vijftien gevallen schatte hij die kans gering en besloot de officier van justitie de zaken te seponeren.

In de Verenigde Staten heeft Frenken drie projecten voor incestplegers bezocht. Het viel hem op dat de mannen daar fors in de portemonnee worden gegrepen. Met prijzen van 250 dollar per maand en bovendien de rekening voor de therapie van hun dochter. „Sommigen moesten elke week tweehonderd mijl reizen, een advocaat moest een tweede hypotheek nemen, een ander verkocht zijn huis en ging kleiner wonen. Maar het alternatief in de VS is vijftien jaar gevangenisstraf.“

vervolg
2.0.29 →

VRYE VOLK 22-11-89

Therapie of bekering onder dwang?

Experiment met incestplegers roept de nodige vragen op

de Volkskrant

Arts en psychotherapeut Woet Gianotten doorbreekt in het Maandblad Geestelijke Volksgezondheid twee taboes tegelijk: het seksueel misbruik van jongetjes, en de vrouw als dader daarvan. Over jongens als slachtoffer van seksueel geweld is zo mogelijk nog minder over bekend dan over meisjes. Ze praten niet gemakkelijk over het seksueel misbruik dat ze hebben ondergaan. Een gesprek over „het meest vergeten hoofdstuk van het verhaal”: de vrouw, de onderwijzer of de buurman in de beklagdenbank, de dubbele moraal bij de hulpverleners en het gesar aan de genitaliën.

Van onze verslaggeefster
JET BRUINSMA

UTRECHT — Een kwart van de kinderen die seksueel misbruikt worden, zijn jongetjes. Woet Gianotten, arts en psychotherapeut, citeert in het novembernummer van het Maandblad Geestelijke Volksgezondheid (MGV) onderzoek uit de Verenigde Staten en uit eigen land waaruit dit blijkt. In Nederland zijn die gevallen bij lange na niet alle bekend bij de hulpverlenende instanties. Daar zijn in totaal ongeveer tachtig mannen in behandeling die als jongetje seksueel zijn misbruikt en nog steeds last hebben van die ervaringen.

Dat meisjes seksueel mishandeld worden, in het gezin en daarbuiten, is intussen uitentrueren bekend. Gianotten verklaart het veel kleinere aantal meldingen van seksueel mishandelde jongens uit het sterke taboe op seksueel geweld dat voor jongens geldt. Gianotten's artikel in MGV wordt niet voor niets aangeduid als „Het meest vergeten hoofdstuk van het verhaal”.

Gianotten is als hulpverlener werkzaam in de Rutgershuizen in Utrecht en Hilversum en in het Academisch Ziekenhuis Utrecht. In een toelichtend gesprek zegt hij: „Het is altijd gebeurd, maar men had er geen oog voor. Het heeft ook lang geduurd voor hulpverleners gingen beseffen dat vrouwen veel

OOK JONGENS SLACHTOFFER SEKSUEEL GEWELD „Ze praten nog eerder over wat ze een ander aandoen”

vaker slachtoffer zijn van seksueel geweld dan iedereen dacht. Maar je komt er eenvoudig niet omheen dat ook dat mannen slachtoffer kunnen zijn.”

Het aantal mannelijke slachtoffers neemt de laatste jaren onmiskenbaar toe. Uit eigen praktijk kent Gianotten een tiental gevallen van mannen die als kind seksueel zijn misbruikt — door gezinsleden, door buurman of onderwijzer. Hij treedt ook op als adviseur voor collega's die te maken hebben met mannelijke slachtoffers van incest of andere vormen van seksueel geweld. Op grond van die ervaring zegt Gianotten: „Het gaat echt wel om meer dan tientallen gevallen.”

Hij heeft een verklaring voor het taboe. Citaat uit zijn MGV-artikel: „In theorie wisten we dat ook jongens slachtoffer kunnen zijn, maar in de praktijk paste dit verhaal niet meteen in het beeld dat we van jongens hebben. Jongens kunnen immers goed voor zichzelf opkomen. Jongens willen immers meestal zelf sex, en jongens vinden het immers fijn als een vrouw iets bij hen doet. Hoeveel mannen hebben niet zelf daarover gefantaseerd? Ook bij hulpverleners ontstaat hierdoor een dubbele moraal. Als een meisje van tien jaar seksueel benaderd wordt door een jongen van vijftien, is de reactie van veel hulpverleners beduidend anders dan wanneer de tienjarige een jongen is en de vijftienjarige een meisje. En hoe reageren we als deze jongen benaderd is door een oudere jongen?”

Homoseksueel

Jongens praten niet gemakkelijk over het seksueel misbruik dat zij hebben ondergaan, ze vertellen nog eerder wat zij zelf iemand anders hebben aangedaan, is Gianotten's ervaring. Hij verklaart dat uit de manier waarop jongens worden opgevoed. Jongens zijn flink en laten geen dingen gebeuren die ze niet willen.

Blijkt een jongen wel verliezer te zijn

en slachtoffer van seksueel misbruik, dan zal hij zichzelf als mislukkeling zien en het als vernederend ervaren om daarover te praten. Als de dader een man was, bestaat de kans dat de jongen bang is homoseksueel te zijn en ook over die angst zal hij liever zwijgen. Als het seksueel misbruik wel bekend wordt, blijken ouders ook vaak bang te zijn dat hun zoon homoseksueel is of nu zal worden, aldus Gianotten. Hulp aan mannelijke slachtoffers van seksueel geweld is alleen mogelijk als hulpverleners gaan beseffen dat het probleem echt bestaat. Ze moeten oog krijgen voor de, vaak late, gevolgen ervan en hun cliënten vragen naar seksuele ervaringen uit de jeugd, vindt Gianotten.

Hij stelt vast dat „het vergeten hoofdstuk” langzamerhand in de aandacht komt. Er is intussen een zelfhulpgroep actief in de Vereniging tegen Seksuele Kindermishandeling. Toen Gianotten enkele jaren geleden probeerde een studieconferentie te organiseren over seksueel misbruik van jongens, meldde zich één gegadigde. Het afgelopen voorjaar was de tijd kennelijk wel rijp: er waren vijftig deelnemers.

Schrik en kritiek

Onlangs bleek uit onderzoek van klinisch psychologe Nel Draaijer, verbonden aan de Universiteit van Amsterdam, dat een op de vijftien meisjes seksueel wordt misbruikt. Haar onderzoek bracht niet alleen schrik teweeg, maar ook kritiek. Ze zou hebben miskend dat mensen zich soms dingen herinneren die helemaal niet zijn gebeurd, schreef bijvoorbeeld de psycholoog Piet Vroon in de Volkskrant. Gianotten: „Vroon heeft gelijk. Maar dat is slechts de helft van het verhaal. Hij vergeet de andere helft, en die is dat er mensen zijn die zich dingen niet herinneren die wel zijn gebeurd. Dié mensen krijg ik op mijn spreekuur.”

Hij is bezorgd dat er een strijd zou kunnen ontstaan om aantallen, waar-

door de werkelijke problemen niet aan bod komen. „Verdomme, hier staat een grote groep mensen in de kou. Ik wil hulpverleners aansporen om daar oog voor te hebben en om signalen te herkennen. Ze moeten het niet ontkennen. En of het dan gaat om X procent van alle jongens of X - 3 — dat zal me een rot zorg zijn.”

De laatste jaren wordt steeds duidelijker dat ook heel jonge kinderen slachtoffer kunnen zijn van seksueel misbruik. In zijn artikel noemt Gianotten Amerikaans onderzoek waarin melding wordt gemaakt van kinderen van vier jaar oud, die zelf slachtoffer waren en vervolgens zelf nog kwetsbaarder kinderen seksueel belaagden. Het aantal meldingen van heel jonge kinderen die zijn misbruikt, neemt in Nederland snel toe.

De vraag ligt voor de hand: is het mogelijk om seksueel misbruik vast te stellen op grond van verhalen die heel kleine kinderen vertellen? De discussie over het massaal kindermisbruik in het Groningse dorp Oude Pekela — wat door velen werd ontkend, in weerwil van de verhalen van de kinderen — laat ruimte genoeg over voor twijfels.

Gianotten: „De informatie over Oude Pekela is zo verwarrend geweest, dat je niet kunt zeggen of daar kinderen misbruikt zijn of niet. Maar het is wel mogelijk om ook bij heel kleine kinderen vast te stellen wat er aan de hand is. Er zijn in ons land enkele deskundigen die dat kunnen. Maar in Oude Pekela is geen van die deskundigen ingeschakeld.” Gianotten wil er verder niet te veel over zeggen, omdat hij zelf niet met kinderen werkt.

Gesar

In het MGV-artikel geeft hij voorbeelden uit zijn praktijk waaruit duidelijk wordt hoe de seksuele mishandeling uit hun jeugd voor volwassenen mannen een handicap kan zijn. Siebe (40 jaar) kan het vaak niet laten om kleine kinde-

De Stem v. J. J. J. J.

2 NOVEMBER 1988

Oprichting incestteam in Dordrecht

Dordrecht-In diverse steden in Nederland (bijvoorbeeld Rotterdam, Den Haag en Utrecht) functioneren sinds enige tijd zogenaamde 'incestteams'. Zo incestteam vergadert regelmatig, en richt zich voornamelijk op consultatie en overleg rond (aktuele) incestzaken. Er wordt gewerkt met een centraal meldpunt; van daar uit worden zaken doorgespeeld naar het incestteam.

Ook in Dordrecht is, vanuit het Samenwerkingsverband Tegen Sexueel Geweld, in juni 1987 het initiatief genomen tot de oprichting van een dergelijk incestteam. Afgvaardigden van diverse instellingen (Buro Vertrouwensarts, Gemeentepolitie Dordrecht, Jongeren Advies Centrum, Openbaar Ministerie, Raad voor de Kinderbescherming, RIAGG, Rijks politie district Dordrecht) zijn rond de tafel gaan zitten, hetgeen er toe heeft geleid dat het incestteam dat bestaat uit vertegenwoordigers van deze instellingen op 1 november 1988 formeel van start is gegaan.

De doelstelling van dit incestteam is het vormen van een meld- en overlegplaats, waar iedereen die met een incestsituatie te maken heeft, terecht kan.

De aanmelder van een incestgeval kan een bezorgde leerkracht, een oplettende buurvrouw, familieleden, (huis)artsen en natuurlijk de slachtoffers zelf zijn.

Aanmelden (ook anoniem) moet kunnen, niet alleen in die situaties waarin men zeker is van incest, maar juist ook als er vermoedens van incest zijn en men overleg wil plegen over hoe te handelen in een dergelijke situatie.

Het incestteam heeft een centraal meldpunt. Dat is het Buro Vertrouwensarts, 24 uur bereikbaar onder telefoonnummer 010-4128110. Via dit nummer is het incestteam te bereiken.

Het is mogelijk dat de zaak zo dringend is, dat het Buro Vertrouwensarts onmiddellijk overleg gaat plegen met (een) hulpverlenende instantie(s). Kan de zaak even wachten en lijkt overleg noodzakelijk, dan komt het incestteam bij elkaar om de gewenste lijnen in de hulpverlening uit te stippelen. In principe komt het team maandelijks bij elkaar, maar zododig wordt er ook tussentijds vergaderd. De melder kan eventueel de vergadering bijwonen. Overigens: alle zaken worden strikt anoniem besproken.

ren lastig te vallen. Hij heeft moeite met het aangaan van relaties. Als baby en kleuter is hij ernstig verwaarloosd en veelvuldig door zijn grootmoeder seksueel gemanipuleerd. Hij kan niet loskomen van de herinnering aan „het gesar aan zijn genitaliën”.

Leo (20) is als tienjarige anderhalf jaar lang door een buurman misbruikt. Toen zijn vader dat ontdekte, is hij ongenadig gestraft. De vader beschouwt Leo nog altijd als de schuldige voor het gebeurd. Leo is erg onhandig in het maken van sociale contacten, in dienst is hij de pispaal voor zijn maten, hij is diverse malen door een groep soldaten verkracht.

Sjoerd (23) is vanaf zijn zesde jaar tot seksuele contacten gedwongen door zijn oudere zusje. Dat houdt pas op als het zusje vriendjes krijgt. Seksuele contacten heeft hij jarenlang vermeden. Toen het ervan kwam, voelde hij niets. Hij maakt zich daarover ernstige zorgen.

Het lijkt erop dat Gianotten met zijn artikel twee taboes tegelijk doorbreekt: seksueel misbruik van jongetjes, en vrouwen als daders van dat misbruik.

„Toen duidelijk werd dat een aantal dochters door hun vaders worden misbruikt, lag de vraag voor de hand: doen moeders dan nooit zo iets met hun zoons? Seksueel geweld werd aanvankelijk vooral gezien als machtsuitoefening door mannen ten opzichte van vrouwen.

Het incestteam heeft een folder uitgebracht. Deze is op aanvraag te verkrijgen bij de deelnemende instellingen en ligt ook bijvoorbeeld op het Stadskantoor en in de bibliotheek.

Hulpverleners kwamen er toen eenvoudig niet aan toe om seksueel geweld anders te interpreteren. Daardoor bleef de vrouw als dader in de schaduw. Daders zijn ook meestal mannen. Vrouwen leggen eerder een emotionele claim op hun kind. Maar het heeft weinig zin om mannen en vrouwen te vergelijken. Dan beland je al gauw in een belangenstrijd, en daar heeft niemand iets aan.”

„Lamgeslagen”

Seksueel misbruik heeft bij jongens vaak andere gevolgen dan bij meisjes, is de ervaring van Gianotten. Zonder volledig te willen zijn, wijst hij op de volstrekte machteloosheid — „het lamgeslagen zijn” — waaraan jongens soms nog sterker dan meisjes ten prooi kunnen vallen. In het MGV-artikel vertelt hij hoe Sjoerd zich niet kon verzetten tegen zijn zus, geleidelijk een slechte leerling werd op school en een aantal baantjes verspeelde door zijn hulpeloze gedrag. Andere jongens gaan zich juist heel erg macho gedragen: ze zijn uiterst agressief en vliegen op de speelplaats van school bij voorkeur de grootste en sterkste jongens aan.

Er is nog een andere reactie mogelijk, is de ervaring van Gianotten. In zijn artikel schrijft hij: „De meest schadelijke reactie voor anderen is de herhaling van het seksuele misbruik, waarbij de jongen zich deze keer in de rol van de dader plaatst.” Hij erkent dat er geen rechtstreeks verband is te leggen tussen slachtofferschap en daderschap. „Natuurlijk kun je niet zeggen dat alle jongens die seksueel misbruikt zijn, later ook kinderen gaan misbruiken. Maar omgekeerd is het wel zo, dat heel veel plegers van seksueel misbruik in hun jeugd slachtoffer waren.”

In zijn artikel en in het gesprek roept hij hulpverleners op om de ogen open te houden voor signalen van seksueel misbruik van jongetjes. „Er zijn te veel slachtoffers die er nog nooit over hebben gepraat en aan wie ook nooit is gevraagd naar seksuele ervaringen uit hun jeugd. Ik wil tegen hulpverleners zeggen: wees je ervan bewust dat het kan gebeuren, heb er een open oog voor.”

ervolg van
pag. 19:

norme sanctie. En als je dat dan nog eens wil aandikken met een jaar therapie die minstens even erg moet zijn als gevangenisstraf, zo niet erger, dan ga je toch wel denken aan misbruik van therapie. In de Grondwet staat het recht op lichamelijke integriteit, misschien moeten we ook eens gaan denken aan een artikel dat vrijwaring van therapie garandeert.”

Een van de argumenten voor het Rotterdamse experiment is dat hierna een niets oplossende gevangenisstraf wordt voorkomen.

De Jonge: „Het is buitengewoon verheugend dat een officier van Justitie dat vindt, maar je moet niet de duivel met Beizebub uitdrijven en gevangenisstraf vervangen door een vorm van therapie met een sterk ideologisch en moraliserende lading. En nogmaals: ik ben er absoluut niet op tegen om hulp te laten verlenen, maar daar hebben we alle mogelijkheden van de reclassering nog steeds voor. En er is mij niets van bekend dat deze instelling niet meer functioneert.”

Urenlang debat over poppenspel

02/11 Rsr

door VIOLET COTTERELL

ALKMAAR - Hoe betrouwbaar is het poppenspel als onderdeel van diagnostische spelinterviews die gebruikt worden om vast te stellen of kleine kinderen seksueel zijn misbruikt? Over die vraag werd gisteren urenlang door deskundigen gediscussieerd bij de Alkmaarse rechtbank waar een echtpaar terechtstond dat zich seksueel zou hebben vergrepen aan een negenjarige meisje.

Het poppenspel houdt in dat kleine kinderen met anatomisch correcte poppen, waar alle geslachtsdelen aan zitten, non-verbaal kunnen aangeven wat er met hen is gebeurd. Het poppenspel is in de desbetreffende strafzaak toegepast. In hoeverre dit betrouwbaar is, bepaalt in welke mate de beschuldigingen van het nu tienjarige slachtoffer, Saria uit Nijmegen, waar kunnen zijn.

Logeren

Op 23 juli 1987 gingen zij en haar jongere zusje mee met een 'oom' en 'tante' uit Alkmaar, die op bezoek waren bij hun ouders. De meisjes logeerden een paar dagen in Alkmaar en bij die gelegenheid zou Saria vier keer door de oom zijn verkracht. Tante zou daarbij behulpzaam zijn geweest door haar armen vast te binden. Oom zou hebben gedreigd haar met een mes te vermoorden als ze iets aan haar ouders vertelde. Drie dagen later werden de kinderen weer thuis gebracht.

Volgens haar moeder en haar stiefvader was Saria toen sterk veranderd. Ze had buikpijn en kon niet goed lopen. Maar het meisje vertelde pas twee weken later het hele verhaal aan haar zusje. Daarna deden de ouders aangifte. Het meisje legde een verklaring af bij de politie waarin ze veel details vertelde.

De beschuldigde man, de 39-jarige R.K. uit Alkmaar, en zijn 38-jarige vrouw, C. van de B., ontkennen pertinent dat er iets waar is van de beschuldigingen. K. zegt dat de stiefvader zelf het kind heeft verkracht en probeert de schuld op hem te schuiven. Maar uit het poppenspel blijkt dat het meisje bang was voor de oom-pop. Die gooidde zij tegen de

Waarde spelinterviews na ontucht omstreden

De omstreden ondervragingspoppen. PARAFOTO WUBBO DE JONG

muur terwijl ze aardig deed over haar vader.

De orthopedagoge mevrouw F. Lamers-Winkelman, een van de weinigen die in Nederland deze speltechnieken toepast en daar jaren ervaring mee heeft, zei gisteren dat het met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid waar is wat het meisje zegt. Zij is ongetwijfeld verkracht, het medische rapport bevestigt dat, en mevrouw Lamers twijfelt er ook nauwelijks aan dat de oom de dader is.

Enkele bedenkingen tegen

haar onderzoek uitte de getuigde deskundige prof. F.C. Verhulst, jeugdpsychiater uit Rotterdam. Zijns inziens was het onderzoek wetenschappelijk wel deugdelijk maar ontbrak er toch nog veel informatie over de context en weegt dat heel zwaar. Zo had Verhulst willen weten waarom de ouders de meisjes naar Alkmaar hebben laten gaan hoewel de oom zich al eerder schuldig gemaakt zou hebben aan een vorm van seksueel misbruik.

Ook ontbreken gegevens over de intelligentie en de psychopa-

thologie van het meisje, aldus prof. Verhulst, en over hoe het meisje met haar vader omging. "Dat alles verzonnen zou zijn, is een mogelijkheid die altijd open blijft. Er zijn gevallen bekend van kinderen die niet de waarheid hebben gesproken." Anderzijds was hij wel onder de indruk van de kleurrijke details die het meisje had verteld en haar oprechte angst toen ze later voor onderzoek terug moest naar Alkmaar.

Waanzin

Ook getuigde deskundige drs R. Pluut, klinisch psycholoog, vond dat er te veel gegevens ontbraken en dat mevrouw Lamers te veel van de hypothese is uitgegaan dat de verdachte de dader is. Mevrouw Lamers zelf bevestigde dat het 'waanzin' zou zijn alleen van het poppenspel uit te gaan. Daar horen ook de getoonde emoties bij, de nuances in de stem van het kind, en de relaties met anderen, zei ze. Maar de poppen kunnen wel de doorslag geven. Mevrouw Lamers verwierp de recente theorie van enkele Amerikaanse onderzoekers die zeggen dat de poppen per definitie agressieve, seksuele reacties uitlokken.

In de Nederlandse strafrechtpraak zijn in minstens drie gevallen de spelinterviews als bewijsmiddel toegelaten en de verdachten veroordeeld. In alle drie de gevallen is hoger beroep aangekend. Het Court of Appeal in Californië heeft recentelijk drie vonnissen vernietigd waarbij verdachten waren veroordeeld op grond van het poppenspel. Het Court of Appeal vindt dat dit in wetenschappelijke kring nog niet voldoende is aanvaard.

Volgens prof. H. Baartman, hoogleraar pedagogiek aan de Vrije Universiteit in Amsterdam, is het gebruik van poppen slechts een middel dat aanvullende bewijskracht kan hebben en geen lakmoesproef. Officier van justitie, mr G.J.A.M. Botman, zei gisteren dat dit precies de rol van de poppen is in deze strafzaak. De getuigenissen van Saria en haar zusje, alsmede de erkenning van de verdachten dat de kinderen bij hen hebben geloogd, vormen zijns inziens vol-

doende bewijs.

De gedachte dat het slachtoffer te geïnstrueerd was om te liegen, wees hij af omdat dit volgens mevrouw Lamers zeer onwaarschijnlijk is. Botman eiste 4 jaar tegen de oom, en 15 maanden tegen diens vrouw wegens de gruwelijke seksuele feiten waardoor het slachtoffer ernstig is getraumatiseerd.

Voodoo

De advocaten mr J.C. de Goeij en mr E.A.M. Hertoghs deden verzoeken om de rechtbank ertoe te bewegen op de zitting een twee en een half uur durende videofilm te bekijken. Deze is de weergave van een gesprek tussen drs Pluut en het verdachte echtpaar met hun drie zoons. Daaruit zou blijken dat de uit Suriname afkomstige familie van Saria heel nare spelletjes speelde waarbij ook voodoo, een soort zwarte magie, een rol speelt. Hoewel drs Pluut zei dat hij na dit gesprek steeds meer was gaan geloven dat de verkeerde dader was aangewezen, weigerde de rechtbank de film te bekijken. Daar had de verdediging dan maar eerder mee moeten komen, vonden de rechters.

Volgens de advocaten is er veel aan te merken op het onderzoek van mevrouw Lamers en kloppen veel van de details die Saria heeft verteld niet met de werkelijkheid. Zij geloven dat de echte dader nog vrij rond loopt en een gevaar vormt voor Saria en haar zusje.

Uitspraak over twee weken.

Rechtbank geeft geen oordeel over poppenmethode bij bewijsvoering

Door onze correspondent

ALKMAAR, 16 nov. — De rechtbank in Alkmaar heeft gisteren een 39-jarige inwoner uit die stad veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf omdat hij een tienjarige nichtje tijdens een logeerpartij meerdere keren heeft verkracht.

De rechtbank achtte ook bewezen dat de vrouw van de verdachte bij de verkrachting behulpzaam is geweest en veroordeelde haar tot een gevangenisstraf van zes maanden. De officier van justitie had tegen de man 4 jaar en tegen de vrouw 1,5 jaar geëist.

Het openbaar ministerie baseerde zich bij de strafvolgving op verklaringen van het meisje. Deze verklaringen werden op waarheid getoetst via de zogenaamde poppenmethode, waarbij poppen worden gebruikt die een natuurgetrouwe afbeelding van het menselijk lichaam vormen. De rechtbank vond de beschuldiging afdoende bewezen, maar ging bij het uitspreken van het vonnis niet in op de twijfels die over de betrouwbaarheid van de poppenmethode zijn ontstaan.

Uitgangspunt voor het gebruik van deze methode, ook wel diagnostische spelinterview-techniek genoemd, is dat seksueel misbruikte kinderen op een andere manier met de poppen spelen dan niet misbruikte kinderen.

Onderzoek van Amerikaanse psychologen toont echter aan dat het verschil in gedrag met de poppen niet het gevolg is van seksueel misbruik, maar wordt opgeroepen door de manier van vragen stellen tijdens het spel van de kinderen met de poppen. In California mag het poppenspel na een uitspraak van het Hof van Beroep niet meer als bewijs door rechtbanken worden geaccepteerd.

In Nederland wordt de poppenmethode sinds eind vorig jaar door het openbaar ministerie bij de bewijsvoering in strafzaken wegens seksueel misbruik van kinderen gebruikt. Er zijn tot nu toe vijf mensen op grond van de resu-

Eis vier jaar wegens verkrachting, dader met poppenspel aangewezen

Door onze correspondent
MARIEN ABRAHAMSE

ALKMAAR, 2 nov. — Voor de rechtbank in Alkmaar is gisteren vier jaar gevangenisstraf geëist tegen een 39-jarige man die er van wordt verdacht onder bedreiging van geweld zijn tienjarige nichtje vier keer te hebben verkracht. Dat zou zijn gebeurd tijdens een driedaags logeerpartijtje bij de verdachte thuis. Tegen de 44-jarige vrouw van de verdachte, die geholpen zou hebben het meisje tijdens de verkrachting vast te binden, werd 15 maanden gevangenisstraf geëist. Uit medisch onderzoek naar verwondingen bij het meisje, drie weken na de logeerpartij, is vastgesteld dat ze seksueel is misbruikt. Voor het aanwijzen van de dader gebruikte het openbaar ministerie de zogenaamde poppenmethode om aan te tonen dat het slachtoffer, die haar oom als dader heeft aangewezen, de waarheid heeft gesproken. De beide verdachten blijven hardnekkig ontkennen.

Uitgangspunt voor het gebruik van de poppen met duidelijke geslachtskenmerken is, dat seksueel misbruikte kinderen op een andere manier met dergelijke poppen spelen dan kinderen die niet seksueel misbruikt zijn. Over de bruikbaarheid van de uit Amerika overgewaarde poppenmethode bestaan twijfels. Volgens drie Amerikaanse psychologen is de methode volstrekt onbetrouwbaar. Zij baseren zich op een onderzoek waaruit bleek dat bij niet seksueel misbruikte kinderen via het spel met de poppen eenvoudig agressief of seksueel bizar gedrag kan worden uitgelokt.

Volgens de officier van justitie, mr. G. Botman, is de methode wel bruikbaar: „Het gaat hier om een breed opgezette diagnostische spelinterview-techniek, waarbij de poppen slechts een onderdeel vormen.“

Geen vergissingen

De orthopedagoge drs. F. Lamers-Winkelman heeft het slachtoffer en haar jongere zusje, dat ook bij de verdachten logeerde, maar niet werd misbruikt, met behulp van de poppenmethode ondervraagd. Uit het twee uur durende onderzoek zou met een zekerheid grenzende waarschijnlijkheid blijken dat de kinderen niet liegen of hun verklaringen hebben verzonnen: „Ze vergissen zich geen enkele keer in hun beschrijvingen van wat er is gebeurd. Ze geven heel veel details en vergissen zich ook daarbij niet. Het slachtoffer kan beschrijven hoe een ejaculaat (bij een zaadlozing vrijkomend sperma, red.) er uitziet en hoe dat voelt. De omschrijving van de pijn die ze tijdens de verkrachting en daarna voelde komt overeen met wat volwassen vrouwen die verkracht zijn daarover vertellen. Een kind kan zo'n beschrijving alleen geven als het die pijn zelf heeft gevoeld.“

Kinderpsychiater prof. dr. F.C. Verhulst heeft op verzoek van de rechter-commissaris de werkwijze van mevrouw Lamers-Winkelman beoordeeld. Hij meent dat ze weliswaar zorgvuldig te werk is gegaan, maar dat de brede context waarin zo'n onderzoek behoort te worden gedaan heeft ontbroken. Hij vindt verschillende gesprek-

ken met de kinderen noodzakelijk, terwijl eigenlijk ook met de ouders van het slachtoffer te spreken had moet worden: „Bij de diagnostische spelinterviewtechniek is het noodzakelijk goed geïnformeerd te zijn over de gezinssituatie. Dat geeft de bredere context die nodig is om de uitspraken van kinderen goed te kunnen interpreteren. Want het blijft heel moeilijk om het waarheidsgehalte van wat de kinderen zeggen te bepalen.“

Ondanks zijn kritische kanttekeningen trok Verhulst de conclusies zoals die uit het poppenspel waren gekomen niet in twijfel.

Volgens de door de verdediging ingeschakelde gezinspsycholoog drs. R.A. Pluut is het slachtoffer te wel verkracht, maar niet door de verdachte. Pluut kwam op grond van de familierelaties tot de conclusie dat het kind waarschijnlijk in haar woonplaats Nijmegen was misbruikt: „Ik vermoed dat er bij het kind thuis al jarenlang vervelende praktijken en spelletjes aan de gang zijn. Daarbij sluit ik incest niet uit, gelet op incest-ervaring van andere leden van het gezin. Er is een andere dader dan de verdachte.“

Volgens Pluut zou met een interview op video, dat hij met de verdachten had gehad, duidelijk kunnen worden gemaakt dat zij het niet gedaan konden hebben. De verdediging kreeg geen toestemming om die video-band te laten zien. De president van de rechtbank, mr. F. Tham, meende dat daardoor in feite het vooronderzoek weer heropend worden en vond dat niet nodig.

De rechtbank doet 15 november uitspraak.

Uitgangspunt voor het gebruik van deze methode, ook wel diagnostische spelinterview-techniek genoemd, is dat seksueel misbruikte kinderen op een andere manier met de poppen spelen dan niet misbruikte kinderen.

'Dat komt bij onze kinderen niet voor', hebben veel leerkrachten jarenlang in alle gemoedsrust gedacht. Maar kindermishandeling en incest komen statistisch gezien bij kinderen op iedere school voor.

Wat moet de onderwijzer daarmee? *NRC 15*

Michaja Langelaan

Gert Jan Niessink staat veertien jaar voor de klas op een Haarlemse basisschool. Een keer in zijn loopbaan heeft hij het sterke vermoeden gehad dat er 'iets' met een kind uit zijn klas aan de hand was. Hoewel hij zichtbaar geschokt is door de recente cijfers over seksueel misbruik van kinderen zegt hij: 'Ik denk, of liever ik hoop dat het bij ons op school geen rol speelt'. Zijn zorg voor de kinderen is groot en beperkt zich niet alleen tot goede onderwijsresultaten. Ook hun emotionele ontwikkeling vereist de nodige aandacht, zo meent Niessink.

Maar op het punt van kindermishandeling en seksueel misbruik voelt hij zich onzeker. 'Hoe kom je er achter', zo vraagt hij zich af, 'en hoe stel je je op ten opzichte van de ouders? Want die hebben uiteindelijk toch de macht?'

Hij concludeert dat je als leerkracht alleen mag ingrijpen wanneer je heel zeker bent van je zaak. 'Dat is precies ons probleem. Als je ouders beschuldigt en je zit fout dan zijn ze kwaad, maar heb je gelijk dan nemen ze hun kind van school en dan houdt het voor ons op.'

De Vereniging tegen Kindermishandeling (VKM) publiceerde onlangs een onderzoeksrapport over de problemen die leerkrachten van vijftien Rotterdamse basisscholen ondervinden als zij een geval van mishandeling vermoeden. Deze scholen vormden een representatieve steekproef uit de 80 Rotterdamse basisscholen die in een eerder stadium door de VKM werden voorgelicht over kindermishandeling in de brede zin des woords.

Als belangrijkste reden om niet tot actie over te gaan bij een vermoeden van kindermishandeling wordt in het rapport genoemd: 'Ik durfde het niet, want ik was bang het nog erger te maken.' Minder vaak genoemde overwegingen waren: 'Het kind was al van school gehaald', 'Het gezin was verhuisd' en 'Er was al hulpverlening aanwezig.' De uitspraak: 'Het is geen taak van de leerkracht' werd geen enkele maal onderschreven.

Geen therapeuten

Bij het merendeel van de scholen blijkt het thema kindermishandeling zelden of nooit in de teamvergadering aan de orde te komen en een meerderheid van de leerkrachten meent de vaardigheden te missen om dit onderwerp goed met de ouders en het kind te bespreken. Voorzichtigheid en behoedzaamheid staan hoog genoteerd, want men ervaart dergelijke gesprekken als 'inbreken in gezinssituatie'.

Ben Rensen, schoolarts te Utrecht, kent alle weerstanden uit de onderwijswereld inmiddels op zijn duimpje. 'De drempels zijn huizenhoog, maar er is geen sprake van onwil. Ze durven het niet alleen aan en hebben steun nodig. Onderwijzers zijn tenslotte geen therapeuten.'

Rensen meent dat er voor de 600 jeugdartsen die ons land rijk is een belangrijke taak is weggelegd: 'Door samen te werken met de huisarts als gezinsarts en met de leerkracht als beroepsopvoeder kan de jeugdarts hierbij als advocaat van het kind optreden.'

Martha Spoor en Ans Schoonderwoert geven beiden les op een Utrechtse basisschool die onder het werkgebied van Rensen valt. Ze vinden kindermishandeling geen makkelijk onderwerp. 'Over blauw geslagen ogen kan ik nooit rustig praten',

zegt Ans Schoonderwoert, maar ze weten wel wat hun te doen staat wanneer ze het gevoel hebben dat er bij een kind 'iets niet klopt'. Schoolarts Rensen wordt zonder aarzelen ingeschakeld en hij roept het kind nog eens extra op. Komen de ouders en het kind niet opdagen dan is dat opnieuw een signaal dat er iets mis is.

Voordeel van deze werkwijze is dat de leerkrachten niet zelf hoeven uit te vissen wat er precies aan de hand is en geen directe confrontatie met de ouders hoeven aan te gaan. 'Ik vind de school de getuigende plaats om kindermishandeling en incest te signaleren', zegt Martha Spoor, 'ik zie de kinderen vijf dagen in de week zes uur per dag en je bent als leerkracht soms nog de enige die een gezin binnenkomt.'

Studiebijeenkomsten

Ook al zijn de drempels hoog om in concrete gevallen handelend op te treden, de vraag naar literatuur, voorlichtingsmateriaal en studiebijeenkomsten is nog nooit zo groot geweest en het aanbod is navenant. Het begrip 'signaleren' dreigt een welhaast magische klank te krijgen en van onwil lijkt dan ook inderdaad geen sprake te zijn in de onderwijswereld. Stichting Bijscholing Akademie Leffelaar te Amsterdam organiseerde het afgelopen jaar speciaal voor onderwijsgeevenden een aantal symposia onder de titel: 'Signalen van incest'.

Zeer succesvolle dagen, aldus Atti Noordhof die als organisator van dit soort bijeenkomsten verbonden is aan de Leffelaar. Het RAI-congrescentrum liep moeiteloos vol na een aantal kleine advertenties in vak- en dagbladen; alleen al uit het basisonderwijs waren ruim 1200 leerkrachten aanwezig. Een bundel met de lezingen die tijdens deze studiedagen door deskundigen werden uitgesproken — aangevuld met een aantal interviews — ligt een dezer dagen onder de titel 'Signalen van incest' in de winkel.'

Bij al deze activiteit op het terrein van signalering zou haast vergeten worden dat het om een beperkte vorm van hulp gaat: je zorgt ervoor dat een ongewenste situatie wordt onderkend. Het kwaad zelf is al geschied.

Say no, yell for help

Onder het motto 'An ounce of prevention is worth a pound of cure' heeft men in de Verenigde Staten en Canada de laatste jaren intensief gezocht naar een vorm van preventie die niet alleen kindermishandeling en seksueel misbruik helpt te voorkomen, maar tevens aan kinderen die reeds het slachtoffer zijn de mogelijkheid biedt om er mee naar buiten te treden.

De uitkomst is even simpel als nieuw: richt je rechtstreeks tot kinderen en geef hen de instrumenten in handen waarmee ze zelf kunnen voorkomen dat ze slachtoffer worden van kindermishandeling. Er volgde in de VS een grote publiciteitscampagne waarin kinderen tot in den treure met vier slogans om de oren werden geslagen. Kort en bondig, zoals alleen Amerikanen dat kunnen: *Say no, yell for help, get away, tell someone.* Deze slogans vormen meteen ook de basis van een aantal preventieprogramma's voor het onderwijs. Immers, alle kinderen moeten worden bereikt — zowel jongens als meisjes, zowel slachtoffers als potentiële slachtoffers — dus is de school de meest aangewezen plek.

Langzamerhand begint ook ons land in de ban te geraken van deze preventieopvattingen. Afgelopen maand bracht Cinemien onder de titel 'Mijn lijf is van mij' een Nederlandstalige versie op de markt van het veelgeprezen Canadese project 'Feeling yes, feeling no'. Dit preventie-

WAT KAN DE MEESTER DOEN

programma, dat zich vooral op seksueel misbruik richt, bestaat uit een nagesynchroniseerde videofilm voor kinderen van 6 tot 12 jaar, een ondertitelde voorlichtingsfilm voor leerkrachten en ouders alsmede een voor het Nederlandse onderwijs bewerkte uitgave van het complete lesprogramma.²

De kinderen leren stap-voor-stap dat ze een onderscheid kunnen maken tussen prettige en nare ervaringen en dat ook aanrakingen je een plezierig of een vervelend gevoel kunnen geven. Met behulp van alledaagse voorbeelden leren ze te vertrouwen op hun 'ja-gevoel' en hun 'nee-gevoel'. In een videofilm worden sketches gespeeld die eenvoudig beginnen (hardhandig harenkammen, auw!, nee!) maar gaandeweg gecompliceerder worden (de buurman pakt je bij je billen) en tenslotte eindigen bij een situatie waarin een kind thuis onaangename dingen meemaakt (de stiefvader kan zijn handen niet thuis houden).

Iedere keer wordt voorgespeeld hoe je in zowel eenvoudige als moeilijke of zelfs extra moeilijke omstandigheden 'nee' kunt zeggen en hulp kunt inroepen. De kinderen worden vertrouwd gemaakt met het idee dat je geen dingen hoeft te doen die je pertinent tegen de borst stuiten. Vaststaande regels moeten daarbij de nodige houvast bieden.

Drie vragen

Zo zijn er drie vragen die ze zichzelf altijd moeten stellen alvorens ze zich met een vreemde inlaten:

1. heb ik een 'ja-gevoel' of een 'nee-gevoel'?
  2. als ik doe wat de vreemde mij vraagt, is er dan een vertrouwd persoon die weet waar ik ben?
  3. als ik doe wat de vreemde mij vraagt, is er dan iemand die me helpt als ik in de problemen kom?
- Het zou een handzaam lijstje geweest zijn voor de kinderen in Oude Pekela, maar de realiteit is dat verreweg de meeste kinderen worden mishandeld en misbruikt door vertrouwde personen in hun eigen omgeving. Daarom is een belangrijk deel van het programma gewijd aan de vraag hoe je als kind hulp kunt zoeken en wat je moet doen als de persoon wie je om hulp vraagt, je niet kan of wil helpen.

Kortom: het programma beoogt op een zeer gestructureerde wijze de weerbaarheid van kinderen te vergroten, zonder dat ze angstig worden gemaakt of wantrouwen ontwikkelen ten opzichte van volwassenen. Het programma stoelt overigens op de gedachte dat de ouders van te vo-

ren worden voorgelicht over de inhoud van de lessen. Er is een aparte film voor volwassenen en de handleiding biedt behalve een 'zes-stappenplan' voor een ouderavond ook een lijst met nuttige wenken voor de begeleiding van mishandelde kinderen.

Terughoudend

'Kan ook in ons land heil worden verwacht van methoden om kinderen zelf 'weerbaarder' te maken, zoals dat in de Verenigde Staten op scholen gebeurt?', vraagt minister Brinkman van wvc in maart '88 aan de Raad voor het Jeugdbeleid en de Nederlandse Gezinsraad. De reactie van beide raden op deze vraag is respectievelijk terughoudend en afwijzend.

De Raad voor het Jeugdbeleid onderkent weliswaar de groeiende behoefte aan preventieprogramma's gericht op kinderen, maar acht 'enige bezinning' noodzakelijk: 'Pas als wetenschappelijk onderzoek is wat maakt dat kinderen zich te weer kunnen stellen tegen voor hen bedreigend gedrag, kan aan preventieprogramma's een adequate inhoud worden gegeven'.

De Nederlandse Gezinsraad wijst de weerbaarheidsprogramma's als 'vrij-

zinloos' van de hand, met als belangrijkste argument dat het 'nogal moeilijk (is) om kinderen door derden te trainen in voorzichtigheid tegen hun ouders'.

Van een heel ander kaliber zijn de twijfels die Marga Reniers naar voren brengt. Zij is als preventiewerker verbonden aan de Utrechtse Rutgersstichting en heeft in die functie een studiereis naar de Verenigde Staten gemaakt om verschillende preventiemethodes van dichtbij te bezichtigen.

'Nee zeggen is een belangrijk middel voor een kind om vervelende situaties te voorkomen of te stoppen', zo schrijft zij in haar studieverlag. 'Maar het is een van de mogelijkheden. Het is in lang niet alle situaties haalbaar. In sommige situaties zelfs gevaarlijk of levensbedreigend. (...) Daarnaast legt het een te grote verantwoordelijkheid op de schouders van kinderen.' Ter illustratie haalt ze de woorden van een (Amerikaanse) incestpleger aan die in een confrontatiegesprek tegen het kind zei: 'Als je 'nee' had gezegd, dan had ik het niet gedaan.'

Reniers pleit voor programma's met een brede aanpak en waarschuwt er voor de preventie niet tot seksueel misbruik te beperken: '...verwaarlozing en mishandeling zijn ook belangrijke onderwerpen om te bespreken, omdat de gevolgen voor kinderen minstens zo groot zijn.'

De boer op

In het Amerikaanse tijdschrift 'Journal of Family Violence' (1987, no.1) wordt een onderzoek naar de effecten van dit soort preventiemethoden beschreven en de resultaten zijn vooralsnog bemoedigend. De kinderen die het programma hebben gevolgd weten meer over prettige en vervelende aanrakingen dan hun leeftijdgenootjes in de controlegroep, hun conceptie van potentieel gevaarlijke situaties is vergroot en ze gebruiken de vaste regels.

Daarnaast blijken deze kinderen makkelijker met een volwassene te praten wanneer hun iets vervelends is overkomen. Uit de groep die meedeed aan het experiment kwamen meer meldingen binnen dan uit de controlegroep. Belangrijkste conclusie van het onderzoek is dat het onmiddellijke effect van het preventieprogramma wordt vergroot wanneer de ouders van te voren zijn voorgelicht en geïnstrueerd.

Ook ander onderzoek, gepubliceerd in het tijdschrift 'Child Abuse & neglect' (1987, no.11) toont hoopgevendende resultaten.

Op ministerieel en adviesradenniveau mag dan nog volop getwijfeld worden over de wenselijkheid van deze 'weerbaarheidstrainingen', in den lande gaan de ontwikkelingen in hoog tempo voort. De alert opererende Stichting Bijscholing Akademie Leffelaar zit niet stil en zal van-

af september '89 het land intrekken met op Amerikaanse leest geschoeide weerbaarheidsprogramma's.

Atti Noordhof: 'Het idee dat je kinderen moet waarschuwen tegen hun eigen ouders wordt natuurlijk niet door iedereen omhelsd, maar de werkelijkheid is hard.' De Vereniging tegen Kindermishandeling denkt de komende tijd regelmatig met het door Cinemien uitgebrachte programma 'Mijn lijf is van mij' de boer op te gaan en ook menige R1-AGG-preventiemedewerker is bovengematig geïnteresseerd in deze nieuwe aanpak.

Tamelijk uniek is bovendien dat alle landelijke instellingen op het terrein van kindermishandeling en seksueel misbruik de koppen bij elkaar hebben gestoken en voorbereidingen treffen voor een grote landelijke campagne tegen lichamelijke, geestelijke en seksuele kindermishandeling. Deze campagne, die zich zal bedienen van de slagzin 'Over sommige geheimen moet je praten', richt zich exclusief op kinderen en

zie vervolgt

(vervolg)

de basisschool zal daarbij een niet onbelangrijke rol krijgen toebedeeld.

Wat wel kan en niet mag

Blijft de vraag of het basisonderwijs met deze taak kan worden opgezaaid en of van leerkrachten kan worden verwacht dat zij hun steentje bijdragen aan de weerbaarheid van kinderen.

Olga Diepgrond heeft zitting in de oudercommissie van een Amsterdamse Montessorischool en is absoluut geen voorstander van dit soort programma's op school. 'Je moet de zaken niet gaan verwarren', zegt ze. 'De school is er in eerste instantie voor het onderwijs.'

De enige hoogleraar in de preventie en hulpverlening inzake kindermishandeling die ons land rijk is, dr. H.E.M. Baartman, zetelt sinds afgelopen zomer aan de VU te Amsterdam. Professor Baartman ziet wel een taak weggelegd voor het onderwijs. Hij vindt het belangrijk dat kinderen zich leren 'schrapp zetten', maar hij zou het een slechte zaak vinden als door een eenzijdige benadering elke lichamelijke toenadering in de verdachte hoek terecht zou komen. 'Dit soort programma's moet in een breed kader geplaatst worden', zo meent hij, 'en onderdeel uitmaken van een meer vrije en open manier van spreken over lichamelijke, seksualiteit, rolpatronen en erotiek.'

Dat lang niet alle leerkrachten in staat zijn om dat op een plezierige manier te doen, realiseert hij zich terdege: 'Als ze denken "we draaien even die film, dan hebben we dat ook weer gehad", dan moeten ze er maar liever niet aan beginnen.'

Overigens is Baartman er geen voorstander van het hele preventiegeschut alleen op kinderen te richten: 'Je krijgt dan de situatie dat je kinderen uitrust met bokshandschoenen, terwijl degenen die ataqueren buiten schot blijven. De scholen hebben een belangrijke rol in de vorming van kinderen, zeker ook waar het om de volwassenen van morgen gaat, maar eerlijk gezegd maak ik me niet zoveel illusies over het weerbaarheidsvermogen van kinderen in situaties waarin ze mishandeld worden.'

1. Signalen van incest. Atti Noordhof (redactie). Swets & Zeitlinger, Amsterdam/Lisse, 1988
2. Mijn lijf is van mij. Stichting Cinemien, Amsterdam, 1017 AL Amsterdam, 020 - 279501 / 238152

GINJAAR-MAAS ONTVANGT BUNDEL**SIGNALLEN VAN INCEST**

6 De Stichting Bijscholing Akademie Leffelaar heeft onlangs de bundel 'Signalen van incest' aangeboden aan staatssecretaris Ginjaar-Maas.

De titel van het boek 'Signalen van incest' geeft de fase aan waarin de maatschappij - en dus ook de politiek - ten opzichte van het probleem incest verkeert. Incest als probleem is inmiddels erkend.

UITLEG NR. 27 16 NOVEMBER 1988

iet voor niets', sprak mevrouw Atti Noordhof in haar aanbiedingswoord, 'heeft Nel Draijer onderzoek gedaan in opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en werd dit onderzoek mede gefinancierd door de Ministeries van Justitie en Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur. Het werd ook opgenomen in het Koninklijk Julianafonds.' Omdat het probleem erkend wordt, staat men ook open voor de signalen. Men wil niet alleen erkenning van het probleem, men wil het vervolgens ook kunnen herkennen. Heel duidelijk kwam dit naar voren tijdens de symposia 'Signalen van incest', waaraan 3000 mensen deelnamen. Mensen uit het basisonderwijs en uit het voortgezet onderwijs kwamen om de signalen te leren herkennen. De maatschappij is dus in de fase van erkenning en van herkenning.

Herkenning alleen niet voldoende
'Op zich een mooi resultaat', vervolgde mw. Noordhof haar betoog, 'als je het ziet tegen het licht van een eeuwenlange ontkenning, negering en onderschatting. Maar daar mag het niet bij blijven. Want wat baat het een kind dat zijn probleem erkend en herkend wordt als het misbruik gewoon doorgaat. En dat is toch in veel gevallen de situatie op dit moment. In mijn directe omgeving is een gezin waarvan beide ouders hun kinderen zwaar mishandelen. Het vermoeden bestaat dat er ook sprake is van incest. Ik heb de schoolarts gebeld; uiteraard na lange - in de tijd gezien te lange - aarzelingen. De schoolarts wist ervan, zo ook het totale team van de school. Ze hadden alles geprobeerd, maar het had niet uitgehaald. Het was een gesloten gezin. Mijn telefoontje haalde niets uit en de mishandelingen gingen door. De ene keer was het kind van de trap gevallen, de andere keer was het kind op onverklaarbare manier tegen de deur gelopen. Blauwe plekken en hechtingen hadden de kinderen doorlopend. Toen na veel aarzelingen heb ik het Bureau Vertrouwensartsen gebeld. Hetzelfde verhaal: zo'n gesloten gezin. Er was niets aan te doen. De kinderen zijn nog steeds thuis en de mishandelingen gaan gewoon door. Zichtbaar voor de

omgeving, zichtbaar door signalen voor wie ze kan herkennen. Mijn ervaring staat niet op zichzelf. Ik hoef alleen maar op recente artikelen uit kranten te wijzen: alom is bekend dat het moeilijk is mishandeling van kinderen te stoppen - of het nu om lichamelijke, seksuele of psychische mishandeling gaat. De maatschappij is nog niet zover dat zij middelen heeft om het te stoppen. We zijn nog steeds in de fase van erkenning en herkenning.

Bevrijding noodzakelijk

'Maar daarbij mag het niet blijven. Incest moet gestopt worden. Een kind moet bevrijd kunnen worden van elke vorm van mishandeling. Het moet bevrijd kunnen worden in een maatschappij die ervoor gekozen heeft - en het is een keuze - het verschijnsel incest niet langer te ontkennen, maar te erkennen. Het moet zeker bevrijd kunnen worden in een maatschappij die geleerd heeft signalen te herkennen. Ons pleidooi is dan ook dat de maatschappij, dat de politiek er haast achter zet om de fase van louter erkenning en herkenning achter zich te laten en de fase van indicatiestelling en interventiemogelijkheden in te luiden.'

De Stichting heeft een duidelijk beeld hoe dat zou moeten gebeuren: In de eerste plaats zou het ministerie de scholen via de inspectie bij herhaling erop moeten wijzen dat zij bij zekerheid van incest daarvan melding moeten maken. In de tweede plaats moet er een meldingsplicht komen. Wettelijk zou moeten worden vastgelegd dat hulpverleners, politie en mogelijk ook leraren verplicht zijn bij zekerheid van incest dit te melden. En in de derde plaats zou er een laagdrempelig centrum moeten komen, een soort consultatiebureau met de volgende taken:

- het bureau zijn waar de verplichte meldingen binnenkomen;
- het bureau zijn waar deskundigheid aanwezig is. Waar men signalen van incest hard kan maken zodat geïnterveneerd kan worden;
- het bureau zijn waar deskundigheid aanwezig is om bij constatering van incest te kunnen interveniëren;
- het bureau zijn dat de mensen de weg

wijst naar instanties waar langdurig hulp geboden kan worden;

• tenslotte zou het een bureau kunnen zijn waar mensen instructie kunnen krijgen hoe te handelen bij vermoedens van incest, hoe het eerste gesprek te voeren en hoe de eerste opvang te verrichten.

'Kortom', aldus mevrouw Noordhof, 'het zou een bureau moeten zijn waar alle deskundigheid die nu versnipperd bestaat is samengebracht, zodat signalen van incest niet alleen maar herkend worden, opgevangen worden, maar ook direct een proces op gang brengt en mensen in beweging zet om incest te stoppen. Volgens mij kan dit alleen gerealiseerd worden in nauwe samenhang en samenwerking met de bestaande bureaus vertrouwensartsen. Wij hebben u een beeld geschetst en vragen uw medewerking dit beeld om te zetten in werkelijkheid.'

De bundel Signalen van incest telt 167 pagina's. Op een aangrijpende manier worden verhalen van slachtoffers van incest en incestdaders beschreven. Het boek is ingedeeld in drie delen: deel 1 De feiten en de betrokkenen, deel 2 De rol van de school, vertrouwensarts en politie en deel 3 Incest concreet.

De bundel is te bestellen bij Uitgeverij Swets & Zeitlinger, Heereweg 347b, Lisse, tel. 02521-1 91 13. De bundel kost f 21,50. (ISBN nr: 90 26209413 NUGI 721). ■

klachten het gaat werd niet bekend gemaakt, maar één op de zeven klachten die binnenkomen bij verschillende organisaties, is afkomstig uit het onderwijs.

De stichting 'Handen thuis' maakte gisteren bekend dat het zich voortaan niet meer bezighoudt met de preventie en begeleiding van ongewenste intimiteiten in het onderwijs. Een woordvoerder legde uit dat de stichting niet meer wil opdraaien voor de moeilijkheden die ontstaan door het ontbreken van geld en vooral medewerking van het ministerie. Vanaf vandaag gaan de medewerkers van 'Handen thuis' zich weer bezighouden met hun eigenlijke taak bij overheid en bedrijfsleven. Leerlingen die gevallen willen melden zullen worden doorverwezen naar één van de vier vertrouwensinspecteurs.

Steunpunt

Een initiatiefgroep die gisteren werd opgericht moet er voor zorgen dat er tijdelijk een landelijk steunpunt komt. Een soort 'Handen thuis' voor het onderwijs, waar leerlingen binnenkort terecht kunnen met hun klachten. Het geld hiervoor moet volgens de initiatiefnemers van minister Deetman komen, zoals dat ook gebeurt bij het ministerie van sociale zaken dat geld geeft aan de al bestaande stichting. Zodra het doel van het initiatief is bereikt, dat de overheid samen met de scholen het probleem erkent en zelf actie onderneemt, wordt het steunpunt weer opgeheven.

Voor de oprichting van de stichting 'Handen thuis' drie jaar geleden en de instelling van de inspecteurs konden leerlingen nergens terecht. Daarom kwamen zij vaak via de onderwijsinspectie of de ouders terecht bij de stichting, die op dat gebied niet over deskundigheid beschikt.

Basisschool lijkt poel van verderf

07 11 pdr

Stroom klachten over intimiteiten

(Van een onzer verslaggevers)

AMSTERDAM - Binnen het onderwijs komen de meeste klachten over ongewenste intimiteiten uit de basisscholen. Niet alleen leraren, maar ook conciërges, schoolbestuurders en ander niet-onderwijzend personeel blijken vaak kinderen lastig te vallen.

De ongewenste intimiteiten variëren van hinderlijk achterlopen en aanraken, tot seksuele handelingen.

Dit staat in een rapport dat vier vertrouwensinspecteurs van het ministerie van onderwijs volgende maand aan minister Deetman zullen overhandigen. Deze onderwijsinspecteurs doen sinds maart in opdracht van de minister een onderzoek naar de omvang van ongewenste intimiteiten in het onderwijs. Om hoeveel

met het verzoek om de affiches landelijk te verspreiden.

De afficheteksten werden geschreven door RIAGG-medewerkers, de grafische vormgeving werd verzorgd door zeven studenten uit Derde-Wereldlanden die bij Graphic Media Development Centre in Den Haag een opleiding volgden.

Het startschot voor de afficheverspreiding viel samen met de ingebruikneming in Haarlem van een telefonisch meldpunt voor gevallen van seksueel geweld. Donderdag werd in het Haarlemse Concertgebouw tevens een studiedag gehouden over seksueel geweld, waaraan 160 hulpverleners uit de regio deelnamen.

Van onze correspondent
HAARLEM - Het ministerie van WVC is donderdag begonnen met de landelijke verspreiding van een serie van vijf affiches, die verschillende vormen van seksueel geweld verbeelden. Het ministerie hoopt met deze vorm van voorlichting bij te dragen aan het voorkomen van seksuele delicten.

Op de posters worden bestaande opvattingen, mythes en opinies ter discussie gesteld. Door bijvoorbeeld teksten als: „Dat ze 's avonds op straat loopt wil niet zeggen dat ze aangerand wil worden”, en: „Mijn lijf is alleen van mij, ik maak zelf wel uit of er iemand aan komt.” Algemeen thema is „seksueel geweld - een grens overschreden”.

WVC gaat affiches verspreiden tegen seksueel geweld

VK 25

De affiches worden in een folder aangeboden aan huisartsen, politie, hulpverleningsinstellingen, maar ook aan bibliotheken en scholen. De posters zijn gemaakt in opdracht van het RIAGG Zuid-Kennemerland en waren in eerste instantie alleen bedoeld voor verspreiding in Haarlem en omstreken. Het resultaat verluste RIAGG-medewerkers zozeer dat bij het WVC werd aangeklopt

Riekje de Haan van de Stichting Handen Thuis: Zetplem Dagsblad 24-11-88

'Bij ontucht worden kinderen vaak niet serieus genomen'

(Door Marscha van Noesel)

ASSEN - De Stichting Handen Thuis in Utrecht krijgt steeds meer te maken met klachten van leerlingen die op scholen seksueel worden misbruikt. „Het meest schokkend vind ik dat onderwijzend personeel zich als één blok tegenover de beweringen van het kind opstelt. Het kind wordt niet serieus genomen.“

Dit zegt Riekje de Haan, voorlichtster van de Stichting die het werk voor leerlingen die seksueel misbruikt zijn heeft moeten stoppen. „Wij worden niet betaald om klachten uit het onderwijs op te vangen. Wij hebben onze handen vol aan onze eigenlijke taak: ongewenste intimiteiten op het werk.“

De Stichting vindt het 'onbegrijpelijk' dat er geen beleid is gericht op preventief werk. Al in 1986 is er een studiedag over 'ongewenste intimiteiten' op scholen gehouden. Toen was al bekend dat er meer klachten zijn dan werd vermoed. De inspectie van het onderwijs was toen ook aanwezig en wist geen antwoord te geven op de vraag wat er tegen wordt ondernomen. In april 1987 schonk KRO's actualiteitsrubriek Brandpunt (KRO) er nog eens aandacht aan. Cijfers zijn er nooit boven tafel gekomen, maar duidelijk werd wel dat de omvang niet onderschat moet worden. Daarop heeft het ministerie van onderwijs vier inspecteurs naast hun eigenlijke taak nog eens speciaal belast met de taak begeleiding en voorlichting te geven op scholen over 'seksueel misbruik'.

De afgelopen zomer stuurde het ministerie een circulaire aan de scholen met het verzoek een vertrouwenspersoon op school aan te wijzen. Die circulaire is echter niet bij iedereen bekend. De wethouder van onderwijs in Leek, J.J. de Jong wist er bijvoorbeeld niets van. Ook had de betrokken school in Leek niet speciaal een vertrouwenspersoon aangesteld. „De vertrouwensrelatie van de groepsleerkracht met de leerlingen moet voldoende.“ aldus de wethouder die zich wel voorstelt binnenkort een beleidsplan op te stellen om meer preventief te gaan werken. „Helemaal voorkomen kun je het toch niet. Je moet toch signalen krijgen van kinderen dat er iets mis is. Dat is het probleem, kinderen houden het heel lang geheim is ons gebleken.“

Signalen

Toch zijn er volgens de Stichting Handen Thuis voldoende signalen 'op te vangen als je er maar gevoelig voor bent.' Riekje de Haan: „Een kind verzuimt plotseling bij bepaalde lessen, blijft bij gymnastieklessen weg of wordt ineens in een bepaald vak heel slecht of heeft een gespannen gedrag. Dat zijn signalen waar het onderwijs op in moet spelen. Ze moeten eerst wel worden gezien. Daarom is er meer voorlichting nodig.“

De Stichting is blij dat er nu een groep mensen actief is om een Steunpunt voor de klachten over seksueel misbruik in het onderwijs op te richten. Daar zijn ook de Algemene Bond voor Onderwijzend Personeel (ABOP) en het landelijk actiecomité scholieren bij betrokken.

Een van de zeven klachten over ongewenste intimiteiten die de Stichting Handen Thuis krijgt, komt uit het onderwijs. Leerlingen die seksueel worden misbruikt door onderwijzend personeel houden dat lang geheim. Toidat een zaak toch door een toeval toch aan het rollen komt zoals recentelijk in de gemeente Leek. Daar is een onderwijzer met ziekteverlof gestuurd omdat hij minstens twintig jongetjes seksueel heeft misbruikt. Naar aanleiding van deze zaak een gesprek met Riekje de Haan, voorlichtster van de Stichting Handen Thuis te Utrecht en M. Eggermond, een van de vier inspecteurs met als speciale taak begeleiding en voorlichting te geven over 'ongewenste intimiteiten'.

kennis ontwikkelen. Leerkrachten die van zichzelf weten dat ze moeite hebben met de grenzen te bepalen, moeten dat met collega's kunnen bespreken. Die afspraken en dat overleg is er bijna nooit op scholen.“

De inspecteurs van het onderwijs met de speciale taak geven adviezen aan collega inspecteurs, zoals mevrouw Eggermont de scholen in de regio Leek dagelijks adviseert. Bij een klacht gaan ze ervan uit dat de school in de eerste plaats de problemen zelf weet op te lossen. Alleen in ernstige zaken komen inspectie en dan ook de justitie erbij. Daarnaast geven de inspecteurs voorlichting en adviseren de minister, schrijven rapporten over hun bevindingen. Er wordt onderzoek gedaan naar de omvang van seksueel misbruik in het onderwijs. „Scholen moeten een procedure hebben wat ze in geval van een klacht over seksueel misbruik moeten doen. Bovendien moet er een vertrouwenspersoon zijn, zodat kinderen weten waar ze heen kunnen.“ zegt mevrouw Eggermont.

Bij de Stichting Handen Thuis hebben ze ervaren dat kinderen hun eigen vertrouwenspersoon uitzoeken. Vaak is dat een lerares. Riekje de Haan: „Leraressen die in vertrouwen zijn genomen, komen met hun verhaal bij directies. Er wordt niet naar hun verhaal geluisterd. Wanneer ze het onderwerp meer dan eens aan de orde stelt, is ze een zeur. Met het kind gaat het ook zo. Zijn verhaal wordt al helemaal niet serieus genomen. De leerling in het voortgezet onderwijs die het misbruik aan de orde stelt denkt dat het normaal is dat hij niet wordt geloofd. Jongere kinderen weten deze zaken niet eens te benoemen. Ze zwijgen.“

Sinds februari dit jaar voeren vier inspecteurs voor het onderwijs naast hun gewone werk ook nog hun speciale taak uit. Mevrouw M. Eggermont uit IJzendoorn doet dat voor het basisonderwijs. Zij is als adviseuse betrokken bij de ontuchtzaak in Leek.

Vakbonden moeten de hoogste prioriteit geven aan het opstellen van een gedragscode voor onderwijzend personeel, vindt zij. „De lichamelijke en geestelijke integriteit van een kind mag nooit worden aangetast. Dat zouden de vakbonden in een gedragscode moeten vastleggen, zoals dat ook voor psychologen bestaat.“

Afspraken

„Leerkrachten moeten samen afspreken wat hun gedrag is in specifieke situaties. Ik maak niet uit wat goed en fout is. Als leerkrachten hebben afgesproken dat ze kinderen vanaf een bepaalde leeftijd niet meer helpen bij het aan- en uitkleeden voor gymnastieklessen, dan weet iedereen waaraan hij zich moet houden. Het is belangrijk vast te stellen hoe je met kinderen omgaat. De ene onderwijzer neemt een kind gemakkelijk op schoot, maar het is goed om te beseffen met welk kind je dat doet. Ze moeten daarover

Dit betoogde J. van Erp van de Stichting tegen Seksueel Geweld woensdag tijdens een studiedag over hulpverlening en incestslachtoffers in Driebergen. Van Erp pleitte voor een betere samenwerking, waarbij een slachtoffer niet van het kastje naar de muur wordt gestuurd. „Elke zichzelf respecterende instelling zou daaraan moeten meewerken“, aldus Van Erp.

De dag, georganiseerd door het studiecentrum van Hogeschool De Horst in Driebergen, werd door ruim 350 vertegenwoordigers van hulpverlening, maatschappelijk werk, onderwijs en politie bezocht. Centraal stond de vraag of slachtoffers van incest en seksueel geweld goed terecht kunnen bij de hulpverlening. Hoe reageren psychologen, maatschappelijk werk en vooral ook politie - waar een melding van incest vaak als eerste terecht komt - als er sprake is van incest?

Voorals drs. I. Jonker, historica en schrijfster van enkele boeken over seksueel misbruikte kinderen, ging met vele voorbeelden in op hoe het er tussen een hulpverlener en een misbruikt kind en haar ouders aan toe kan gaan. „Een oplossing die alles weer goedmaakt, is er niet, de spiegel is aan diggelen, het vertrouwen is stuk. Wat wij kunnen proberen is de betrokkenen sterk genoeg maken om de situatie thuis weer aan te kunnen. Maar in de hulpverlening ontbreekt nog wel eens het vermogen om een goede diagnose te stellen: hoeveel leed kan zo'n

misbruikt kind aan, hoe kunnen de ouders het best worden benaderd om incest in de toekomst te voorkomen, hoe kan het vertrouwen tussen kind en ouders worden gelijmd?“

Meer begrip

Jonker, bezig met een onderzoek naar moeders van seksueel misbruikte kinderen, pleitte voor meer begrip voor moeders, wier dochters slachtoffer van incest zijn geweest. „We moeten haar niet alles verwijten. Er zijn moeders die wel degelijk zagen dat er iets mis was, die jarenlang met hun kind langs artsen hebben gezeuld en niemand vermoedde dat de vage klachten wel eens met incest te maken konden hebben. De term incest bestond nog niet. We moeten ook niet vergeten dat een getrouwde vrouw tot 1956 voor de wet totaal handelingsonbekwaam was. Die slaafsheid gaat deel uitmaken van je levenspatroon en vanuit die gedachte hebben veel moeders van een oudere generatie dus niet kunnen oplossen wat al zo lang bestond: stiekeme seks van haar man met haar dochter.“

Ze wees de aanwezigen er op zich vooral goed bewust te zijn van de positie van het kind. „Het is slachtoffer. De politie hamert er soms op dat een kind haar vader aangeeft. Dat is verkeerd. Het zou betekenen dat het kind opeens verantwoordelijk wordt gemaakt voor wat er met het gezin gebeurt. Dat is een traumatische ervaring, die voorkomen moet worden.“

'Meer begrip voor moeders in gezin waar incest was'

(Van een onzer verslaggeefsters)

DRIEBERGEN — Samenwerking tussen politie en geestelijke of lichamelijke gezondheidszorg bij hulp na incest is niet goed mogelijk door financiële druk. In veel delen van het land rijden die drie organisaties elkaar in de wielen. Dat komt de cliënte die hulp vraagt na een incestervaring niet ten goede.

11/01 202

W E T E N S C H A P

DE DUBBELE MORAAAL

De slinterdunne scheidslijn tussen werkelijkheid en waan bij seksueel misbruik

Elsevier 5-11-88

Deschrik zit er goed in. Sinds het landelijke onderzoek van de psychologe Nel Draijer naar seksueel misbruik, kijken vrouwen en mannen elkaar onderzoekend aan en vragen zich af: Wie is een slachtoffer, wie een dader? Inmiddels draaien overal in Nederland cursussen die hulpverleners en leerkrachten in staat moeten stellen de signalen van seksueel misbruik bij meisjes te herkennen. Maar wat is werkelijkheid en wat waan? En waarom bleven jongens buiten beschouwing? Het wordt tijd voor kritische kanttekeningen bij het fenomeen seksueel misbruik, menen de psychoanalyticus J. Groen en de massapsycholoog M. Brouwer.

HELEEN CRUL

Niemand kan nu meer zijn ogen sluiten voor seksueel misbruik. Iedere onderwijzer (m/v) moet minimaal zo'n kind in zijn klas hebben. In de beste families komt het voor. De ouders zijn overal te vinden, benadrukt prof. J. Frencken, seksuoloog. Het onderzoek van Nel Draijer is vooral een aanslag op de onbegrijpendheid. Opens is de natuurlijke belangstelling die je als vader voor de welvinden van je half voltooide tiener kan hebben, smoezelig geworden. 'Ik kan me voorstellen dat een aantal vaders niet meer met hun dochterje onder de douche durft', zegt dr. J. Groen, 'terwijl we de afgelopen vijftien jaar almaar hebben getoepen. Laat vaders zich wat meer met hun kinderen bemoeien, niet zo afstandelijk zijn.' Vervolgens verzucht hij: 'Wat had je vroeger met je ouders? Er was heel weinig lichamelijke contact. Je zag ze nooit bloot.'

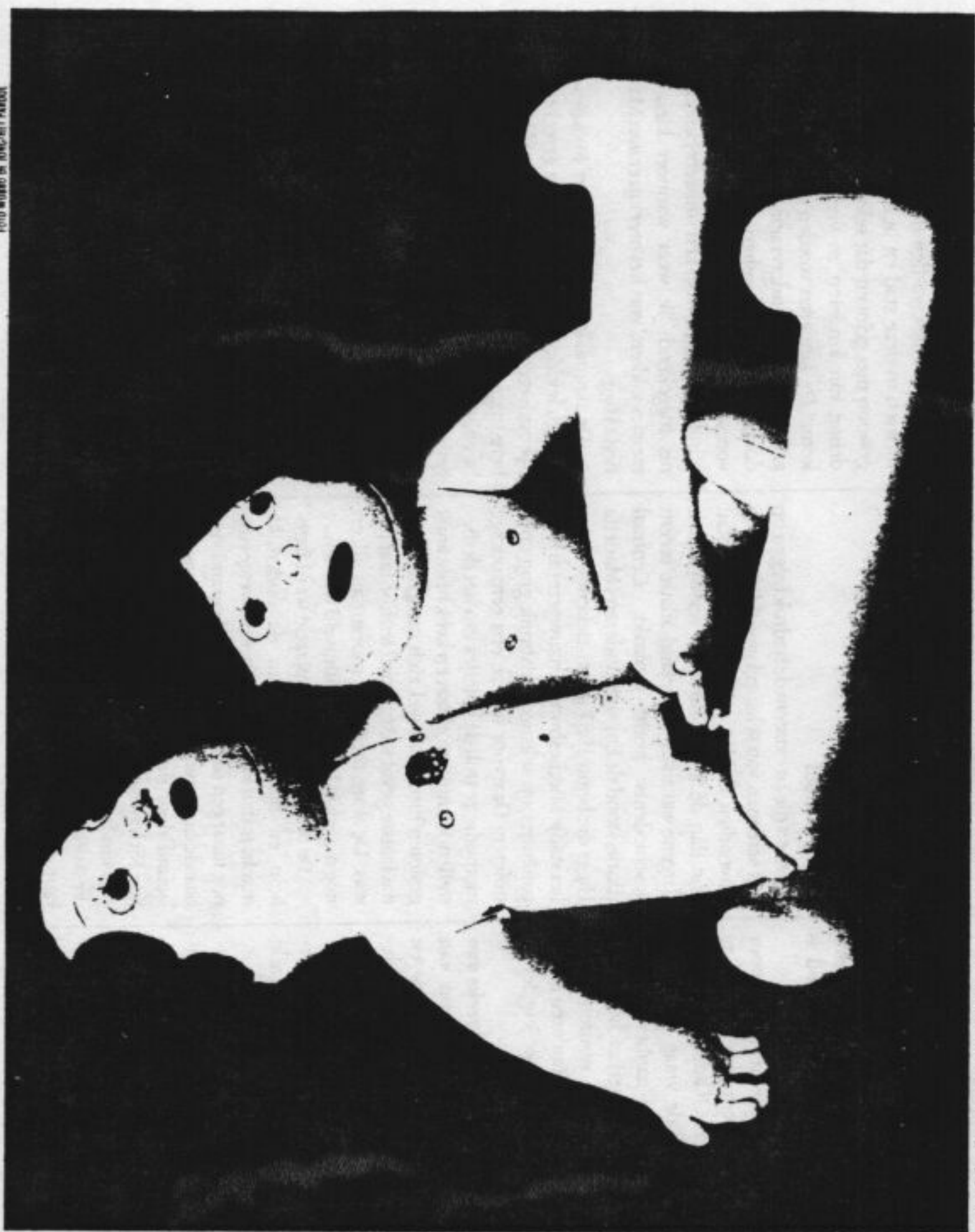
Dat is tegenwoordig wel anders. Veel vaders zijn bovendien heel lieflijk bij de opvoeding van hun kinderen betrokken. Ze verschonen luiers, poetsen biljetjes schoon, hebben dochters die op hun buik in bed paardje rijden en zonen die knuffelig op hun schoot hangen. Hoe staat het trouwen met die zonen? Worden die niet seksueel misbruikt? Gemakshalve neemt Nel Draijer maar aan dat jongens minder vaak gedwongen worden tot seksuele contacten dan meisjes. Toen zij haar onder-

zoek begon werd er bovendien nauwelijks over seksueel misbruik van jongens gesproken, licht zij in haar verantwoording toe. Daarom beperkte zij de onderzoeksoverdracht tot meisjes.

Verbazingswekkend, als je bedenkt dat tien jaar geleden ook nauwelijks gesproken werd over seksueel misbruik van meisjes. Door jongens uit te sluiten heeft Draijer de kans gemist om een echt taboe te doorbreken. Omlangs nog werd in ons land een jeugdleider ontmaskerd die zijn pupillen op weerzinkende wijze seksueel had misbruikt. Dat had hij heel lang kunnen doen want niemand stond bij die mogelijkheid stil. Het leek zo'n aardige man die zoveel voor de jongens over had. Al zijn vrije tijd stak hij er in. De nadruk op seksueel misbruik van meisjes bevestigd bovendien alleen maar het beeld van vrouwen dat er toch al is in de maatschappij, namelijk dat van een schadegevoelige sekse die voornamelijk van zich doet spreken in de rol van slachtoffer.

Maar het zichtbaar en openbaar maken van seksueel geweld bij jongens die zich daar het slachtoffer van voelen, is pas echt roldoorbrekend. Dat tomt namelijk aan de hecht verankerde denkbeelden over mannelijkheid. Uitwassen op dit gebied worden getolereerd als stoer stoeigedrag, staat in het onlangs uitgekomen boek *Mannelijkheid en seksueel geweld*, onder redactie van Felco Damen en Nico van Oosten (Van Loghum Slaterus).

Poppen die gebruikt worden bij het diagnosticeren van incest en seksueel misbruik bij kleine kinderen

Tegen de twijfels die Brouwer en Groen koesteren, heeft het circuit van doorgaans vrouwelijke hulpverleners op het gebied van seksueel geweld, een probaat middel. Zij hoeven slechts te betogen dat het juist de traditionele mannelijke hulpverleners zijn geweest die tientallen jaren hun ogen hebben gesloten voor de traumatische jeugdervaringen van ontelbare vrouwen om de tegenspuiterende partij gegeneerd tot zwijgen te brengen. Wee degene die toch zijn mond open doet. Met hem loopt het slecht af.

'U zult het moeten accepteren meneer Vroon, seksueel geweld komt in de beste families voor en vooral in veel families,' zo benadrukt drs. A. de Vries, medewerker van de stichting De Helise Hex. Psycholoog Piet Vroon had de euwle moed om in zijn column in *de Volkskrant* vraagtekens bij het onderzoek van Draijer te zetten. Hij deed dat op een persoonlijke manier, als vader die een arm om de schouder van zijn dochter legt. Heel vrouwenhulpverleningsland viel over hem heen. 'Vroons twijfels over incestcijfers zegt veel over hemzelf,' was de strekking van de meeste ingezonden brieven. Want mensen die twijfelen aan de omvang van seksueel misbruik hebben de trucs van hun bewustzijn niet door.

Zij zijn nog in de greep van de zogeheten

'cognitieve dissonantie', een psychisch mechanisme waardoor de werkelijkheid die te vreselijk is, wordt weggepoetst of verdronnen. De innige relatie die incesthulpverleners met dit fenomeen hebben, kan niet meer stuk. Het verklaart namelijk waarom vrouwen zoals de echtgenote van Groen en hun vriendinnen zich niet bewust zijn van hun eigen seksueel misbruik.

De onaanraakbaarheid van de cijfers over seksueel misbruik zijn kortom tot een nieuw dogma verheven. 'Wat mijn collega Vroon is overkomen, is een typisch massapsychologisch fenomeen,' zegt Brouwer. Wanneer de groepsideologie het wint van het nuchtere, individuele verstand ontstaat er een waan, een soort blindheid voor de werkelijkheid. 'Nuancering en kritische kanttekeningen zijn niet meer mogelijk, dan ben je gelijk verdacht.'

BROER EN ZUS

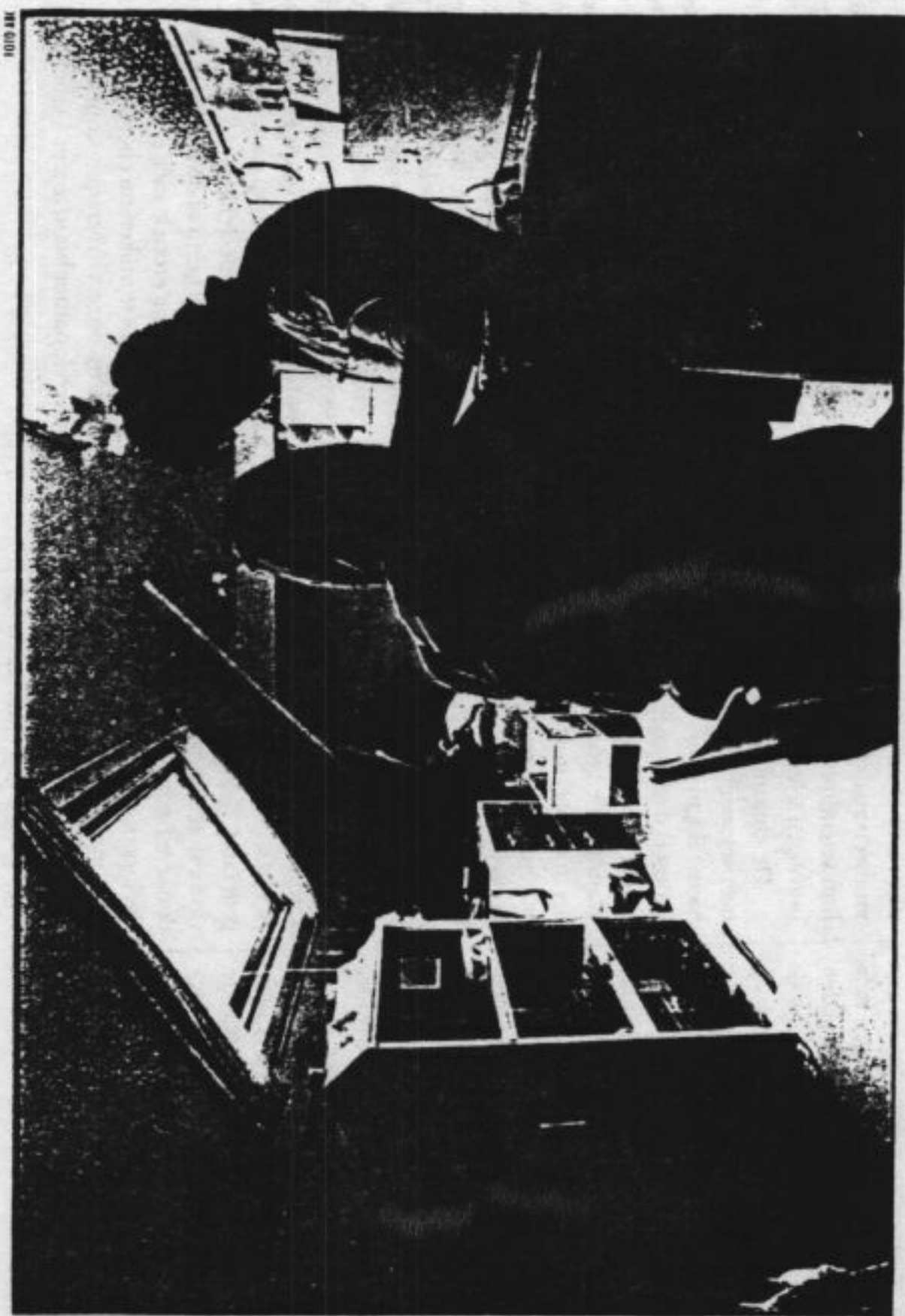
Toch moet die nuancering, de kritische kanttekening er komen wil het rapport van Nel Draijer niet doordreunen tot in de derde generatie. Seksualiteit dreigt anders weer vastbesloten terug te worden gezet in de donkere besmukte hoek waar het zich de afgelopen twintig jaar juist een beetje aan heeft ontworsteld.

Het woord lust komt in de bevindingen

van Nel Draijer nauwelijks voor. Dat lijkt verboden. Zo er sprake is geweest van lust moet je daar achteraf spijt van krijgen. Ze citeert een vrouw die seksuele problemen heeft met haar man en aan het begin van haar puberteit vertield was op een neef. Nadat hij haar geslachtsdelen had gestreeld, voelde zij zich 'als een koningin op een troon'. Nu wordt ze echter gekweld door schuld- en schaamtegevoelens. 'Hoe heb ik dat ooit kunnen doen?'

In onze taal bestaat het gezegde: 'Neefen nicht vrijt heel licht.' De laconieke volkswijsheid weet wel raad met de feiten des levens. In de meeste onderzoeken over incest is de neef-nichtcombinatie de meest voorkomende, maar ook broer en zus wordt vaak genoemd. Groen is het eens met zijn collega dr. P. Mettrop, die beweert dat erotische of seksuele gevoelens tussen broers en zussen niet noodzakelijk schadelijk aanrichten, integendeel. Seksuele handelingen tussen broers en zussen kunnen in beginsel juist de uiting zijn van grote gehechtheid. Ze zijn vaak de eerste stap naar velerlei vriendschaps- en liefdesrelaties.

Maar het gezin of de familie is als speelweide voor erotiek niet erg populair. Dat heeft alles te maken met het taboe op incest dat in onze christelijke samenleving een tweede natuur hoort te zijn. De beleving van

Hoewel er geen enkel bewijs van seksueel misbruik was, werd in de 'Cleveland-affaire' dit ouderpaar uit de ouderlijke macht onttren, en werden hun kinderen bij pleegouders ondergebracht

licht. Zij werden bezocht door speciaal getrainde en geïnstrueerde interviswers, want het ging om een precair onderwerp dat niettemin boven water moest komen. 'Mensen zijn suggestibel', is de ervaring van Brouwer, 'ik heb ook mijn twijfel over de echtheid van wat de ondervragden in zo'n situatie vertellen. Kijk, een fantsomelijk wetschappelijk principe is dat je weliswaar een hypothese mag hebben maar dat je probeert de kans dat je ongelijk hebt, vrij groot te maken in je onderzoek. Hier is precies het omgekeerde aan de hand. Draijer heeft geen controles ingebouwd. Als iemand vertelt: mijn oom heeft mij op twaalfjarige leeftijd verkracht, moet je dat dan maar voetstoots geloven? Ik mis de verificatie van dit soort verhalen door de zogenaamde daders. Ik weet wel dat je niet bij voorbaat moet geloven wat de zogenaamde dader zegt, maar moet je wel bij voorbaat geloven wat al die vrouwen vertellen?

HEKSENJACHT

'Dit lijkt wel een epidemie,' zei de geschokte minister De Koning toen hij het onderzoeksrapport - waartoe het ministerie van sociale zaken en werkgelegenheid opdracht had gegeven - uit handen van Nel Draijer ontving. 'Het is nog geen epidemie, maar dat kan het wel worden,' meent Brouwer. Hij is, evenals Groen, bang voor een massale bewustzijnsverandering met alle griezelige ontwikkelingen van dien. Als seksueel misbruik het vergrootglas wordt waarmee seksualiteit in onze samenleving wordt bekeken, dan is het gevaar van een heksenjacht niet denkbeeldig. Wanneer de conclusie: 'Een op de drie vrouwen is seksueel misbruikt', een eigen leven gaat leiden, dan is de vraag: wie van de drie?, een logische volgende, waarschuwt Brouwer.

Waren het in de vroegere heksenvervolging voornamelijk vrouwen op wie door mannen de jacht werd geopend omdat hun macht collectieve gevoelens van afgunst en onbehagen oproep, nu zijn de rollen omgedraaid. De dader kan je oom, je broer, je man, je vader, je buurman, de dokter, de onderwijzer zijn. Zoekt en gij zult vinden.

Drukke tijden zijn dan ook aangebroken voor Corina Brekelmans en Sipie Bijlsma, woordvoersters van de werkgroep Voorlichting rond Incest in Nijmegen. Sinds het rapport van Nel Draijer hebben scholen in de Nijmeegse regio geen enkel steekhoudend argument meer om zich aan een training in het herkennen van seksueel geweld te onttrekken. 'Leerkrachten moeten zich realiseren dat seksueel misbruik een epidemie aan het worden is. In de regio Nijmegen wonen dertigduizend meisjes. Een op de zeven wordt misbruikt. Dan hebben we het dus over vierduizend meisjes,' aldus Bijlsma

Ze heeft dus niets te melden over de afgelopen twaalf jaar. Dat verhindert haar echter niet om haar bevindingen door te trekken naar de huidige generatie meisjes van vijftien jaar en jonger, geboren en getogen in een tijdperk van eveneens een andere seksuele moraal. Want waar Draijer zelf nadrukkelijk het verband tussen seksueel misbruik en een gebrek aan openheid op het gebied van seksualiteit vast stelt, is het merkwaardig dat haar de openheid in de jaren zeventig ontgaat. Volgens haar eigen theorie zou er dan zelfs sprake kunnen zijn van een afname. Ze spreekt zichzelf tegen als ze deze 'onwaarschijnlijk' noemt. Op zo'n moment toont ze zich de onderzoeker die vooral gelijk wil krijgen. Deze tekening in haar onderzoek stoort Brouwer.

Aan Draijers onderzoek deden 1054 vrouwen mee en 164 vrouwen, 15,6 procent van alle ondervragden, maken melding van een of meer ervaringen met seksueel misbruik door verwanten. Onder verwanten verstaat ze ook 'vaderfiguren', een verzameling van misleidende, want vaak betreft het stiefvaders, pleegvaders en vrienden van moeders die niet de biologische vader van een meisje zijn. 'Een op de zeven vrouwen is door een of meer familieleden misbruikt', is vervolgens Draijers conclusie. 'Omgekeerd naar het totale aantal van 2.471.565 Nederlandse vrouwen dat op 1 januari 1986 tussen twintig en veertig jaar oud was, moeten volgens onze gegevens 385.564 vrouwen een of meer ervaringen hebben met seksueel misbruik door familieleden.'

Met deze zelfde techniek rekent ze vervolgens uit dat een op de vier vrouwen seksueel is misbruikt door personen buiten de familiekring. Zo ontstaat dan de constatering: een op de drie vrouwen is seksueel misbruikt. Hoewel haar definitie van seksueel misbruik zeer ruim is, van ongewenste handtastelijkheid tot verkrachting, heeft zelfs binnen deze definitie twee op de drie vrouwen géén ervaring met seksueel misbruik. Maar is het wel redelijk om op basis van duizend informanten conclusies voor de totale Nederlandse bevolking te gaan trekken?

'Deze methode wordt veel gehanteerd om het gebruik van een bepaald merk frisdrank na te gaan, maar zelfs dan leidt hij tot schijnexactheid. Bij een onderwerp als seksueel misbruik waar nog zoveel andere aspecten aan zitten is het doorrekenen van percentages naar totale bevolkingsgroepen absoluut verwerpelijk,' meent Brouwer. Hij zou ook wel eens wat meer willen weten van de motieven van de ongeveer duizend vrouwen die geweigerd hebben aan het onderzoek deel te nemen.

De drijfveren van de groep vrouwen die wel wilde praten, worden evenmin doorge-

seksualiteit is in onze samenleving bovendien verenigd tot genitale, cofitale activiteiten, bij voorkeur tussen mannen en vrouwen, het liefst binnen een geïnstitutionaliseerd verband. Zo'n krappe interpretatie vraagt om moeilijkheden en frustraties of blijkt in de praktijk nogal haaks te staan op wat mensen als hun werkelijke natuur ervaren.

Deze opvattingen geven bovendien weinig ruimte aan de kinderlijke belevingen van seksualiteit waarin spel, fantasie, nieuwsgierigheid en experimenteerlust centraal staan. Kinderen die niet gehinderd door de sociale wenselijkheid, spontaan hun impulsen volgen, kunnen daar echter later, als zij eenmaal weten 'hoe het hoort', met schaamte- en schuldgevoelens aan terug denken.

Dat geldt niet alleen voor het gedrag van kinderen onderling, zoals bij voorbeeld bij het doktertje spelen, maar nog in versterkte mate voor een seksueel gekleurde relatie tussen kind en een volwassene. De onistane trauma's bij kinderen hebben dikwijls minder met de seksuele ervaringen als zodanig van doen, als wel met een hysterische reactie van volwassenen daarop die hun eigen ervaringen, angst en onzekerheid projecteren en de belevenissen niet kunnen plaatsen binnen het eigen ontwikkelingsniveau van het kind.

VADERFIGUREN

In hoeverre zijn jeugdervaringen van de seksueel misbruikte vrouwen uit het onderzoek van Nel Draijer gekleurd door maatschappelijke taboes en conventies? vraagt Brouwer zich dan ook af. 'Ik denk dat Nel Draijer bovendien nauwelijks aandacht heeft voor de mogelijkheid dat de door haar ondervraagde vrouwen hun onvrede over

De laconieke volkswijsheid weet wel raad met de feiten des levens

de huidige situatie projecteren in hun verleden.' Dat gevaar is niet denkbeeldig, want hoe wel Draijer haar onderzoek representatief noemt, geeft zij regelmatig toe dat gescheiden vrouwen er in zijn oververtegenwoordigd. Bij haar onderzoeksmethode en conclusies zijn nogal wat vraagtekens te zetten. Vrouwen van boven de veertig heeft ze uitgesloten van haar onderzoek 'wegens hun andere seksuele moraal'. De meeste ongewenste seksuele contacten met ons wanten die door de deelnemers aan ons onderzoek zijn gemeld, hadden plaats in de periode van 1959 tot 1976; laat zij vervolgens weten.

mijn kinderen van zo'n alerte school afhalen.' Als massapsycholoog is hij bezorgd over de ongewenste uitwerkingen van dit soort cursussen. 'Als heel onderwijzend Nederland gesubsidieerd en wel via één cursusdag op eens deskundig moet worden wat betreft de signalering van seksueel misbruik, dan maak je de weg vrij voor massahysterie.'

MARIETTA HIGGS

Mensen die zo extreem de nadruk leggen op het screenen van seksueel geweld, vergeten bovendien dat het middel veel erger kan zijn dan de kwaal. Brouwer verwijst naar datgene wat als de 'Cleveland-affaire' recent geschiedenis heeft gemaakt. Centraal daarin stond de Engelse kinderarts Marietta Higgs die begin 1987 in het ziekenhuis van het stadje Middlesbrough nauwegezet al haar patiëntjes op seksueel misbruik ging concluderen. Daarvoor had ze een eenvoudige methode: ze trok de biljetjes van het desbetreffende kind van elkaar en keek of de anus gesloten bleef, dan wel zich ontspande. In dat laatste geval wist zij precies hoe laat het was. De ware toedracht moest dan alleen nog maar aan het kind ontfutseld worden.

De Social Service ter plaatse werd ingelicht en onttrekking aan de ouderlijke macht is dan volgens de Engelse wetgeving nog maar een peuleschillette. Niemand verbaasde zich over de records die Higgs, gesteund door de 38-jarige sociaal werker Sue Richardson, brak. In korte tijd werden 113 kinderen bij hun ouders weggenomen die volkomen machieloos bleken te zijn. Protesten hielpen niet.

Het signaleren en begeleiden van incest en seksueel misbruik is in de jaren tachtig een groeiend probleem geweest voor allerlei vrouwen die zich vanuit de slachtofferrol omhoog hebben geworpen tot de gezaghebbende positie van ervaringsdeskundige. Ook vrouwelijke psychologen ontdekten dit gat in een nagenoeg verstopte arbeidsmarkt. De bomen groeien in deze sector nog steeds tot in de hemel, want de nood is voorlopig niet geleneigd.

De public relations die Nel Draijer voor deze branche heeft bedreven, mogen ze haar in dank afnemen. Of anderen dat ook moeten doen is zeer de vraag. Ze besluit haar onderzoek met de aanbeveling dat hulpverleners, artsen en leerkrachten meer geschoold zouden moeten worden in het herkennen van signalen bij kinderen en het ter sprake brengen van pijnlijke jeugdervaringen.

Vervolgens somt ze een hele reeks van klachten op die op seksueel misbruik van kinderen kan wijzen, zoals buikpijn- en hoofdpijnklachten, concentratieproblemen, slapeloosheid, sociaal isolement, depressiviteit en nachtmerries.

De kans dat een hulpverlener of leerkracht een kind tegenkomt dat gedurende een langere periode geheel klachteloos is, lijkt klein. In zo'n geval moet hij zich overigens gewetensvol afvragen of hij zijn eigen weerstanden wel voldoende heeft geanalyseerd. Een andere mogelijkheid is dat zijn gesprekstechniek niet toereikend is. Brouwer heeft zo'n training incognito bijgewoond. 'Ik werd er niet goed van en zou

'We moeten de harde werkelijkheid accepteren en de harde werkelijkheid is dat in deze stad ouders hun kinderen gebruiken voor de meest vnzige seksuele spelletjes,' liet Mike Bishop, directeur van de Social Service weten. Het toenemende verzet en de landelijke kritiek worden afgedaan met: 'De mensen in deze stad en in dit land willen gewoon niet geloven dat seksuele mishandeling van kinderen zo veelvuldig voorkomt.' De kinderen worden onderworpen aan langdurige ondervragingen, waar zij doodop, muw en geheersenspoeld uit te voorschijn kwamen. Aan doodgewone, onschuldige dingen werd een sinistere betekenis toegekend. 'Ik weet wanneer kleine meisjes jikken,' was het brekijzer van Marietta Higgs.

De nationale commotie over Middlesbrough leidde uiteindelijk tot een gerechtelijk onderzoek en het einde van deze macabere tragedie. De conclusie was dat slechts in enkele gevallen daadwerkelijk sprake is geweest van seksueel misbruik van kinderen. Niettemin zijn er nu gezinnen ontvriucht, huwelijken kapot en voelen de betrokken ouders nog steeds 'onbeschrijflijke woede' over de onherstelbare schade die de zogenaamde deskundigen hun kinderen hebben berokkend.

Toch is de Cleveland-affaire niet zo maar een incident. Nederland heeft iets dergelijks meegemaakt, namelijk Oude-Pekela, betoogt Brouwer. Daar is het onderzoek naar de kinderpornokwestie een paar weken geleden in de ijskast gezet. Er zijn geen nieuwe feiten meer boven water gekomen. 48 kinderen tussen de vier en elf jaar

Hoe wapen je kinderen tegen seksueel geweld?

Lesprogramma's kunnen kinderen een stuk weerbaarder maken

Bij het horen en lezen van alle recente publikaties over seksueel misbruik van kinderen kan een mens overvallen worden door een groot gevoel van machteloosheid. Hoe kan er een eind gemaakt worden aan al dat geweld jegens kinderen? Waar moet je beginnen? Bij de ouders, de ouders van het kind of bij het kind zelf? In de Verenigde Staten is men al geruime tijd bezig kinderen zelf weerbaarder te maken tegen deze vorm van ongewenste intimiteiten. Een voorbeeld voor Nederland?

Ariane Amsberg OPZIJ NOV.

Stel je voor dat je tien jaar bent. Je zit in een kamer te spelen. Plotseling komt een volwassene binnen: iemand die je goed kent, die je lief vindt, die je vertrouwt. Hij loopt naar je toe en begint je te strelen, trekt je dan bij zich op schoot en streelt je overal over je lijf, ook tussen je benen en over je borsten. Dan gaat die persoon weer weg. Hoe voel je je dan? En wat ga je vervolgens doen?

Dit is een van de oefeningen die preventiewerkers en hulpverleners als opdracht krijgen tijdens een training bij het Children's Self Help Project in San Francisco, een organisatie die zich specialiseert in het opzetten van preventieprogramma's. Seksueel misbruik van kinderen door bekenden (75%) en onbekenden (25%) is op wereldniveau een gigantisch probleem geworden. Onderzoekers melden onrustbarende cijfers en percentages. Zo langzamerhand moet het iedereen wel duidelijk zijn dat seksueel misbruik een vernietigende werking heeft op de slachtoffers. Al overstijgt in Nederland het aantal meldingen de capaciteit van de Bureaus Vertrouwensartsen, toch bezuinigt de overheid fors op deze zwaar overbelaste instellingen. In werkgroepen en verenigingen tegen kindermishandeling bespreekt men mogelijke landelijke acties en laat men de gedachten gaan over het ontwikkelen van materiaal ter voorkoming van seksueel misbruik, maar het kan nog jaren duren voordat iedereen het met elkaar eens is over vorm en inhoud van dergelijke preventieprogramma's en voordat de overheid geld beschikbaar stelt voor het maken van films, video's, tv-programma's, boeken, affiches, folders en voor het opzetten van trainingen voor leerkrachten en vrijwilligers die kinderen kunnen leren zichzelf te beschermen tegen agressief seksueel gedrag van volwassenen.

In Frankrijk zijn onlangs vier films ter beschikking gesteld van basisscholen die gebruikt worden om de leerlingen les te geven in 'prettige en nare aanrakingen van grote mensen'. Het liedje dat erbij hoort *Mijn lichaam is van mij en niet van jou* kennen de kinderen meteen de eerste dag al uit het hoofd. Ook in Nederland is (bij Cinemien) een videofilm gereed gekomen over dit onderwerp: *Mijn lijf is van mij*. In Amerika zijn preventieprogramma's al zes jaar geleden van de grond gekomen. Ze richten zich zowel op peuters van twee tot vier jaar, als op kinderen van vier tot twaalf en leerlingen van middelbare scholen. In boekhandels zijn lees- en voorleesboeken te koop met verhaaltjes die erop gericht zijn kinderen te leren vertrouwen op hun (voor)gevoel. Omdat het dus nog lang kan duren voordat bij ons officiële preventieprogramma's op gang komen geef ik hier alvast enkele richtlijnen waarmee we kinderen weerbaar kunnen maken zodat ze zich kunnen beschermen te-

gen ongewenste seksuele benaderingen. Helaas heb ik heel vaak van ouders gehoord dat ze hun kinderen nog niet hebben gewaarschuwd tegen seksueel misbruik omdat ze hen niet bang willen maken. Natuurlijk zou ik ook wel willen dat kinderen zonder gevaar de straat konden oversteken, maar er zijn nu eenmaal auto's. En precies zo moeten we kinderen ook in het verkeer met mensen waarschuwen voordat er iets gebeurt. De allereerste oefeningen in weerbaarheid krijgen kinderen als baby: raak ze nooit aan als ze te kennen geven dat ze op dat moment niet geknuffeld, gepakt, gestreeld, gezoend willen worden. Respecteer wat baby's en kinderen, vaak met een gebaar, aangeven. Als het kind wat groter is en tante Truus, oom Harry, opa of oma geen zontje wil geven, dwing het dan niet af omdat 'het anders zo zielig is voor oma'. Steun het kind als het 'nee' zegt. Of neem bijvoorbeeld oom Ben, die de gewoonte heeft om altijd, vlak voordat zijn nichtje gaat zitten, zijn hand onder haar billen te leggen. Als het meisje kwaad 'Niet doen!' roept, licht oom Ben: 'Je kunt toch wel tegen een geintje?', en mama zegt niets, in plaats van tegen haar broer te zeggen: 'Dat moet je niet doen als ze het niet prettig vindt.' Er wordt heel vaak misbruik van kinderen gemaakt waar de ouders bij zijn. Zelfs Sinterklaas schroomde niet om, zoals een vrouw mij vertelde, zij heilige hand in haar broekje te stoppen toen zij als kind eens bij hem op schoot zat. We moeten kinderen dus van jongsafaan bijbrengen dat ze 'nee' kunnen zeggen, ook tegen grote mensen, ook als ze van die grote mensen houden.

De psychologe Marga Reniers, preventie-medewerkster van de Rutgers-stichting in Utrecht, gebruikt in haar lezingen voor ouders en begeleiders van peuters en kleuters de volgende voorbeelden: Sofietje beklagt zich over haar moeders vriendin Josée. Ze zegt: 'Elke keer als ze komt wil ze me zoenen en dat vind ik niet leuk.'

reactie van moeder is: 'Malle meid, doet ze toch alleen omdat ze jou zo lief vindt.'

het boodschappen doen knijpt de winster Daan altijd in zijn wang. Op weg ar huis klaagt Daan tegen vader en raagt of die de volgende keer tegen de nkelier wil zeggen dat hij dat niet meer doet, want het doet nog pijn ook. der zegt: 'Dat lijkt me niet zo'n goed se: het zou mijnheer X erg veel verdriet en als ik dat zou zeggen.'

ik en Marieke liggen heerlijk te ravot- op de grond. Op een gegeven moment eft Erik geen zin meer. Hij roept: 'Nou et meer Marieke, ik vind het niet meer ik.' Maar Marieke gooit hem weer op grond en gaat boven op hem zitten: ooi me er dan af! 'Hou op!' roept Erik, ar Marieke blijft doorgaan. De juf- uw van de klas kijkt lachend toe.

Tijdens de discussie blijkt dat een heleboel ouders niet zo goed snappen wat ze met die voorbeelden aanmoeten. 'Ja, wat geeft dat nou, wij moeten zo vaak iets doen wat we niet leuk vinden,' is hun eerste reactie. Door er samen over te praten gaan ze inzien dat ze hun kinderen op deze manier leren hun eigen gevoel weg te drukken om te voldoen aan de behoeften van anderen. Daarna komen ze met voorbeelden uit eigen praktijk: als kind drukte een oom een vrouw altijd zo vast tegen zich aan; een andere moeder vertelt dat haar dochttertje, toen ze met kinderpostzegels langs de deuren ging, bij een mijnheer even in de woonkamer moest wachten totdat hij boven geld had gehaald. Hij kwam naakt onder zijn open kamerjas weer beneden en ging vóór haar in een stoel zitten masturberen. Het kind bleef verstijfd zitten totdat de man haar weer

uitliet. Hier was 'nee' zeggen, opspringen en meteen weglopen op z'n plaats geweest. Maar niemand had dit ooit met dit meisje geoeffend.

In oktober 1987 maakte Marga Reniers, samen met drie andere voortrekkers op het gebied van seksueel geweld jegens kinderen, een inventariserende studiereis door de Verenigde Staten. Hun bevindingen legden ze vast in een tweedelig rapport: 'Inspiratie ver gezocht'. De Amerikaanse preventie-programma's maken onderscheid tussen drie soorten aanrakingen: prettige, die je een ja-gevoel geven, vervelende die je een nee-gevoel geven (je wilt dat het ophoudt) en vraagteken-gevoelens waarvan je in de war raakt (je weet niet zo goed wat je ervan moet vinden). Misschien vond je de aanraking eerst prettig en later niet meer. Of misschien vind je degene die je aanraakt wel lief, maar de manier van aanraken niet leuk. Speciaal getrainde voorlichtsters leren kinderen dat ze rechten hebben, zoals het recht om nooit aangeraakt te worden op een manier die ze bang maakt, pijn doet, of in verwarring brengt, zelfs niet als die aanraking komt van iemand die ze kennen en lief vinden. Soms spelen de begeleiders een paar scènes voor. Ze laten de kinderen de ja-, nee-, en ?-aanrakingen benoemen en vragen ze waar voor hen de grens lag tussen wat nog wel prettig was en wat niet meer. Ook situaties waarin geen concrete aanrakingen plaatsvinden komen aan de orde: blootlopers, hijgers, gluuders, gedwongen kijken of laten bekijken. De kinderen oefenen in luid en assertief 'Nee!' zeggen tegen volwassenen: Nee, ik wil niet dat je dat doet! Dat vind ik niet fijn! Nee, dat doe ik niet. Nee! Raak me niet aan! Ik vind jou wel lief maar ik wil niet dat je me zo aanraakt. Benadrukt wordt dat nare ervaringen nooit de schuld van het kind zijn, ook niet als het er rolschaatsen, geld, of leuke uitstapjes voor in ruil krijgt en dat ze het aan iemand moeten vertellen als het blijft doorgaan.

Waar kan het gebeuren? Overal: in een winkel, je eigen bed, auto, school, huis, park, straat.

Wie kan het doen? Iedereen: jong, oud, lief, dronken, mensen met een vriendelijk gezicht, man, vrouw, vader, stiefvader, vriend van mama, opa, oma, babysitter, dokter, buurman, mensen in uniform. Er zijn twee soorten mensen: vreemden en mensen die je kent. Vaak zijn het mensen die je goed kent. Je kunt niet aan ze zien dat ze nare dingen willen doen met kinderen, maar je kunt het wel voelen, met je radar.

Vorgevoelens. Heel vaak hebben kinderen een vorgevoel dat iets niet helemaal oké is. Ze hebben een haarfijn zesde zintuig dat hen vertelt wat doet die meneer vreemd, die hier ineens in het zwembad met mij begint te spelen en het kind inderdaad even later zijn piemel laat zien. Of een stemmetje waarschuwt: o, o, die meneer tegenover mij in de bus zit me steeds maar aan te kijken: ik ga maar liever voorin zitten bij de chauffeur. We kunnen kinderen al van jongsaf leren vertrouwen op die radar. Als een kind vraagt: 'Hadden jullie gisteren ruzie?' zeg dan niet: 'Wij ruzie?', maar zeg: 'Ja lieve schat, dat heb je goed gevoeld. Wat heb jij een goeie radar.'

Een nuttig spel om met kinderen te spelen is *Stel dat...* Kinderen en volwassenen bedenken voor elkaar allerlei enge situaties: 'Stel dat ik je kwijtraak op de kermis, wat doe ik dan?'; 'Stel dat een man zegt: bij mij zijn net jonge konijntjes geboren, kom je mee kijken?, wat doe je dan?'; 'Dan ga ik mee.' 'Nee, dan kom je eerst bij mama en dan gaan we er samen heen.';

'Stel dat een mevrouw in een auto voor de school staat en zegt: je moeder heeft net een auto-ongeluk gehad en ligt in het ziekenhuis. Ze heeft me gevraagd om jou naar haar toe te brengen. Wat doe je dan?'; 'Dan ga ik mee.' 'Nee, dan vertel je het meteen aan de juf, want nooit zal ik je laten ophalen door iemand die je niet kent.'

'Stel dat een oud vrouwtje je vraagt om haar zware boodschappentas even voor haar naar haar huis te dragen...'; 'Stel dat je bij je vriendinnetje logeert en midden in de nacht komt haar vader de slaapkamer in en begint je zachtjes tussen je benen te aaien, wat zou je dan doen?'; 'Stel dat je met een stel vriendjes buiten speelt en er stapt een clown uit een bus die zegt: bij het politiebureau gaan ze straks oude auto's verbranden, rijden jullie mee? Al je vriendjes stappen in. Wat doe jij dan?'; 'Stel je plukt bramen vlak bij de tennisbaan waar je ouders spelen. Een jogger komt uit het bos en zegt: ik weet een plek waar er nog veel meer staan...'

'Stel dat je stout bent en toch door het park naar huis loopt omdat het korter is. Daar pakt een man je vast, gooit je op de grond en gaat op je liggen. Durf je het dan toch aan mama te vertellen, ook als je bang bent dat ze boos zal worden en je straf geeft?'

Ouders moeten vooral niet vergeten de kinderen te prijzen voor hun inbreng: 'Goed zo, dat heb je goed bedacht. Wat kun jij goed denken.' Dit versterkt hun zelfvertrouwen en dat is belangrijk want kinderen met een goed gevoel van eigenwaarde worden minder snel misbruikt.

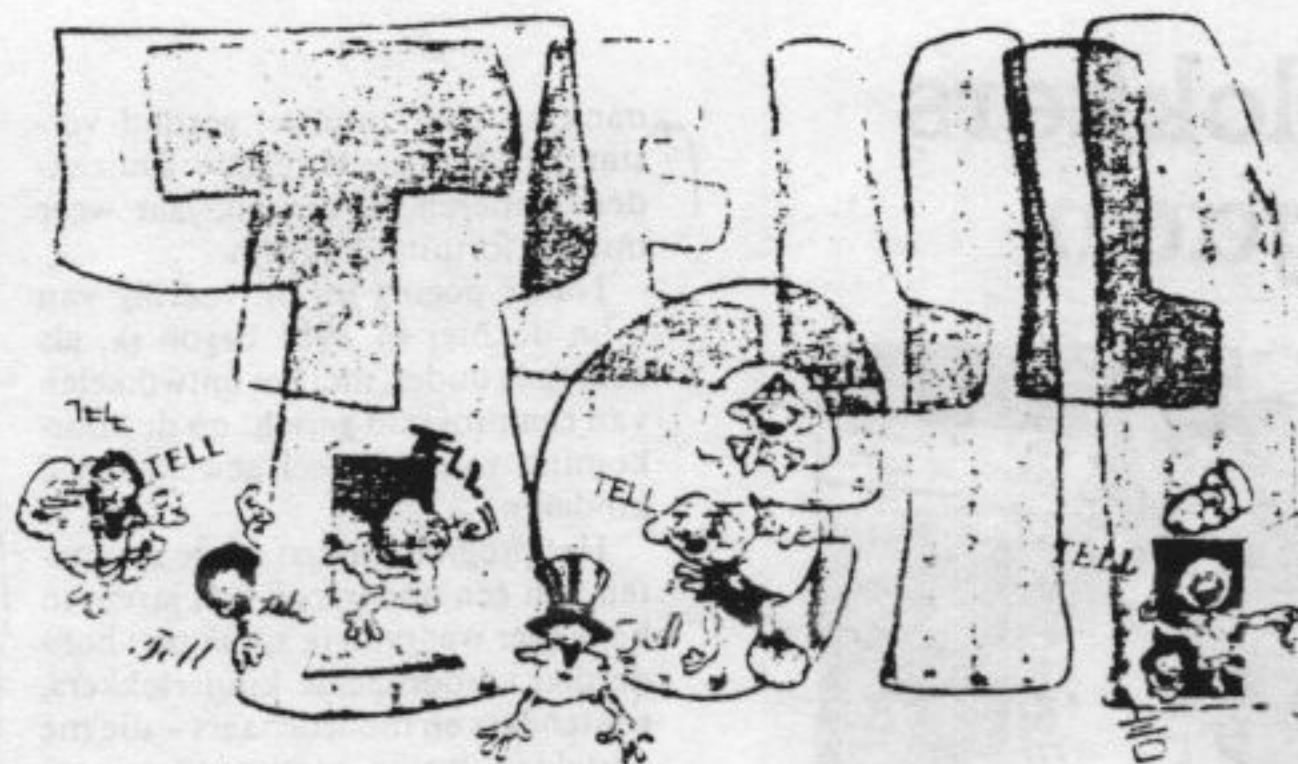
Helaas is het ook noodzakelijk om met kinderen te praten over geheimen: er zijn heel leuke geheimen en heel nare geheimen. Leuke geheimen kun je altijd aan iemand vertellen. Nare geheimen zijn: als

je iemand moet aanraken op een manier die je niet wilt en diegene zegt: vertel het niet, anders doe je je mama heel veel verdriet, kom ik in de gevangenis, kom jij in de gevangenis, maak ik je dood. Nare geheimen maken je bang en verdrietig en juist daarom moet je ze zo gauw mogelijk aan iemand vertellen want waar mensen mee dreigen gebeurt echt niet. Ze maken je bang omdat ze gewoon met die nare dingen willen doorgaan. Hoe bang ouders kinderen wel niet kunnen maken om ze tot zwijgen te dwingen blijkt uit de twee volgende voorbeelden uit de praktijk: een man trekt voor de ogen van een kind een kever stuk voor stuk de pootjes en de vleugeltjes uit, trapt het beestje dan langzaam dood en zegt: 'Als jij je mond opendoet, gebeurt dat ook bij jou!' Een andere man dwingt een negenjarig meisje bij herhaling zich voorover te bukken, legt een foto van een in tweeën gesneden baby vóór haar op de grond, vergriipt zich van achteren aan haar en zegt: als je het vertelt doe ik dit ook met jou, want kijk maar, met dit kind heb ik het ook gedaan.

VERVOLG OPZIJ

Nog een laatste oefening: neem een volwassene in gedachten, iemand die jou heel nabij staat, een kameraad, een grote zoon, iemand in wie je het volste vertrouwen hebt. Een andere volwassene komt bij je op bezoek en vertelt je dat deze persoon een vijftigjarig kind heeft misbruikt. Wat is je reactie? Wat ga je doen? □

Met dank aan Marga Reniers.

Even if you are confused and not sure if it's secret touching, TELL SOMEONE so they can help you decide.

Illustratie van A. Toukanghouk

Inspiratie ter gezicht, de aanpak van de incestproblematiek in Amerika. Deel 1: meldingsplicht, het horen van kinderen, hulpverlening aan pleegers, justitie-politie. Deel 2: preventie, aanbevelingen, richtlijnen. Te bestellen bij: L.C.C.I. Landelijk Coördinatie Centrum Incest. Bezoekadres: Catharijnesingel 47, Utrecht. Telefoon: 030-365466. Postadres: Postbus 19161, 3501 DD Utrecht.
Het weerbare kind. S.K. Kraizer; uitg. Thieme voor ouders.
Maak er geen geheim van. Oralee Wachter; voor kinderen van 8-10 jaar.
Literatuurlijsten, boeken, geïnterviewd leven leesmateriaal, ook uit USA, is in te kijken, en te lenen bij: Documentatiecentrum Jeugdvoorzieningen, Postbus 19272, 3501 DG Utrecht, tel.: 030-316510. Bezoekadres: Catharijnesingel 47, Utrecht.
Informatie over acties en materiaalontwikkeling V.K.M. Vereniging tegen Kindermisbruik, Laan Copes van Cattenburg 72, 2585 GD Den Haag, tel.: 070-507011.
De videofilm: Mijn lijf is van mij is te huur bij: Conemier, Amsterdam, tel. 020-279501-238152.

Ongeloof over incest soms nog erger dan misbruik zelf

Verontwaardiging, ongelooft en pogingen tot bagatellisering. Dat is de teneur van een aantal reacties op het onderzoek van Nel Draijer naar seksueel misbruik van meisjes door verwanten. Ook de onderzoeksmethode werd gekritiseerd. Volgens Sietske Dijkstra en Han Spanjaard dreigt het gevaar van een boemerang-effect. Door fixatie op cijfers en het veronachtzamen van de complexiteit van het probleem ontstaat wellicht de gedachte dat het allemaal wel meevalt. **VKR 8**

Nel Draijer plaatst haar onderzoek naar seksueel misbruik van kinderen door verwanten in een context van macht en afhankelijkheid. Seksueel geweld hangt samen met de structurele ongelijkheid tussen mannen en vrouwen en tussen volwassenen en kinderen.

Dit is geen „star feministisch uitgangspunt” dat er toe leidt dat Draijer „vindt wat ze wil vinden” (Broeder en de Goede, Open Forum, 8 oktober). Integendeel, onderzoek naar verschillende vormen van seksueel geweld laat onom-

streden zien dat slachtoffers zich in een minder machtige en afhankelijke positie bevinden ten opzichte van plegers.

Ook de regeringsnota „Bestrijding van seksueel geweld tegen vrouwen en meisjes” (1984) gaat er vanuit dat seksueel geweld één van de manieren is waarop machtsverhoudingen tussen mannen en vrouwen tot uiting komen en worden bestendigd.

Dat seksueel geweld samenhangt met de man-vrouw-verhoudingen wordt ook aangetoond in het onderzoek van Draijer. Gezinnen waar kinderen wel door verwanten worden misbruikt en gezinnen waar dat niet gebeurt, blijken bijvoorbeeld te verschillen in de opvattingen over de rol van de vrouw.

„Van de geïnterviewden uit gezinnen waar jongens wat opleidingskansen betreft „heel erg” werden voortgetrokken, is 41,2 procent door familieleden seksueel misbruikt. Van de geïnterviewden van wie de broers „helemaal geen” voorkeursbehandeling kregen, is 13,1 procent gedwongen tot seksueel contact met familieleden. Vrouwen die vroeger meer dan hun broers in het huishouden moesten helpen, zijn eveneens vaker misbruikt.”

Het onderzoeksgegeven dat één op de zeven vrouwen in Nederland voor haar zestiende seksueel misbruikt is door verwanten, waarvan bijna de helft (een op de vijftien) ernstig, leidt tot ongelooft en kritiek op de onderzoeksmethode. Ondanks dat Amerikaans onderzoek (zoals Russell, 1986) soortgelijke cijfers oplevert, twijfelt men aan de betrouwbaarheid en resultaten van het onderzoek van Draijer.

Betreuenswaardig is het gebrek aan nuancering: of vrouwen hebben ervaringen overdreven of verzonnen, of de onderzoekster heeft te veel bestempeld als seksueel misbruik (zie bijvoorbeeld Vroon, Signalement, 17 september en 1 oktober).

Het „niet kunnen geloven dat het waar is” vertroebelt de kijk op de cijfers en gaat voorbij aan de complexiteit van het verschijnsel incest. Aangezien gevoelens van „medeplichtigheid” en schuld, die ontstaan ten tijde van het seksueel misbruik, ook op latere leeftijd een cruciale rol spelen, lijkt het ons aannemelijker dat vrouwen de pijnlijke ervaringen wegstoppen en verdringen dan verzinnen en overdrijven.

Met betrekking tot de definiëring en de ernst van seksueel misbruik spelen objectieve factoren een belangrijke rol, zoals de leeftijd waarop het begon, de duur, de frequentie, de seksuele handelingen, de relatie tot de pleger, de mate van dwang en geweld en de druk tot geheimhouding. Daarnaast zijn de (subjectieve) beleving van het kind, haar verzet en overlevingsstrategieën van grote invloed.

Je kunt helaas niet bij voorbaat stellen dat een eenmalige misbruik-ervaring minder erg is dan seksueel misbruik dat zich over een langere periode uitstrekt.

Taboe

In onze cultuur praten we niet of nauwelijks over pijnlijke en beladen onderwerpen. Ondanks het feit dat incest de laatste jaren in de publieke belangstelling staat, is het taboe niet verdwenen maar verschoven: incest bestaat, maar niet in de eigen familie, vriendenkring en straat.

Het blijkt echter, dat seksueel misbruik door verwanten in gelijke mate voorkomt in alle bevolkingsgroepen, ongeacht sociaal-economisch milieu, religie en woonplaats (stad-platteland).

Frappant is dat de reacties van de

sociale omgeving op incest gelijkenis vertonen met die van de misbruikte vrouwen (of mannen?) zelf: verzwijgen, ontkennen, bagatelliseren. Bijna driekwart van de misbruikte vrouwen in het onderzoek van Draijer heeft nooit over het seksueel misbruik gesproken in de tijd dat het speelde.

Indien wel pogingen gedaan werden viel van de omgeving weinig steun of positieve reacties te verwachten: „Mijn moeder schold me uit, mijn vader ontkende het”.

Juist het verbod en de sancties op spreken versterken het isolement en bemoeilijken de verwerking. Niet voor niets hebben ongewenste seksuele contacten voor veel slachtoffers, naast angst, haat en machteloosheid, schuld en schaamte tot gevolg. In verband met de negatieve sociale reacties wordt zelfs gesproken van „secondary traumatization”: het ongelooft van de familie en de omgeving is soms nog erger dan het misbruik zelf.

Uit recente ervaringen met hulpverlening aan plegers blijkt dat zij weigeren te erkennen wat ze gedaan hebben en verantwoordelijkheid te nemen voor hun daden, hoe belangrijk dit ook kan zijn voor de ontschuldiging van het slachtoffer.

Leugens of waarheid

De verschillende betrokkenen bij seksueel misbruik lijken gevangen in talrijke dilemma's: tussen leugens of waarheid, zwijgen of spreken, verwerpen of accepteren, isolement of steun, zwijzaamheid of openheid.

● Seksueel misbruikte meisjes en vrouwen hebben nog steeds moeite met hun ervaringen naar buiten te treden; de bespreekbaarheid van misbruik-ervaringen bij jongens en mannen ligt waarschijnlijk nog veel gevoeliger.

● Plegers ontkennen en bagatelliseren wat ze gedaan hebben en wentelen de schuld af op anderen (vaak het slachtoffer) of omstandigheden.

● Betrokkenen (bijvoorbeeld moeders) hebben (te) vaak de neiging het seksueel misbruik in hun directe omgeving te negeren, te ontkennen, te sussen en in de doofpot te stoppen: „oom Jan is nou eenmaal zo!”

● Leerkrachten, huisartsen en schoolartsen hebben moeite seksueel misbruik onder hun leerlingen of patiënten te signaleren en reageren nog dikwijls met

„dat komt bij ons niet voor”.

● Hulpverleners worden geconfronteerd met tal van persoonlijk-emotionele belemmeringen en scholings- en vaardigheidslacunes. Veel cliënten voelen zich in de kou staan omdat niet of nauwelijks wordt ingegaan op de incestervaringen. Sommige hulpverleners misbruiken zelfs hun cliënten (opnieuw).

De weerstand tegen de cijfers van de omvang van seksueel misbruik en de stelling dat seksueel geweld ingebed is in de machtsverhoudingen tussen de seksen, hangt ons inziens samen met dezelfde factoren die seksueel geweld in stand houden en legitimeren, zoals beelden over mannelijkheid en vrouwelijkheid en waarden en normen over seksualiteit.

Onbedoeld geeft Voegel (U-pagina, 1 oktober) hiervan een aardig voorbeeld: „Ieder niet al te lelijk meisje zal wel eens hebben meegemaakt, dat een buurman of weet-ik-veel-wie, haar aanraakte.”

Blijkbaar is het de gewoonste zaak van de wereld dat mannen aan wetenschap-veel-welke maar vooral niet-lelijke meisjes en vrouwen zitten.

SIETSKJE DIJKSTRA
HAN SPANJAARD

Projectmedewerkster onderzoek in Utrecht en preventiewerker in Amsterdam.

Hoe kinderlokken te werk gaan

Door uw kinderen te waarschuwen tegen veel gebruikte tactieken van zedendelinquenten zou u hun veel ellende kunnen besparen – en misschien zelfs hun leven redden

HET BESTE (READER'S DIGEST) NOV '88

DOOR KENNETH WOODEN

ENIGE JAREN GELEDEN kreeg mijn tienerdochter pech met haar auto en begon op klare dag langs een grote verkeersweg te lopen. Een auto met twee mannen stopte. Een van hen liet een penning zien en beweerde dat hij van de politie was. "Stap maar in," zei hij. Maar toen ze vuile kleren op de

achterbank zag liggen, vertrouwde ze het niet en liep weg. De mannen reden meteen door. Ze werden later gearresteerd op verdenking van het verkrachten van jonge vrouwen, waarbij ze zich hadden uitgegeven voor politieambtenaar.

Mijn dochter wist zich te redden

KENNETH WOODEN is televisieproducent, auteur en journalist. Zijn program voor de preventie van seksueel geweld tegen kinderen wordt gebruikt door scholen, kerken en bedrijven in de VS en Canada.

Bruikt naar "Child Lures Family Guide", © 1986 by Kenneth Wooden, uitg. Wooden Publishing House, Lurex, Shelburne, Vermont. Foto: © Philip Jensen-Carter, model: Molly Langmuir

97

nodig had om zijn weggelopen hondje te zoeken.

Preventie. Zeg tegen uw kind dat als volwassenen hulp nodig hebben ze andere volwassenen moeten vragen. Als iemand zijn auto stopt om de weg te vragen, dient uw kind te zorgen dat het buiten bereik blijft en zich gereed te houden om weg te lopen en om hulp te roepen.

Lokmiddel: Autoriteit. Inspelend op het respect voor autoriteiten kleiden kinderlokken zich als politiemans, geestelijke of brandweerman. Ze dragen penningen bij zich of hebben een zwaailicht op hun auto aangebracht. Anderen doen zich voor als winkeldetective, beschuldigen kinderen van diefstal en zeggen dan dat ze mee moeten komen.

Preventie. Leer uw kind dat insignes en andere vormen van legitimatie vervalst kunnen worden. Adviseer om afstand te bewaren en een andere volwassene – bij voorkeur iemand die het kent – te vragen de legitimatie te bekijken en, bij vermoeden van valsheid, contact op te nemen met de betreffende instantie. Leg uw kind uit dat ook een bonafide gezagsdrager geen bijzondere rechten kan doen gelden op het lichaam van een kind.

Lokmiddel: Omkoping. De eeuwenoude tactiek, omkoping, werkt nog steeds. Kinderen krijgen snoep, speelgoed of andere beloningen toegezegd. Tieners worden meegelokt met een walkman of een fiets. In Californië is een man veroordeeld die twee buurjongens had aangerand. Ze hadden hem gevraagd of ze in een

vijver op zijn land mochten zwemen. De jongens werden gemolesteerd nadat hij hen had overgehaald om hun zwembroek uit te trekken voor een chocoladereep.

Preventie. De traditionele waarschuwing is nog steeds van kracht: zeg tegen uw kinderen dat ze niets mogen aannemen van een vreemde en dat ze bij u moeten komen als hun iets is aangeboden. Let op of ze beschikken over nieuw speelgoed of meer geld dan u kunt verklaren: vraag hoe ze eraan komen.

Lokmiddel: Roem. Soms wordt kinderen werk beloofd als fotomodel of de kans om mee te doen in een miss-verkiezing. Ze krijgen een privé-auditie aangeboden waar ze dan niets van mogen vertellen.

Op 25 juli 1986 belde Alison Parrot, een 11-jarige atlete uit Toronto, vol enthousiasme haar moeder op om toestemming te vragen voor een ontmoeting met een man voor een fotosessie. De man had gezegd dat hij fotograaf was bij een plaatselijke krant. Hij stelde voor af te spreken in het Varsity Stadion zodat ze meteen met het maken van de foto's konden beginnen. Alisons moeder was ook enthousiast en gaf haar toestemming. Het lijk van de jonge atlete werd twee dagen later gevonden. Ze zou seksueel zijn misbruikt en gewurgd.

Preventie. Ga in dit soort gevallen zelf met uw kind mee en controleer of de "talentjager" te goeder trouw is. Maak uw kinderen duidelijk hoe belangrijk het is dat ze geen dingen geheim houden, en waarom.

dank zij haar intuïtie, gezond verstand en een snelle reactie. Duizenden kinderen blijken elk jaar weer minder fortuinlijk te zijn.

Na de poging tot ontvoering van mijn dochter in 1981 begon ik, als bezorgde ouder, met het ontwikkelen van een program gericht op de voorkoming van seksueel geweld tegen kinderen.

Het program berust op de resultaten van een onderzoek van jaren, in het kader waarvan ik sprak met honderden veroordeelde kinderlokken, souteneurs en moordenaars – die me vertelden welke methoden ze gebruikten om hun slachtoffers aan te trekken.

De lokmiddelen van zedendelinquenten zijn in een aantal categorieën onder te brengen. Kennis van deze tactieken is zo fundamenteel voor de veiligheid van het kind dat iedere ouder zijn kinderen voor deze tactieken moet waarschuwen. Na de bespreking van de tactiek volgt steeds de aanbevolen preventieve actie.

Lokmiddel: Genegenheid / liefde. De meeste mensen zien de kinderlokker als een louche type, een onbekende die bij een schoolplein in zijn auto zit te wachten en kinderen lokt met snoepgoed. Maar 75 tot 85 procent van de gevallen van ontucht met kinderen worden gepleegd door iemand die het kind kent, vertrouwt, lief heeft, zegt David Finkelhor, auteur van *Sexually Victimized Children* ("Kinderen als slachtoffer van zedendelicten"). In zo'n 45 procent van de gevallen gaat het om familie-

leden: vaders, broers, ooms. Nog eens 30 procent van de gevallen betreft andere bekenden: een oppas, een leraar, een geestelijke, een arts.

Preventie. Twijfel aan de motieven van elke volwassene – ook een familielid – die bijzonder geïnteresseerd lijkt in uw kinderen en veel tijd alleen met hen wenst door te brengen, zeker als het daarbij ook om overnachten gaat. Ga gerust af op uw intuïtie. Volg de activiteiten van uw kind in clubs, zomerkampen en dergelijke, en neem daar zo mogelijk deel in. Houd uw kinderen voor hoe belangrijk het is dat ze u altijd vertellen van oneerbare voorstellen die hun zijn gedaan.

Kinderen uit probleemgezinnen vormen een gemakkelijke prooi. Zedendelinquenten zeggen dat die kinderen zo veel liefde te kort komen dat ze gemakkelijk te verleiden zijn.

Als uw kind u vertelt dat het seksueel misbruikt is (in opmerkingen als "Hij heeft vieze dingen met me gedaan" of "Ik ben niet graag alleen met mijn vader"), neemt u dat dan serieus. Deskundigen zeggen dat kinderen over seksueel misbruik zelden liegen.

Lokmiddel: "Help me even." Een zeer sterke tactiek van kinderlokken is het kind vragen om hulp. Ze zullen bij voorbeeld de weg vragen naar een bekende bezienswaardigheid, of het kind vragen om hulp bij het dragen van pakjes naar de auto of het huis. Zo werd in 1983 in Colorado een man veroordeeld wegens het aanraken van zes meisjes, die hij had meegelokt door te zeggen dat hij hun hulp

Lokmiddel: Noodgeval. Deze tactiek beoogt het kind in verwarring te brengen en bang te maken. Enkele voorbeelden: "Je moeder is ziek, ze is in het ziekenhuis opgenomen. Ga maar met mij mee." "Jullie huis staat in brand en je moeder kan er niet in. Heb je een sleutel? Vlug!"

Preventie. Spreek met uw kind van tevoren een actieplan af voor noodsituaties. Benadruk de volgende regels: ga nooit met onbekenden mee; bel op of ga vlug naar huis om te horen of er echt iets gebeurd is; zoek in geval van twijfel hulp bij familie, kennissen of bureu.

Lokmiddel: Spelletjes. Op het eerste gezicht onschuldig lijkende spelletjes kunnen leiden tot intiem lichaamscontact. Te denken valt aan spelletjes als kietelen, stoeien, onder iets wegruipen of muntstukjes verstoppen.

Preventie. Leer uw kinderen het verschil tussen een "goede" en een "verkeerde" aanraking, zodat ze het zelf merken wanneer een kinderspelletje geen spel meer is. Ouders die hun verstand gebruiken weten dat er iets mis is als een volwassene telkens hetzelfde kind kiest om mee te spelen.

Lokmiddel: Magische rituelen. De laatste jaren worden nogal eens kinderen overgehaald deel te nemen aan occulte rituelen die uitlopen op het plegen van ontucht. Onder het mom van "magie", "tovenarij" en "de wereld van het onbekende" wordt het kind in een geestestoestand gebracht waarin het alles goed vindt.

Preventie. Leg de begrippen goed

en kwaad aan uw kinderen uit als ze nog heel jong zijn, zodat ze zich niet van de wijs laten brengen door misleidende praatjes.

Wees nieuwsgierig als uw jonge kind zich tegen fundamentele sociale waarden en aanvaarde geloofsovertuigingen begint af te zetten. Probeer te weten te komen hoe, wanneer en waarom deze "volwassen" meningen zijn geformuleerd.

Wees extra oplettend als uw kind geregeld nachtmerries heeft of langdurig voor zich uit zit te staren. Bezorgdheid is ook geboden als uw kind zich steeds meer overgeeft aan griezelfilms, satanic rock en heavy-metalmuziek of boeken over het occulte. Zeg niet tegen uw tiener dat hij of zij de muziek zachter moet zetten. Luister er liever zelf eens goed naar en handel naar gelang van de boodschap.

Lokmiddel: Pornografie. In 1987 werd Richard Bennett wegens herhaaldelijke aanranding van een kind tot langdurige gevangenisstraf veroordeeld. Bennett had in het wintersportoord waar hij werkte, in New Hampshire, vriendschap met de jongen gesloten. Hij maakte gebruik van pornografische tijdschriften en videofilms om zijn slachtoffer seksueel op te winden en diens remmingen weg te nemen.

Preventie. Houd uw huis vrij van alle vormen van pornografie, zodat dit lokmiddel niet iets aanvaardbaars krijgt in de ogen van het kind. Als u vermoedt dat uw kind een sekslijn belt, kunt u dat voorkomen door een slot op de telefoon te zetten.

Lokmiddel: De held. Een telkens terugkerend verschijnsel is dat een kinderlokker zich voordoet als de held uit een televisieserie of een andere beroemdheid uit de kinderwereld. Enige jaren geleden was er een eigenaar van een snoepwinkel in Las Vegas die kinderen voor een kerstfeestje bij zich thuis vroeg. Verkleed als kerstman pleegde hij ontucht met een van de meisjes.

Preventie. Leg uit dat slechte mensen kinderen soms proberen te bedriegen. Echte helden zouden hun beroemdheid nooit gebruiken om kinderen kwaad te doen. Vertel uw kinderen dat ze nooit met zo iemand mogen meegaan, en het onmiddellijk aan u en de autoriteiten moeten vertellen.

Lokmiddel: Een baantje. Vooral voor tieners kan de belofte van een goedbetaalde of interessante baan zeer aantrekkelijk zijn. Sollicitatiegesprekken voor de baan worden vaak gehouden op afgezonderde plaatsen en de advertentie vermeldt alleen een postbusnummer.

John W. Gacy Jr. uit Chicago werd op 13 maart 1980 ter dood veroordeeld wegens moord op 33 jongens. Gacy's meest effectieve tactiek was tieners een baan aanbieden. Als de jongen samen met een van zijn ouders kwam, volgde een aangenaam gesprek dat werd besloten met de vage toezegging van een toekomstige baan. Jongens die alleen bij Gacy langsgingen, kwamen het huis niet meer uit: ze kregen te horen dat ze over een paar dagen konden beginnen, waarna Gacy meteen een truc

met touwen of handboeien ter sprake bracht die hij wilde demonstreren. De jongens, die hun nieuwe werkgever niet voor het hoofd wilden stoten, werkten mee aan de truc en bezegden zo hun lot.

Preventie. Leg uw kind uit waarom het belangrijk is dat u meegaat naar zo'n sollicitatiegesprek, zeker als dat op een ongewone plaats wordt gehouden. Uw werkzoekende tiener vertellen van deze tactiek zou al genoeg moeten zijn om hem of haar te waarschuwen.

VEEL OUDERS menen dat hun kinderen weinig risico lopen te worden aangerand, dat ze te jong zijn om op de gevaren te worden gewezen en dat erover praten hen onnodig bang zal maken.

De feiten zijn hiermee in tegenspraak. "Het is als met brandoefeningen," zegt Anita Montero van de YWCA, die in Sante Clara Valley (Californië) een hulpverleningsdienst voor preventie van ontucht met kinderen leidt. "Je hoopt dat het nooit echt zal gebeuren, maar als het gebeurt, heeft het kind dat goed is voorbereid een grotere overlevingskans." De oplossing, zeggen deskundigen, is dat u op een kalme maar directe manier met uw kinderen praat in woorden die ze begrijpen.

James Comer, hoogleraar in de kinderpsychiatrie aan de Yale-universiteit, zegt dat speciaal met heel jonge kinderen "je moet vertellen dat de meeste mensen aardig en goed zijn en kinderen geen kwaad zullen doen. Maar er zijn ook 'slechte' of

'zieke' mensen die dat wel doen."

Begin met uw kinderen te vertellen dat niemand hen mag aanraken op een manier die ze niet prettig vinden: dat elk kind er recht op heeft bepaalde delen van zijn lichaam voor zichzelf te houden.

Welke algemene voorzorgsmaatregelen dient uw kind te nemen?

Houd uw kind voor dat het in een groep veiliger is: vraag uw kind met vriendjes of klasgenoten naar school te gaan of in de buurt te spelen. Waarschuw speciaal tegen mannen in bestelauto's: gesloten bestelauto's zijn gebruikt bij een aantal ernstige misdrijven.

Bespreek met uw kinderefi de beste route naar school. Kinderlokkers hebben een voorkeur voor de stille straatjes die een stuk van de weg afsnijden. Uw kinderen kunnen daar beter niet komen.

Uit onderzoek kwam naar voren dat zedendelinquenten vaak zorgvuldig hun doel kiezen voordat ze het slachtoffer benaderen. Kleine kinderen vooral zijn een gemakkelijke prooi voor een kinderlokker die hen bij de naam noemt. Veel ouders brengen de naam van hun kind zichtbaar aan op kleren en broodtrommeltjes. De kinderlokker kan zich zo gemakkelijk voordoen als een goede

vriend, waardoor het kind minder op zijn hoede is. Als u de naam van uw kind op iets wilt aanbrengen, doe dat dan zo dat het niet leesbaar is voor elke voorbijganger.

Veel slachtoffers hebben personen die later seksueel geweld tegen hen hebben gebruikt beschreven als "raar". Die omschrijving zou dus een waarschuwing moeten zijn voor ouders en kinderen.

Dring er bij uw kinderen op aan om na te denken over mogelijkheden om te ontsnappen als ze ontvoerd zijn. Leer hen te schreeuwen en hard weg te lopen als ze bedreigd worden. De meeste kinderlokkers zeggen dat ze zullen vluchten als het slachtoffer wegrent of "Help!" schreeuwt. Een kind dat - uit angst of in de hoop dat gehoorzaamheid hem zal redden - met zijn belager meegaat naar een auto, een gebouw of andere afgesloten plaatsen, heeft elke controle over de situatie verloren.

Seksueel geweld tegen kinderen is een maatschappelijke tijdbom met de latente kracht om de toekomst van vele jongeren te vernietigen. Willen we voorkomen dat onze kinderen er het slachtoffer van worden, dan zullen we hen weerbaar moeten maken. Dat is minstens zo belangrijk als leren lezen en schrijven.

DNF-48: No longer a sexual reform movement.

FRITT FRAM (VORS HUMBELAD) NOV 88

The well known Norwegian psychologist Mr. Tore Langfeldt believes that the Norwegian Gay and Lesbian Organisation DNF-48 is no longer a sexual reform movement. «Within the European tradition,» Langfeldt says, «the gay and lesbian movement have been in the forefront for sexual reforms.» Langfeldt believes DNF-48 has a task in continuing this tradition.

TASK: Mr. Langfeldt believes DNF-48 has a task in continuing the European tradition of being in the forefront for sexual reforms.

Pedophilia has been the debate of the mainstream press recently, following a TV-documentary on the sexual abuse of children worldwide. This debate, at times hysterical, has led to a witch-hunt on all sexual relations with people under the current age of consent, 16, and Langfeldt thinks the debate has focused solely on men. Langfeldt does not think sexual attraction to teenagers should be called pedophilia, and that society should focus more on sexual abuse than age.

He also thinks oppression of gays and lesbians is a result of the general oppression of sexuality, and that it is important for the gay and lesbian movement to have this in mind when staking out its course. Says Langfeldt: «The fight for gay and lesbian rights should be a fight against all forms of sexual oppression.» He adds that while one should not readily accept all forms of sexual deviancies, there is still a long way to go for sexual openness.

The president of DNF-48 Kjell Erik Øie thinks Langfeldt is simplifying the fight for gay and lesbian rights by saying it should be a fight against all forms of sexual

oppression. «The age of consent could possibly be lower,» says Øie, but he doesn't believe in a consenting relationship between a child and an adult. «There has to be an age of consent to protect children» Øie adds.

The General Secretary of DNF-48 Kim Friele principally agrees with Langfeldt, and believes that DNF-48 has not made enough of a stand on issues related to pedophilia. In an interview with the Oslo newspaper Arbeiderbladet last July she warned against gays and lesbians joining the booring crowd against pedophiles. Oppression

ØIE: Simplifying the issue.

FRIELE: Not enough stand

COVER-STORY

against gays and lesbians and sexual oppression is no news Friele says, but she adds that Langfeldt should show more interest in the silencing of lesbians in the wake of AIDS.

PIET VROON HUMO

Seksueel misbruik

Over het vak.

— "Het geheugen is een fabriek van herinneringen", schreef u onlangs, naar aanleiding van onderzoek dat uitwees dat één op de drie vrouwen

in haar jeugd seksueel is misbruikt.

Vroon: « Daar geloof ik niets van. Gebeurtenissen die je je herinnert worden onbewust gekleurd door analoge ervaringen van later, vooral als het gaat om emotionele ervaringen. Daardoor gaan mensen

dingen zeggen die niet kloppen, die anders gebeurd zijn. Ik denk dat dat bij seksueel misbruik onder meer het geval is. Een voorbeeld. Ik sla een arm om de schouder van mijn dochter. Als zij later een leuke relatie krijgt met een man die dat ook doet, herinnert ze zich mij als een aardige man. Als ze later slechte ervaringen heeft op dat gebied krijgt ze een weerzin tegen aanraken en wordt diezelfde ervaring in een andere context gezet. Als er dan naar haar jeugd wordt gevraagd zal ze zich dat herinneren als iets vervelends. Over twintig jaar maakt zij uit wat er nu is gebeurd.

» Er zit ook iets modieus in, een platvloers element van aandacht trekken. Ik hoorde laatst dat iemand voor een aantal vrouwen een lezing had gegeven over seksuele kindermishandeling. Die vrouwen hadden allemaal gezegd dat zij indertijd seksueel mishandeld waren en het daarom zo goed begrepen. Dat kan niet. Dat is niet zo. Maar je bent wel populair in bepaalde kringen. Mensen trekken graag aandacht, met een mooie auto, met een mooi huis, en desnoods met de mededeling dat ze seksueel mishandeld zijn. Ik zeg niet dat het niet voorkomt, natuurlijk komt het voor, het is

noogst laakbaar, verwerpelijk, schandelijk, maar het gebeurt naar mijn overtuiging veel en veel minder dan de één op drie waar men het nu plotseling over heeft. »

— Het is toch niet voor te stellen dat al die vrouwen dermate slechte ervaringen hebben met seksualiteit.

Vroon: « Een feit is wel dat de meeste relaties en huwelijken puur slecht zijn, en dat het seksuele leven van de Nederlander — zeker van vrouwen — niet veel voorstelt. Het merendeel van de vrouwen voelt zich affectief en erotisch verwaarloosd. Dan ligt het in de rede dat zij alle ervaringen van vroeger die zijdelings verwant zijn met erotiek negatief interpreteren. En als je dat als onderzoeker klakkeloos gelooft dan zeg je: één op de drie vrouwen heeft geleden onder ongewenste seksuele intimiteiten. »

HET INTERVIEW: Abraham van Leeuwen, prins van Lignac, miljardair

'MIJN GESLACHTSDRIFT WAS DE BASIS VAN MIJN ONGEWONE SUCCES'

Tekst John Driessens en Ivan Heylen

PAN NR 47

„Ik zou u de raad geven om niet meer in het zakenleven te gaan. Wij willen vooral niet onder de knoet van homofielen leven. Uw soort mag niet aan de top komen,” zei een Rotterdamse hoofdcommissaris ooit tegen Abraham van Leeuwen. Voor hem was dat de zweepslag die hij nodig had om heel rijk te worden en meer geld uit te geven dan welke Nederlander ook.

De oprichter van het Nederlands Talen Instituut is zeshonderd keer miljonair. Elke dag ontvangt hij 200.000 gulden rente. Hij is de rijkste man van Nederland. Althans, hij geeft het meeste geld uit. Zijn uitspattingen halen de wereldpers. In zijn jacht *New Horizon* zijn zelfs de pedaallemers in goud uitgevoerd. Verder wordt verteld dat hij met een harem leeft van beeldschone oosterse knapen en dat hij een seksuele honger heeft die de driften van de Oegandese *Nuguna* overtreft. Van de *Nuguna* is bekend dat het dier een uur na hartstilstand nog een keer ejaculeert. De Rotterdamse arbeiderszoon Abraham van Leeuwen wilde op 62-jarige leeftijd van het volle leven genieten en verkocht in 1980 zijn bedrijven aan het Vendex-concern. Het ging om de boekenclub *Lectura*, het postorderbedrijf *Concordia* en het Nederlands Talen Instituut. Zijn organisatie had vestigingen in Nederland, België, West-Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland en Frankrijk. Tegenwoordig leeft Van Leeuwen als een Griekse god op de Olympus. Hij heeft zelfs een prinselijke titel gekocht: *Prince Leo of Lignac, Duke of Soveria Simeri*.

Van Leeuwen: „Aangenaam, ik ben Abraham van Leeuwen, prins van Lignac. Alle journalisten vragen of ik het niet jammer vind dat ik geen kinderen heb.”

Volgens ons hebt u zo al lol genoeg.

„Ik hou niet van jonge kinderen, waarmee je 's nachts rond moet lopen omdat ze tandjes moeten krijgen. Ik neem ze als ze 18 zijn, dan hebben ze al tanden. Ik heb ook nooit het risico willen lopen om een mismaakt, lelijk of dom kind te krijgen. Ik zoek het beste produkt uit, van de meest succesvolle ouders, door advertenties te plaatsen die onder de ogen van honderdduizenden komen. Op een zo'n advertentie krijg ik minstens achthonderd brieven. Daaruit selecteer ik er drie. Na een proefperiode van drie maanden mag er een blijven. Mijn eigen zoons zouden nooit kunnen concurreren tegen de kinderen die ik op die manier selecteer.”

U bent hard.

„De maatschappij is harder. Ik was al homo in de tijd dat homofielen nog kermisattracties waren. Na mijn faillissement, kort na de oorlog, kreeg ik van de Rotterdamse hoofdcommissaris de volgende preek: *Ik zou u de raad geven om niet meer in het zakenleven te gaan. U behoort tot een bevolkingsgroep die het recht heeft om in onze maatschappij te werken, maar die niet meer mag krijgen dan onze eigen mensen. Wij willen vooral niet onder de knoet van*

homofielen leven. Uw soort mag niet aan de top komen. Weet u, dat was de zweepslag die ik nodig had om opnieuw te beginnen en om echt rijk te worden.”

Heeft u geen angst dat ze uw vingers afhaken? Uw diamanten ringen moeten miljoenen waard zijn.

„Op straat draai ik ze om, dan lijken ze op trouwringen. En dat zijn ze ook. Al mijn mooie dingen zijn cadeaus van ofwel mijn vriend Hans of anders van Onze Lieve Heer.”

We hadden een uitgezakte, decadente ouwe vent verwacht. U bent zeventig, stinkend rijk en u hebt verschrikkelijk geleefd, maar u oogt zo fris als pater Bosmans bij de dag-sluiting.

„Een vriend van me, een chirurg, zei: *Leo, als je lekker wilt eten en toch slank wilt blijven, dan snij ik zeventig centimeter dikke darm uit je buik. Dan verteert je maar de helft van je voedsel. Het heeft maar één nadeel.*”

Het litteken?

„Als je later ziek wordt en goed gevoed moet worden, dan kan dat niet meer en ga je dood. Ik leef dus op dieet, zoals iedereen.”

Wat laat u nog meer behalve eten?

„Veel. Ik ben vaak te gierig om mooie dingen te kopen. In Hongkong zag ik een gouden sigarendoos met op het deksel een Amerikaanse adelaar in diamant. Het ding kostte 400.000 gulden. En het was geen bevestiging! Op het moment dat je ermee uit de winkel komt, verliest elk juweel zeventig procent van zijn waarde. En op 400.000 gulden verlies je 40.000 gulden rente per jaar. Dat is 3000 gulden per maand. Het kwam erop neer dat ik duizend gulden moest betalen voor elke keer dat ik naar die sigarendoos keek.”

U bent vrekkelig.

„Ik ben bang. Bang, dat als ik zulke dingen koop, mijn toekomst in gevaar komt. Ik wil rijk blijven tot aan mijn dood.”

U heeft de fobie van elke rijke die arm werd geboren.

„Verschrikkelijk arm. Bovendien hebben ze me één keer geruïneerd. Dat mag nooit meer gebeuren.”

Was angst voor armoede uw motor?

„Ik putte mijn werkkraft uit de tegen homofielen gerichte discriminatie. Ik wilde bewijzen dat homofielen geen minderwaardige burgers zijn.”

Wij denken aan een andere krachtbron. U was niet groot, niet mooi, u was een muurbloem. Rijk worden was uw enige kans om mooie jongens te krijgen.

„Ja, inderdaad.”

Is het waar dat u een ongewone potentie heeft?

„Mijn sterke geslachtsdrift is inderdaad de basis geweest van mijn ongewone succes. Er zijn mensen met een mooi gezicht, mooi haar, mooie tanden, maar dat zat er bij mij niet aan. Ik moest veroveren met mijn achtergrond, mijn ideeën en met de kracht die van mijn levenswerk afstraalde. Ik wilde zoons en die krijg je niet als ze zich niet tot je aangetrokken voelen. Die moeten naar hun „vader” op kunnen kijken.”

Wilde u zoons of minnaars?

„Allebei. Zoons én minnaars. Ik ben vader en minnaar tegelijk. Een jongen wil geborgen zijn. Die wil weten dat zijn opvoeder sterk genoeg is om hem te leiden. En verder wil hij ook schouderklopjes krijgen en aangehaald worden. Zolang je niet tot een verkrachting komt en zolang je niet komt tot een volledige geslachtsdaad, maar de relatie beperkt tot een liefkozende omgang, bedreigt het de jongen niet.”

Laat u het daarbij?

„In principe wel. Ik word al bevredigd door het feit dat iemand van wie ik houd naast me ligt.”

Dat is een typisch vrouwelijke instelling.

„Typisch vrouwelijk? Iedereen is man-vrouw tegelijk. Professor Kinsey zei dat hij nog nooit een man had gezien die honderd procent hetero was. Die abnormaaliteit had hij nooit waargenomen.”

U leek onaangenaam getroffen omdat ik uw reactie typisch vrouwelijk noemde.

„Ik voel me zeer mannelijk. Ik ben de leider, de vader en zeker niet de moeder. Die twee rollen kunnen in de homowereld wel eens wisselen, maar niet bij mij. Ik wil niet gedomineerd worden. Ik kan ook niet gedomineerd worden. Ik ben nog nooit iemand tegengekomen die sterker was dan ikzelf.”

Uit uw boek *Vecht voor je geluk*, dat onlangs is verschenen, blijkt een overdreven moederbinding.

„Zoals bij zoveel homo's. Ik heb mijn moeder gezien als een heilige. Totaal a-seksueel. Als kind kun je je namelijk niet voorstellen dat je vader brullend op moeder ligt, en moeder kronkelend en jankend onder vader.”

Bent u homo omdat u een overdreven verering had voor uw moeder?

„Ik ben als homo geboren. Vrouwen zijn voor mij altijd transparant geweest. Als er een dikke vrouw voor mij staat en achter die vrouw verbergt zich een magere jongen, dan zie ik die jongen heel duidelijk, want door haar kijk ik heen. Ik heb het nooit met een vrouw gedaan. Nooit. Ik was vier en een half toen ik mijn eerste seksuele ontmoeting had met een jongetje van twee. Het was het eerste bewijs van mijn seksuele overheersing, want hij had gehoorzaamd. Ik wist al heel vroeg hoe deze wereld in elkaar zit. Dat ik gelijk had en de anderen niet. Dat komt omdat ik in mijn vroegere levens ook altijd heb geheerst. Ik heb onder meer het graf van Toetanchamon gebouwd.”

We dachten dat u een realist zou zijn, maar dat blijkt dus een misverstand.

„Ik ben ook de bouwer van de toren van Babel. Toen het ding bijna klaar was en de koning van Babylon mij zou betalen, ben ik al dat goud misgelopen omdat de arbeiders allerlei vreemde talen gingen spreken en elkaar niet meer begrepen.”

Vandaar het Talen Instituut?

„Ik ben ook de eerste mens die een wollige rinoeros heeft gedood. Het is jammer dat ze in mijn boek zes hoofdstukken hebben geschrappt, want daarin beschreef ik hoe ik in de oertijden een kuil groef, die bedekte met bladeren en een wollige rinoeros ving. Mijn stamgenoten vereerden me als een god. Ik ben altijd de eerste geweest van elke beschaving. Maar nooit zo geniaal dat ik de beschaving achter mij kon laten.”

In dit leven werd u gedegradeerd.

„Mijn maatschappelijke status is verhoogd! Vergeleken met een bouwmeester van een toren ben ik nu méér. Geen enkele universiteit ter wereld heeft meer jongens opgevoed dan ik.”

Nooit een klap opgelopen met zoveel zelfoverschatting?

„Ik kan mezelf niet overschatten. Ik heb in dit leven nog nooit ongelijk gekregen en het ziet er niet naar uit dat dit nog zal gebeuren.”

U lijdt aan het onderwijzerscomplex. U droomt van opgeheven, ja-knikkende gezichtjes.

„Ik hoor ze ook graag nee zeggen. Ik heb mensen tot directeur benoemd omdat ze me durfden tegenspreken. Je kunt geen geld verdienen als je alleen maar de echo van je eigen bevelen hoort. Had ik vanaf het begin naar hen geluisterd, dan was ik nog veel rijker geweest. Dan had de fiscus me na de oorlog niet kunnen ruïneren.”

Uw directeurs waren wel allemaal jonge jongens, stukken.

„Een lelijke man kijk ik niet aan.”

Wat vindt u knap?

„Onlangs vroeg een jongen of ik hem een glas wilde aanbieden. Iedereen zegt dat u op knappe types valt, en ik ben een knappe jongen, zei hij. Maar ik moest hem niet. Hij droeg een grijs pak en had een pareltje in zijn das, als een heertje. Voor mij moet een jongen op een jongen lijken.”

Ze komen allemaal om uw geld.

„Ik geef nooit, nooit, nooit, nooit cadeaus. Ik geef zelfs minder dan mensen die middelmatig verdienen en die zo'n jongen gauw een horloge toestoppen. Mijn vriend Hans, met wie ik al dertig jaar ben, heeft drie jaar moeten wachten voordat hij van mij een suède shirt kreeg van 400 gulden.”

Bent u ooit iemand tegengekomen, die u niet kon krijgen?

„Vele malen. Heel vaak.”

Kon u die niet kopen?

„Als ik voel dat ze geld willen, dan zijn het hoeren, dan wil ik ze niet meer.”

Zijn niet alle mensen te koop?

„Wat ik nu ga zeggen, kan u verrassen: de meeste mensen zijn niet te koop. U kunt toch ook niet elk beschaafd meisje krijgen als u er maar genoeg geld tegenaan gooit?”

Iedereen heeft een prijs.

„Nee! Absoluut niet. Zeker niet. Ik ken de wereld. Ik kan het weten. Niet op het gebied van de liefde!”

Nu bedondert u zichzelf.

„Een rijke hetero kan ook niet elk leuk meisje in een bar krijgen.”

Als ie haar 10 miljoen geeft, dan heeft hij haar.

„Zeker niet! Dan stoot hij haar juist af. Dan gaat ze met een arme kantoorbediende naar bed. Ik ken de wereld.”

Heeft u het ooit geprobeerd?

„Nee, want ik heb nooit mijn geld gebruikt om iemand in de koffer te krijgen. Maar ik zie het elke dag om me heen. Zowel bij hetero's als bij homo's. Ik ken een rijke vent die zijn secretaresse erop uit stuurt als hofjageres. Zij lukt de meisjes mee naar zijn jacht. Die worden leuk ingehaald en kunnen de volgende dag de kleren kopen die ze willen. Als hij na zes weken genoeg van ze krijgt, spoort de hofjageres weer nieuwe op. Maar dat lukt alleen maar als de meisjes in zijn voor een avontuurtje. Ik heb die man vaak horen klagen dat hij een meisje dolgraag had gewild, maar dat hij haar niet kon krijgen. Een vieze, oude man krijgt ook niet met goud een klasse-jongen of -meisje mee. Ik heb dus mijn best gedaan om geen vieze, oude man te worden.”

Op uw schip wordt u op uw wenken bediend

MARTIJN DOKUMENTATIESERVICE, LIJST 17, 21-12-1988 / PERSFOCUS NOVEMBER 1988

dokumentatienummer	:	aantal pagina's	:	prijs per exemplaar (indien bestelbaar via Martijn inclusief verzend- en administratiekosten)	:	indien bestelbaar via Martijn: X	:	titel enz.
DC 160	5	2,75	X	Artikelen in 'Van 't zelfde', homobulletin van het Humanistisch Verbond				
	A			'Pedofilie: verquizing of solidariteit?', Jan Slegers in nr. 1988-12.				
	B			'Meer over pedofilie', Jan Glastra van Loon in nr. 1988-14.				
	C			'Nogmaals pedoseksualiteit', Henri Methorst in nr. 1988-15.				
DC 161	11	3,80	X	Artikelen in KLIK, maandblad voor de zwakzinnigenzorg jaargang 17 nr. 11:				
				'Incest met een zwakzinnig kind, het ideale slachtoffer', Ronny Vink;				
				'Signalen van seksueel misbruik';				
				'Seksueel misbruik in woonvoorzieningen';				
				'Wat is seksueel misbruik?';				
				'De zaak van de Gorcumse taxichauffeur';				
				'Leren om NEE! te zeggen', Ronny Vink;				
				'Meer informatie'.				
DC 162	11	3,80	X	Artikel 'Jongens als slachtoffer van seksueel misbruik', Woet L. Gianotten, Maandblad voor Geestelijke Volksgezondheid, 11-88.				
DC 163	11	3,80	X	2e Kamer-stuk, wetsvoorstel zware zedendelicten. De Memorie van Toelichting beslaat 9 pagina's.				

 Bestelwijze, alleen voor de met X gemerkte stukken:
 maak het bedrag over op Postbank 54.59.646 t.n.v. Vereniging Martijn, Postbus 5478, 1007 AL Amsterdam, o.v.v. het gewenste dokumentatienummer.
 Let op: korting op verzend- en administratiekosten bij bestelling van meer stukken en / of exemplaren tegelijk. Zie de berekeningswijze in Persfocus maart 1988. Gewijzigde kopieprij: f 0,05 per kopie. Informatie: 020-448266.

documentnummer

aan de heer
van de heer
van de heer

DC 160 2 3.75 X Artikel 1 van de Wet, 10 oktober van de
Huiselijk Verbond

Medische verpleging of verpleegkundige, van de heer
van de heer

Medische verpleging, van de heer van de heer
van de heer

DC 161 M 3.80 X Artikel 1 van de Wet, 10 oktober van de
Huiselijk Verbond

Medische verpleging, van de heer van de heer
van de heer

Medische verpleging, van de heer van de heer
van de heer

Medische verpleging, van de heer van de heer
van de heer

Medische verpleging, van de heer van de heer
van de heer

DC 162 11 3.80 X Artikel 1 van de Wet, 10 oktober van de
Huiselijk Verbond

DC 163 11 3.80 X Artikel 1 van de Wet, 10 oktober van de
Huiselijk Verbond

Medische verpleging, van de heer van de heer
van de heer

Medische verpleging, van de heer van de heer
van de heer

Medische verpleging, van de heer van de heer
van de heer

Medische verpleging, van de heer van de heer
van de heer